

SPRAWOZDANIE

Z WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA

ZA OKRES OD 1 STYCZNIA DO 31 GRUDNIA 2003 R.

INFORMACJA O WYKONANIU BUDŻETÓW

JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

TOM II

RADA MINISTRÓW

Warszawa

2004

Spis treści	str.
Wprowadzenie	7
Część I	
Zbiorcze wykonanie budżetów gmin	13
1. Dochody gmin	14
1.1. Część oświatowa subwencji ogólnej i dotacje na zadania oświatowe dla gmin	25
1.2. Dotacje celowe dla gmin	27
1.2.1. Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania zlecone gminom z zakresu administracji rządowej	28
1.2.2. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych gmin	31
1.2.3. Pozostałe dotacje celowe	34
2. Wydatki gmin	35
3. Wynik budżetów gmin	45
4. Zobowiązania według tytułów dłużnych i należności gmin	47
5. Przychody i wydatki zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych gmin	49
5.1. Gminne zakłady budżetowe	51
5.2. Gospodarstwa pomocnicze gminnych jednostek budżetowych	52
5.3. Gminne środki specjalne	52
6. Fundusze celowe gmin	53
6.1. Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	54
6.2. Gminny Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym	55

6.3.	Fundusz Socjalny Wsi	56
------	----------------------	----

Część II

Zbiorcze wykonanie budżetów powiatów	57
---	-----------

1. Dochody powiatów	58
----------------------------	-----------

1.1.	Część drogowa subwencji ogólnej i dotacje na zadania związane z finansowaniem dróg powiatowych	63
------	--	----

1.2.	Część oświatowa subwencji ogólnej i dotacje na zadania oświatowe powiatów	65
------	---	----

1.3.	Dotacje celowe dla powiatów	67
------	-----------------------------	----

1.3.1.	Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej wykonywane przez powiaty	69
--------	---	----

1.3.2.	Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych powiatów	71
--------	---	----

1.3.3.	Pozostałe dotacje celowe	74
--------	--------------------------	----

2. Wydatki powiatów	75
----------------------------	-----------

3. Wynik budżetów powiatów	83
-----------------------------------	-----------

4. Zobowiązania według tytułów dłużnych i należności powiatów	85
--	-----------

5. Przychody i wydatki powiatowych zakładów budżetowych gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych	86
---	-----------

5.1.	Zakłady budżetowe powiatów	88
------	----------------------------	----

5.2.	Gospodarstwa pomocnicze powiatów	89
------	----------------------------------	----

5.3.	Środki specjalne powiatów	89
------	---------------------------	----

6. Fundusze celowe powiatów	89
------------------------------------	-----------

6.1.	Powiatowy Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym	90
------	--	----

6.2.	Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	91
------	--	----

Część III

Zbiorcze wykonanie budżetów miast na prawach powiatu	92	
1. Dochody miast na prawach powiatu	93	
1.1.	Część drogowa subwencji ogólnej i dotacje na zadania związane z finansowaniem dróg w miastach na prawach powiatu	100
1.2.	Część oświatowa subwencji ogólnej i dotacje na zadania oświatowe dla miast na prawach powiatu	102
1.3.	Dotacje celowe dla miast na prawach powiatu	104
1.3.1.	Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej	105
1.3.2.	Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne	108
1.3.3.	Pozostałe dotacje celowe	111
2. Wydatki miast na prawach powiatu	112	
3. Wynik budżetów miast na prawach powiatu	121	
4. Zobowiązania według tytułów dłużnych i należności miast na prawach powiatu	122	
5. Przychody i wydatki zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych funkcjonujących w miastach na prawach powiatu	124	
5.1.	Zakłady budżetowe miast na prawach powiatu	126
5.2.	Gospodarstwa pomocnicze miast na prawach powiatu	127
5.3.	Środki specjalne miast na prawach powiatu	127
6. Fundusze celowe miast na prawach powiatu	128	
6.1.	Powiatowy Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym	129
6.2.	Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	129

6.3.	Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	129
------	---	-----

Część IV

Zbiorcze wykonanie budżetów województw samorządowych	130
1. Dochody województw samorządowych	131
1.1. Część drogowa subwencji ogólnej i dotacje związane z finansowaniem dróg wojewódzkich	137
1.2. Część oświatowa subwencji ogólnej i dotacje na zadania oświatowe województw samorządowych	139
1.3. Dotacje celowe dla województw samorządowych	141
1.3.1. Dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej	142
1.3.2. Dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań własnych	143
1.3.3. Pozostałe dotacje celowe	148
2. Wydatki województw samorządowych	149
3. Wynik budżetów województw samorządowych	157
4. Zobowiązania według tytułów dłużnych i należności województw samorządowych	158
5. Przychody i wydatki zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych, środków specjalnych województw samorządowych	160
5.1. Zakłady budżetowe województw samorządowych	161
5.2. Gospodarstwa pomocnicze województw samorządowych	162
5.3. Środki specjalne województw samorządowych	162
6. Fundusze celowe województw samorządowych	163
6.1. Terenowy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych	163

6.2.	Wojewódzki Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym	163
------	---	-----

Część V

7.	Zbiornicze wykonanie budżetów związków jednostek samorządu terytorialnego	165
8.	Spis tablic	167

Wprowadzenie

Podstawę prawną gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego w roku 2003 stanowiły:

- ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2003 r., poz. 148 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 - 2003 (Dz. U. Nr 150, poz. 983 z późn. zm.).

Przepisy ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999-2003 określały w odniesieniu do tych jednostek:

- źródła dochodów,
- zasady ustalania subwencji ogólnej,
- zasady i tryb przekazywania subwencji ogólnej,
- zasady i tryb przekazywania dotacji,
- zasady i tryb przekazywania dochodów podatkowych.

Zgodnie z przepisami tej ustawy, jednostki samorządu terytorialnego w 2003 roku otrzymywały - ustaloną zgodnie z zobiektywizowanymi kryteriami - subwencję ogólną z budżetu państwa.

Subwencja ogólna dla gmin przekazywana była w następujących częściach:

- podstawowej,
- oświatowej,
- rekompensującej.

Powiaty i województwa samorządowe, na podstawie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 – 2003, otrzymywały w 2003 roku subwencję ogólną, składającą się z części:

- oświatowej,
- drogowej,
- wyrównawczej.

Na gospodarkę finansową jednostek samorządu terytorialnego w roku 2003 istotny wpływ miało wejście w życie przepisów o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 – 2002, które obowiązywały od 1 stycznia 2003 r.

W nowelizacji tej wprowadzono regulacje ułatwiające gospodarkę finansową jednostkom samorządu terytorialnego oraz o charakterze porządkującym.

Do najbardziej istotnych zmian należało:

- 1) przedłużenie obowiązywania na 2003 rok przepisów ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 - 2002,
- 2) uchylenie przepisów ustanawiających dla gmin górniczych zwiększony udział w podatku dochodowym od osób fizycznych o 5%, w związku z upływem mocy obowiązującej ustawy o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych,
- 3) dostosowanie przepisów ustawy do wprowadzonej nowelizacji ustawy – Prawo geologiczne i górnicze,
- 4) dostosowanie przepisów ustawy w zakresie kwoty rekompensującej dochody utracone bezpośrednio z tytułu ustawowych ulg i zwolnień do przepisów ustawy o podatku rolnym, ustawy o podatku leśnym oraz ustawy o podatkach i opłatach lokalnych,
- 5) dostosowanie przepisów ustawy do obowiązującej, od dnia 27 października 2002 r. ustawy z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. Nr 41, poz. 361 z późn. zm.), poprzez objęcie finansowania zadań z zakresu dróg publicznych miasta stołecznego Warszawa częścią drogową subwencji ogólnej dla powiatów i województw, tak jak w przypadku pozostałych miast na prawach powiatu, zamiast dotychczasowej dotacji celowej,
- 6) doprecyzowanie sposobu ustalania i przekazywania wpłat z przeznaczeniem na zwiększenie części podstawowej subwencji ogólnej, w odniesieniu do nowych jednostek samorządu terytorialnego, powstałych w wyniku zmian terytorialnych,
- 7) doprecyzowanie przepisów w zakresie możliwości dokonywania korekt subwencji ogólnej oraz wpłat w wyniku zmian wysokości tych kwot między wysokościami planowanymi a ostatecznymi, przyjętymi w ustawie budżetowej,
- 8) przedłużenie obowiązywania przepisów dotyczących finansowania działalności powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy,

- 9) zmodyfikowanie sposobu ustalania zapotrzebowania na dotacje przeznaczone na wypłatę dodatków mieszkaniowych oraz sposobu wyliczenia subwencji ogólnej na 2003 r. poprzez przyjęcie za podstawę liczby mieszkańców faktycznie zamieszkałych na terenie jednostki samorządu terytorialnego według stanu na dzień 31 grudnia 2001 r.,
- 10) przedłużenie możliwości dokonywania przez jednostki samorządu terytorialnego zmian przeznaczenia do 15% planowanej kwoty dotacji celowej na zadania własne, z wyłączeniem dotacji z rezerw celowych budżetu państwa.

Istotny wpływ na kształtowanie się w 2003 r. kwot dochodów, wydatków, wyniku oraz stanu zobowiązań i należności gmin, powiatów i miast na prawach powiatu wywarła ustawa z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. Nr 41, poz. 361 z późn. zm.).

W 2002 r. kwoty wynikające ze sprawozdań gmin warszawskich, gminy Wesoła oraz Związku Komunalnego m. st. Warszawy zostały ujęte w grupie gmin (za 10 miesięcy), natomiast kwoty wynikające ze sprawozdań m. st. Warszawy (za 2 miesiące) ujęte zostały w grupie miast na prawach powiatu. Po raz pierwszy w 2003 r. kwoty, wynikające ze sprawozdań m. st. Warszawy zostały ujęte w całości w miastach na prawach powiatu. Zbiorcze wykonanie budżetów gmin za 2003 r., w porównaniu do kwot dotyczących zbiorczego wykonania budżetów tych jednostek za 2002 r., zostało zrealizowane w stopniu niższym o kwoty dochodów i wydatków, zrealizowanych przez m. st. Warszawę. Wykonanie budżetów powiatów również zostało zrealizowane na niższym poziomie z uwagi na zlikwidowanie powiatu warszawskiego. Zbiorczo budżety miast na prawach powiatu zostały zwiększone o kwoty, wynikające ze sprawozdań budżetowych m. st. Warszawy.

Zmiany te konsekwentnie miały wpływ również na kwoty dochodów i wydatków prezentowanych w przeliczeniu na jednego mieszkańca zarówno dla gmin, jak powiatów i miast na prawach powiatu z uwagi na przesunięcie ludności pomiędzy tymi rodzajami jednostek samorządu terytorialnego.

Na gospodarkę finansową powiatów i miast na prawach powiatu w roku 2003 istotny wpływ miały również zmiany systemu finansowania zadań Policji wprowadzone do ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2002r. Nr 7, poz. 58 z późn. zm.) ustawą z dnia 13 listopada 2002r. o zmianie ustawy o Policji, ustawy o administracji rządowej w województwie i ustawy o samorządzie powiatowym (Dz.U. Nr 200, poz. 1688).

W wyniku zmiany systemu finansowania zadań Policji, od 1 stycznia 2003 r. powiaty i miasta na prawach powiatu przestały otrzymywać na ten cel dotacje celowe z budżetu państwa. Koszty związane z funkcjonowaniem Policji są pokrywane bezpośrednio z budżetu państwa z części sprawy wewnętrzne. W związku ze zmianą sposobu finansowania zadań, od 1 stycznia 2003r. jednostki organizacyjne Policji przestały być powiatowymi jednostkami budżetowymi.

Dane ilustrujące zbiorcze wykonanie budżetów: gmin, powiatów, miast na prawach powiatu oraz województw samorządowych za rok 2003 w zakresie dochodów, wydatków, wyniku oraz stanu zobowiązań tych jednostek, w tym w relacji do zrealizowanych dochodów, zestawione zostały w poniższej tabelicy.

Wyszczególnienie	Jednostki miary	Jednostki samorządu terytorialnego łącznie	Gminy	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Województwa
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem dochody						
Plan	tys. zł	80.617.547	36.649.653	11.204.816	27.937.056	4.826.022
Wykonanie	tys. zł	79.140.450	36.046.322	11.111.621	27.416.757	4.565.750
Wskaźnik	%%	98,2	98,4	99,2	98,1	94,6
Ogółem wydatki						
Plan	tys. zł	85.565.587	38.877.268	11.715.165	29.905.780	5.067.374
Wykonanie	tys. zł	80.954.358	36.595.278	11.449.737	28.196.602	4.712.741
Wskaźnik	%%	94,6	94,1	97,7	94,3	93,0
Wynik						
Plan	tys. zł	- 4.948.040	- 2.227.615	- 510.349	- 1.968.724	- 241.352
Wykonanie	tys. zł	- 1.813.908	- 548.956	- 338.116	- 779.845	- 146.991
Zobowiązania						
w tym:	tys. zł	17.276.843	6.617.791	1.225.226	8.791.308	642.518
- zobowiązania wymagalne	tys. zł	648.391	329.325	57.552	242.441	19.072
Wskaźnik udziału zobowiązań wymagalnych w kwocie zobowiązań ogółem	%%	3,8	5,0	4,7	2,8	3,0
Relacja zobowiązań do dochodów wykonanych ogółem	%%	21,8	18,4	11,0	32,1	14,1

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2003 r. (Min. Fin.).

Analizując dane, dotyczące realizacji budżetów jednostek samorządu terytorialnego, należy zaznaczyć, że rok 2003 jest piątym rokiem funkcjonowania - utworzonych w wyniku reformy administracyjnej – nowych jednostek, tj. województw samorządowych, powiatów oraz miast na prawach powiatu.

Miasto na prawach powiatu – na podstawie przepisu art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872 z późn. zm.) – sporządza jeden budżet. Uchwała budżetowa miasta na prawach powiatu określa poszczególne dochody z uwzględnieniem źródeł dochodów gmin, powiatów oraz rodzajów wydatków przewidzianych na zadania realizowane przez gminy i powiaty.

W związku z powyższym, analogicznie jak w latach 1999 – 2002, zaprezentowano w opracowaniu dane dotyczące dochodów miast na prawach powiatów w podziale na część gminną i powiatową. Natomiast dane dotyczące wydatków miast na prawach powiatu podane zostały w kwotach łącznych z uwagi na brak możliwości wyodrębnienia i omówienia wielkości wydatków tych jednostek realizowanych w podziale wyłącznie na zadania gminne lub powiatowe.

Podstawowym źródłem danych dotyczących wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za rok 2003 były sprawozdania z wykonania planów dochodów i wydatków oraz zobowiązań i należności tych jednostek, sporządzone według zasad określonych rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 13 marca 2001 r. w sprawie zasad i terminów sporządzania sprawozdawczości budżetowej jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 24, poz. 279 z późn. zm.).

Zgodnie z przepisami tego rozporządzenia, wszystkie jednostki samorządu terytorialnego sporządzają i przekazują do Ministerstwa Finansów, raz na kwartał, sprawozdanie z wykonania planów dochodów i wydatków budżetowych w pełnej szczegółowości, tj. dział, rozdział i paragraf, o nadwyżce/deficycie budżetowym, o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz gwarancji i poręczeń, jak również o stanie należności.

Sprawozdania te jednostki samorządu terytorialnego przekazują do Ministerstwa Finansów - za pośrednictwem regionalnych izb obrachunkowych - w dwóch formach:

- dokumentu – sporządzonego na drukach przewidzianych przepisami w/w rozporządzenia oraz

- elektronicznej – jako plik określonego formatu i zdefiniowanej strukturze, przekazywany na dyskietce lub pocztą elektroniczną.

We wszystkich tablicach zbiorczych prezentowane są dane zestawione na podstawie sprawozdań rocznych, otrzymanych przez Ministerstwo Finansów od jednostek samorządu terytorialnego, obejmujących jednostki budżetowe, zakłady budżetowe, gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych, środki specjalne oraz fundusze celowe nie posiadające osobowości prawnej.

W części opisowej, dotyczącej dotacji celowych z budżetu państwa przeznaczonych na dofinansowanie zadań z zakresu administracji rządowej, zadań własnych oraz zadań realizowanych na podstawie porozumień z organami administracji rządowej, wykorzystano również dane ze sprawozdań z wykonania budżetu państwa.

Część I

Zbiorcze wykonanie budżetów gmin

Zbiorcze dane dotyczące wykonania budżetów gmin w 2003 roku przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%	
1	2	3	4	5
Gminy ogółem				
Dochody	36.649.653	36.046.322	98,4	93,7
Wydatki	38.877.268	36.595.278	94,1	92,5
Wynik	- 2.227.615	- 548.956		
Gminy wiejskie				
Dochody	15.924.751	15.680.900	98,5	104,5
Wydatki	16.980.921	15.968.332	94,0	106,0
Wynik	- 1.056.170	- 287.432		
Gminy pozostałe				
Dochody	20.724.902	20.365.422	98,3	86,8
Wydatki	21.896.347	20.626.946	94,2	84,2
Wynik	- 1.171.445	- 261.524		

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2002 i 2003 r. (Min. Fin.)

Gminy zakładały, że w roku 2003 zamkną swoje budżety niedoborem w kwocie 2.227.615 tys. zł. Ostatecznie dochody budżetów gmin zostały zrealizowane w wysokości 36.046.322 tys. zł (98,4 % planu), a wydatki w wysokości 36.595.278 tys. zł (94,1 % planu). Budżety gmin zamknęły się więc deficytem w łącznej kwocie 548.956 tys. zł, z tego: deficyt w gminach wiejskich wyniósł 287.432 tys. zł, a w gminach pozostałych – 261.524 tys. zł.

Dochody i wydatki gmin ogółem oraz gmin pozostałych w 2003 roku zostały zrealizowane w niższym stopniu niż w roku 2002. Natomiast gminy wiejskie zrealizowały swoje dochody i wydatki w wyższych kwotach niż w 2002 roku.

1. Dochody gmin

W 2003 roku gminy zrealizowały dochody ogółem w wysokości 36.046.322 tys. zł. Były one o 1,6% niższe niż zaplanowane na ten rok, i jednocześnie niższe o 6,3 % niż zrealizowane w 2002 r.

Dochody gmin w 2003 roku - według źródeł ich pochodzenia - przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%	
1	2	3	4	5
Dochody ogółem	36.649.653	36.046.322	98,4	93,7
1. Dochody własne	17.591.998	17.055.698	97,0	89,4
z tego:				
- podatek dochodowy od osób prawnych	207.140	224.592	108,4	55,0
- podatek dochodowy od osób fizycznych	4.230.991	4.010.346	94,8	86,3
- podatek od nieruchomości	6.188.748	6.028.250	97,4	94,6
- podatek rolny	897.402	863.499	96,2	106,4
- podatek od środków transportowych	320.867	333.513	103,9	92,8
- podatek od czynności cywilno-prawnych	335.690	378.949	112,9	75,0
- opłata skarbową	212.728	192.510	90,5	71,2
- karta podatkowa	93.919	76.637	81,6	68,1
- dochody z majątku	1.595.464	1.496.007	93,8	89,6
- pozostałe dochody	3.509.049	3.451.395	98,4	88,1
2. Dotacje celowe	3.837.699	3.773.031	98,3	80,3
w tym na zadania:				
- z zakresu administracji rządowej	2.543.198	2.535.060	99,7	86,1
- własne	800.551	780.077	97,4	66,5
- realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	28.976	19.979	69,0	73,4
3. Subwencja ogólna	15.219.956	15.217.593	100,0	103,5

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2002 i 2003 r. (Min. Fin.).

Duże znaczenie dla całego systemu finansowego gmin ma zróżnicowanie struktury ich dochodów.

W 2003 r. najistotniejszą pozycję w strukturze dochodów ogółem gmin stanowiły dochody własne - 47,3%, subwencja ogólna zajmowała – 42,2%, zaś dotacje celowe - 10,5%.

W stosunku do 2002 r., udział dochodów własnych w strukturze dochodów ogółem gmin zmniejszył się o 2,3 punktu, zmniejszył się również udział dotacji celowych o 1,7 punktu, zwiększył się natomiast o 4,0 punkty udział subwencji ogólnej. Gminy zrealizowały dochody własne na poziomie 97,0% planu.

W największym stopniu zostały wykonane dochody z tytułu podatku od czynności cywilno-prawnych (112,9% planu), podatku dochodowego od osób prawnych (108,4% planu) oraz podatku od środków transportowych (103,9%). W porównaniu do roku 2002, zwiększyły się tylko dochody z tytułu podatku rolnego o 6,4%. Pozostałe dochody własne zostały zrealizowane poniżej wielkości planowanych oraz w stopniu niższym niż w 2002 roku.

Realizacja grupy dochodów pozostałych, obejmująca m. in. dochody z dzierżawy oraz wszelkiego rodzaju opłat, łącznie z wpłatami dokonywanymi przez zakłady budżetowe i gospodarstwa pomocnicze, które stanowiły w strukturze dochodów własnych 20,2%, w porównaniu do 2002 r., zmniejszyła się o 11,9%.

W porównaniu do roku 2002, zmniejszyły się dochody gmin z tytułu: udziałów tych jednostek w podatku dochodowym od osób prawnych - o 45,0%, udziałów tych jednostek w podatku dochodowym od osób fizycznych – o 13,7%, podatku od czynności cywilnoprawnych – o 25,0%, opłaty skarbowej – o 28,8% oraz wpływów z podatku od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą opłacaną w formie karty podatkowej – o 31,9%. Zmniejszenie się dochodów gmin było głównie związane z wprowadzonymi 27 października 2002 r. zmianami ustrojowymi m. st. Warszawy, w wyniku których dochody byłych gmin warszawskich zostały ujęte w dochodach miast na prawach powiatu. Wiąże się to również ze zmianami systemowymi, jakie zostały wprowadzone od 1 stycznia 2003 r. w zakresie przepisów, regulujących zasady ustalania udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych w odniesieniu do gmin górniczych, zmniejszonymi wpływami do budżetu z tytułu podatku od osób prawnych.

W 2003 roku skutki wykorzystania szczególnych przypadków wygaśnięcia zobowiązań, które wynikają z art. 65 i 66 ustawy Ordynacja podatkowa, gminy wykazały w wysokości 49.033 tys. zł, przy czym największy udział w tej kwocie miał podatek od nieruchomości (88,9%). Skutki te wynikają z przeniesienia

praw własności rzeczy lub praw majątkowych w zamian za zaległości podatkowe, stanowiące dochód budżetu gminy.

Na poziom realizacji dochodów własnych zasadniczy wpływ mają organy gmin, gdyż - zgodnie z obowiązującymi przepisami podatkowymi - mają decydujący wpływ na wysokość obowiązujących w danej gminie stawek podatkowych oraz na wielkość udzielonych ulg, odroczeń, umorzeń oraz zwolnień.

Ze sprawozdań gmin wynika, że skutki finansowe obniżenia górnych stawek podatków, jak również udzielonych przez gminy ulg, odroczeń, umorzeń, zwolnień (bez ulg i zwolnień ustawowych), wyniosły w roku 2003 łącznie - 1.904.541 tys. zł.

Skutki udzielonych przez gminy w roku 2003 ulg, odroczeń, umorzeń, zwolnień (bez ulg i zwolnień ustawowych) oraz obniżenia górnych stawek podatków prezentuje poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Obniżenie górných stawek podatków	Ulg, odroczenia, umorzenia, zwolnienia	Wskaźnik (3+4+5):(2)	Wskaźnik (4+5):(3)
	tys. zł				%%	
1	2	3	4	5	6	7
Dochody ogółem	36.649.653	36.046.322	1.332.783	571.758	103,6	5,3
Dochody własne	17.591.998	17.055.698	1.332.783	571.758	107,8	11,2
z tego:						
- podatek od nieruchomości	6.188.748	6.028.250	1.111.169	450.660	122,6	25,9
- podatek rolny	897.402	863.499	78.220	55.123	111,1	15,4
- podatek od środków transportowych	320.867	333.513	130.288	24.437	152,2	46,4
- podatek od czynności cywilno-prawnych	335.690	378.949	0	353	113,0	0,1
- podatek od spadków i darowizn	61.711	63.882	0	5.330	112,2	8,3
- opłata skarbową	212.728	192.510	0	229	90,6	0,1
- karta podatkowa	93.919	76.637	0	1.131	82,8	1,5
- dochody z majątku	1.595.464	1.496.007	0	164	93,8	0,0
- wpływy z opłaty eksploatacyjnej	207.022	202.852	0	853	98,4	0,4
- wpływy z opłaty targowej	155.959	156.484	8.020	108	105,5	5,2
- pozostałe dochody	7.522.488	7.263.115	5.086	33.370	97,1	0,5

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2003 r. (Min. Fin.)

Z łącznej kwoty, udzielonych przez gminy w 2003 roku, ulg oraz obniżeń górnych stawek podatków w wysokości 1.904.541 tys. zł, na ulgi, odroczenia, umorzenia,

zwolnienia (bez ulg i zwolnień ustawowych) przypada 571.758 tys. zł (30,0%), zaś na obniżenia górnych stawek podatków 1.332.783 tys. zł (70,0%). W odniesieniu do wykonania przez gminy dochodów ogółem, łączna kwota udzielonych ulg, odroczeń, umorzeń, zwolnień oraz obniżenia górnych stawek podatkowych stanowiła 5,3%, natomiast w odniesieniu do kwoty dochodów własnych - 11,2%.

Największy udział w łącznej kwocie ulg, odroczeń, umorzeń, zwolnień, miały w 2003 r. ulgi w podatku od nieruchomości - 78,8%, ulgi w podatku rolnym - 9,6% oraz pozostałe dochody - 5,8%.

Również w łącznej kwocie obniżenia górnych stawek podatkowych największy udział miały obniżenia tych stawek w podatku od nieruchomości (83,3%), podatku od środków transportowych (9,8%) oraz w podatku rolnym (5,9%).

Łączna kwota udzielonych w 2003 roku ulg i obniżeń górnych stawek, w porównaniu do dochodów wykonanych, stanowiła z tytułu: podatku od środków transportowych - 46,4%, podatku od nieruchomości - 25,9%, podatku rolnego - 15,4% i były to najwyższe wskaźniki ulg i obniżeń w grupie dochodów własnych. Należy zaznaczyć, że znaczny wzrost ulg w relacji do dochodów wykonanych (w 2002 r. wynosił 11,1%) z tytułu podatku od środków transportowych, wiąże się ze zmianami wprowadzonymi do przepisów ustawy o podatkach i opłatach lokalnych, mających na celu dostosowanie ich do przepisów dyrektywy Unii Europejskiej. Zmiany te przewidują zwrot podatku w przypadku wykonywania przewozów w transporcie kombinowanym.

Przy obliczaniu dochodów podatkowych, stanowiących podstawę do ustalania dla gmin subwencji wyrównawczej, uwzględniane były skutki - udzielonych przez właściwe organy gmin - ulg, odroczeń, umorzeń, zwolnień oraz obniżenia górnych stawek podatków (z wyjątkiem podatku od nieruchomości w gminach o liczbie mieszkańców do 15 tys.). W przeciwnym bowiem razie budżet państwa refundowałby gminie skutki decyzji jej organów.

W grupie dochodów własnych gmin, najwyższy udział, w strukturze zrealizowanych wpływów z poszczególnych tytułów, miały w 2003 roku następujące dochody (w %% dochodów własnych):

- podatek od nieruchomości	-	35,3%,
- udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych	-	23,5%,
- pozostałe dochody	-	17,1%,
- dochody z majątku gminy	-	8,8%,
- podatek rolny	-	5,1%,
- podatek od czynności cywilno-prawnych	-	2,2%,
- podatek od środków transportowych	-	2,0%,
- udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych	-	1,3%,
- opłata skarbową	-	1,1%,
- wpływy z tytułu karty podatkowej	-	0,4%.

W porównaniu do roku 2002 roku nastąpiły zmiany w strukturze dochodów własnych, które polegały na zwiększeniu udziału dochodów z podatku od nieruchomości o 1,9 punktu oraz z tytułu podatku rolnego o 0,8 punktu.

Zmniejszył się natomiast udział większości pozostałych źródeł dochodów własnych gmin, tj. m. in. z tytułów:

- udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych	- o 0,9 punktu,
- udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych	- o 0,7 punktu,
- pozostałych dochodów	- o 0,5 punktu,
- podatku od czynności cywilno-prawnych	- o 0,4 punktu,
- opłaty skarbowej	- o 0,3 punktu,
- wpływów z tytułu karty podatkowej	- o 0,2 punktu.

Należy zaznaczyć, że w grupie pozostałych dochodów gmin znajdują się dochody z tytułu innych niż wymienione w tabeli dochody podatkowe, np. podatku leśnego, podatku od spadków i darowizn oraz z tytułu różnych opłat, tj. opłaty targowej i eksploatacyjnej, dywidendy i kwoty uzyskane ze zbycia praw majątkowych,

wpływów z usług oraz z tytułu odsetek od nieterminowych wpłat z tytułu podatków i opłat, pozostałych odsetek oraz wpływów z różnych innych dochodów, pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, o ile ustawy te stanowią, że jest to dochód gminy.

Łączna kwota zasileń zewnętrznych budżetów gmin w postaci dotacji celowych i subwencji ogólnej w roku 2003 zmniejszyły się, w porównaniu do roku 2002, o 2,1%, przy czym kwota dotacji celowych zmniejszyła się o 19,7%, natomiast z tytułu subwencji ogólnej przekazane zostały środki o 3,5% wyższe niż w roku poprzednim.

W grupie dochodów pochodzących z dotacji celowych, wysoki spadek zanotowano przy dotacjach celowych przeznaczonych na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej (o 26,6%), co było związane z mniejszą liczbą porozumień z organami administracji rządowej na realizowanie zadań z zakresu utrzymania krajowych dróg publicznych. Natomiast dotacje celowe na zadania z zakresu administracji rządowej zmniejszyły się o 13,9%, a dotacje na zadania własne o 33,5%, co wynikało głównie ze zmian wprowadzonych ustawą o ustroju m. st. Warszawy. Zadania, związane z utrzymaniem dróg publicznych, realizowane w 2002 r. przez gminy warszawskie, finansowane w formie dotacji, w 2003 r. realizowane były przez Warszawę jako miasto na prawach powiatu i finansowane subwencją drogową.

W 2003 roku udział w dochodach ogółem gmin, transferów z budżetu państwa w postaci udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych, dotacji celowych oraz łącznej kwoty subwencji ogólnej wynosił odpowiednio: 11,1%, 10,5% oraz 42,2%.

Dochody gmin zrealizowane w 2003 roku, według ich kategorii, przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Gminy		
	Ogółem	Wiejskie	Pozostałe
	tys. zł		
1	2	3	4
Dochody ogółem	36.046.322	15.680.900	20.365.422
z tego:			
Dochody własne	17.055.698	6.220.665	10.835.033
Dotacje celowe	3.773.031	1.578.935	2.194.096
Subwencja ogólna	15.217.593	7.881.300	7.336.293

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2003 r. (Min. Fin.)

W 2003 r. dochody ogółem gmin wiejskich, w porównaniu do roku 2002, wzrosły o 4,5%, natomiast gmin pozostałych zmniejszyły się o 13,2 %.

Strukturę dochodów gmin w latach 2003 i 2002 - według kategorii gmin - przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Gminy					
	Ogółem		Wiejskie		Pozostałe	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003
	%%					
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego:						
Dochody własne	49,6	47,3	38,2	39,7	56,8	53,2
Dotacje celowe	12,2	10,5	12,5	10,0	12,0	10,8
Subwencja ogólna	38,2	42,2	49,3	50,3	31,2	36,0

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za lata 2003 i 2002 (Min. Fin.).

Głównymi czynnikami różnicującymi strukturę dochodów gmin są dochody własne, a także transfery z budżetu państwa w formie dotacji celowych oraz subwencji ogólnej. Z zestawienia powyższego wynika jak różnią się w strukturze swych dochodów gminy wiejskie i pozostałe.

W roku 2003, w porównaniu do roku 2002, zmniejszył się w strukturze dochodów ogółem gmin, udział dochodów własnych - o 2,3 punktu oraz dotacji celowych - o 1,7 punktu, zwiększył się natomiast o 4,0 punkty udział subwencji ogólnej.

W strukturze dochodów ogółem, w odniesieniu do roku 2002, w gminach wiejskich zwiększył się udział dochodów własnych - o 1,5 punktu oraz subwencji ogólnej - o 1,0 punkt, zmniejszył się natomiast udział dotacji celowych - o 2,5 punktu.

W kategorii gmin pozostałych zmniejszył się udział dochodów własnych - o 3,6 punktu oraz udział dotacji celowych - o 1,2 punktu, a zwiększył się udział subwencji ogólnej - o 4,8 punktu.

W roku 2003 - według danych Ministerstwa Finansów - na rachunki gmin (bez części gminnej miast na prawach powiatu) przekazane zostały udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych w wysokości 4.010.375 tys. zł.

Na rachunki gmin (bez części gminnej miast na prawach powiatu) przekazane zostały z budżetu państwa dochody z tytułu subwencji ogólnej w łącznej wysokości 15.218.000 tys. zł.

Ponadto, w 2003 r. 19 gmin otrzymało środki, w łącznej wysokości 2.255 tys. zł, z rezerwy subwencji ogólnej przeznaczonej na pomoc gminom w przypadkach losowych.

Rezerwa ta – zgodnie z art. 42 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999-2003 (Dz.U. Nr 150, poz. 983 z późn. zm.) - była tworzona w trakcie roku z podlegających zwrotowi do budżetu państwa kwot uzyskanych przez gminy nienależnie z tytułu kwoty wyrównawczej (w ramach części podstawowej subwencji ogólnej) oraz kwoty rekompensującej dochody utracone w związku z częściową likwidacją podatku od środków transportowych i kwoty rekompensującej dochody utracone bezpośrednio z tytułu ulg i zwolnień ustawowych (w ramach części rekompensującej subwencji ogólnej) – w odniesieniu do kwot ustalonych na rok budżetowy.

W 2003 roku kwota udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych, wykazana w sprawozdaniach przez gminy, była niższa od zaplanowanej na ten rok o 5,2%. Kwota zaplanowanych przez gminy dochodów z tego tytułu na 2003 r. wynosiła 4.230.991 tys. zł.

Dochody gmin w 2003 roku według działów prezentuje poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Ogółem	36.649.653	36.046.322	98,4	100,0	93,7
z tego:					
Rolnictwo i łowiectwo	528.086	492.145	93,2	1,4	149,0
Leśnictwo	13.391	11.179	83,5	0,0	108,7
Rybołówstwo i rybactwo	233	218	93,6	0,0	90,8

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Górnictwo i kopalnictwo	7.501	7.188	95,8	0,0	98,0
Przetwórstwo przemysłowe	450	450	100,0	0,0	17,7
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	155.811	149.115	95,7	0,4	126,2
Handel	2.643	2.728	103,2	0,0	74,8
Hotele i restauracje	160	150	93,8	0,0	63,3
Transport i łączność	463.418	428.735	92,5	1,2	38,5
Turystyka	33.992	33.406	98,3	0,1	637,9
Gospodarka mieszkaniowa	1.734.030	1.651.242	95,2	4,6	78,8
Działalność usługowa	43.203	43.666	101,1	0,1	93,0
Informatyka	64	64	100,0	0,0	41,6
Administracja publiczna	336.669	355.018	105,5	1,0	70,2
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	64.615	64.105	99,2	0,2	92,9
Obrona narodowa	111	109	98,2	0,0	139,7
Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	432	431	99,8	0,0	*
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	14.989	13.937	93,0	0,0	75,6
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej	13.490.149	13.144.327	97,4	36,5	91,5
Obsługa długu publicznego	885	750	84,7	0,0	78,6
Różne rozliczenia	15.367.900	15.361.670	100,0	42,6	102,1
Oświata i wychowanie	353.044	343.836	97,4	1,0	65,3
Szkolnictwo wyższe	845	868	102,8	0,0	106,2
Ochrona zdrowia	54.551	56.240	103,1	0,2	41,1
Opieka społeczna	2.591.424	2.576.562	99,4	7,1	94,6
Edukacyjna opieka wychowawcza	216.403	208.244	96,2	0,6	93,8
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1.035.544	973.240	94,0	2,7	93,8
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	27.041	27.126	100,3	0,1	91,4
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	193	195	101,0	0,0	64,6

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Kultura fizyczna i sport	111.876	99.378	88,8	0,3	99,2

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za lata 2002 i 2003 (Min. Fin.)

* - tego działu nie było w 2002 r.

W strukturze dochodów ogółem gmin w 2003 r. najistotniejszą pozycję zajmują następujące działy:

- Różne rozliczenia - 42,6%,
- Dochody od osób prawnych, osób fizycznych i innych jednostek, nie posiadających osobowości prawnej - 36,5%,
- Opieka społeczna - 7,1%,
- Gospodarka mieszkaniowa - 4,6%,
- Gospodarka komunalna i ochrona środowiska - 2,7%.

W strukturze dochodów ogółem gmin działy te stanowiły łącznie 93,5%.

Wysoki udział działu Różne rozliczenia wiąże się z tym, że w dziale tym ujmowane są przede wszystkim kwoty subwencji ogólnej przekazywanej gminom z budżetu państwa, które w dziale tym zajmują 99,1%.

Natomiast w dziale Dochody od osób prawnych, osób fizycznych i innych jednostek, nie posiadających osobowości prawnej ujmowane są, m. in. tak istotne źródła dochodów własnych gmin, jak: udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, od osób prawnych, wpływy z podatku od nieruchomości, wpływy z podatku rolnego oraz dochody z tytułu opłaty skarbowej, które stanowią w dochodach tego działu 86,1%.

Analizując wskaźniki wykonania planu, należy zauważyć, że najwyższy stopień wykonania planu dotyczy działu Administracja publiczna (105,5%), Handel (103,2%), Ochrona zdrowia (103,1%) oraz Szkolnictwo wyższe (102,8%).

W stosunku do roku poprzedniego najwyższy wzrost dochodów dotyczy takich działów jak: Turystyka (637,9%), Rolnictwo i łowiectwo (149,0%), Obrona narodowa (139,7) oraz Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę (126,2%). Są to jednak działy, które w strukturze dochodów gmin zajmują nieznaczące pozycje, a wysoki wzrost dochodów w tych działach wynika z bardzo niskich kwot wykonania dochodów w tych działach w roku 2002.

Przeciętny dochód ogółem, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, osiągnięty przez gminy w roku 2003, wyniósł 1.424,0 zł i był o 0,7% wyższy niż w 2002 r. W kategorii gmin wiejskich wzrósł on o 5,3%, a w gminach pozostałych zmniejszył się o 2,4% w stosunku do roku poprzedniego.

Dochody przeliczone na 1 mieszkańca w poszczególnych kategoriach gmin w 2003 roku przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Gminy		
	Ogółem	Wiejskie	Pozostałe
	zł		
1	2	3	4
Ogółem	1.424,0	1.464,3	1.394,5
z tego:			
- dochody własne	673,8	580,9	741,9
- dotacje celowe	149,1	147,4	150,2
- subwencja ogólna	601,1	736,0	502,4

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2003 r. (Min. Fin.)

Dochód ogółem na 1 mieszkańca w gminach wiejskich stanowił 102,8%, a w gminach pozostałych – 97,9% przeciętnego dochodu na 1 mieszkańca, wyliczonego dla wszystkich gmin w kraju.

Najwyższe dochody ogółem na 1 mieszkańca zanotowano w gminach:

- Kleszczów (woj. łódzkie) - 35.577,3 zł,
- Krynica Morska (woj. pomorskie) - 15.310,6 zł,
- Rewal (woj. zachodniopomorskie) - 6.162,8 zł,
- Rudna (woj. dolnośląskie) - 4.139,3 zł,
- Ustronie Morskie (woj. zachodniopomorskie) - 4.070,1 zł.

Natomiast najniższe dochody ogółem na 1 mieszkańca w 2003 r. zanotowano w następujących gminach:

- Tomaszów Lubelski (woj. lubelskie) - 924,3 zł,
- Głowno (woj. łódzkie) - 943,3 zł,
- Łazy (woj. śląskie) - 978,9 zł,
- Płońsk (woj. mazowieckie) - 987,8 zł,
- Krzczonów (woj. lubelskie) - 1.000,0 zł.

Wymienione powyżej dochody gmin, przeliczone na 1 mieszkańca, wskazują na bardzo duże zróżnicowanie dochodów pomiędzy gminą o najwyższych dochodach, tj. Kleszczowem (woj. łódzkie), z dochodem przypadającym na 1 mieszkańca w kwocie 35.577,3 zł, a gminą Tomaszów Lubelski (woj. lubelskie), z dochodem przypadającym na 1 mieszkańca tej gminy w wysokości 924,3 zł, które jest blisko czterdziestokrotne.

Przy średnim dochodzie ogółem gmin na 1 mieszkańca w kraju w 2003 roku, w wysokości 1.424,0 zł, w województwie o najwyższych dochodach gmin na 1 mieszkańca, tj. w województwie zachodniopomorskim, dochód ten wynosi 1.559,3 zł i jest o 9,5% wyższy niż średnia krajowa i o 16,4 % wyższy niż dochód zrealizowany przez gminy w województwie o najniższym dochodzie na 1 mieszkańca, tj. w województwie lubelskim (1.339,1 zł).

Zestawienie gminnych dochodów i wydatków na 1 mieszkańca w układzie wojewódzkim zamieszczono w tablicy w załącznikach.

1.1. Część oświatowa subwencji ogólnej i dotacje na zadania oświatowe dla gmin

Część oświatowa subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego na 2003 r. ustalona została w wysokości 24.321.215 tys. zł.

Kwota części oświatowej subwencji ogólnej została rozdzielona między gminy według algorytmu, określonego w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie zasad podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2003 (Dz.U. Nr 234, poz. 1966).

W ramach części oświatowej subwencji ogólnej, gminy otrzymały środki na finansowanie zadań szkół podstawowych i gimnazjów oraz na przejęte, w ramach porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego, zadania szkół ponadpodstawowych, a także na zadania pozaszkolne.

Wydzielona z kwoty części oświatowej subwencji ogólnej na 2003 r. 1% rezerwa tej części subwencji w ciągu roku 2003 uległa zwiększeniu do łącznej wysokości 244.390 tys. zł, tj. o kwotę 1.175 tys. zł w wyniku zmniejszeń części

oświatowej subwencji ogólnej dla 3 jednostek samorządu terytorialnego, w tym dla dwóch gmin na kwotę 207 tys. zł.

Zgodnie z "Kryteriami podziału 1% rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2003", Minister Finansów - na wniosek Ministra Edukacji Narodowej i Sportu - rozdysonował dla poszczególnych gmin środki w wysokości 123.240 tys. zł (50,4% łącznej kwoty wymienionej rezerwy) na następujące tytuły:

- korekta bazy danych przyjętych do wyliczenia części oświatowej subwencji ogólnej na 2003 r. – 2.378 tys. zł,
- korekta subwencji oświatowej łagodzącej jednostkom samorządu terytorialnego skutki likwidacji dolnych progów – 2.641 tys. zł,
- wzrost zadań edukacyjnych w trakcie roku budżetowego – 3.208 tys. zł,
- likwidacja szkód w szkołach i placówkach oświatowych wywołanych zdarzeniami losowymi – 4.090 tys. zł,
- dofinansowanie prac remontowych prowadzonych w szkołach (placówkach oświatowych), mających na celu usunięcie zagrożeń zdrowia i bezpieczeństwa uczniów oraz nauczycieli – 71.311 tys. zł,
- dofinansowanie zakupu sprzętu szkolnego do nowowytbudowanych obiektów oświatowych – 32.182 tys. zł,
- dofinansowanie wydatków ponoszonych z tytułu odpraw dla zwalnianych nauczycieli – 4.006 tys. zł,
- dofinansowanie kosztów adaptacji pomieszczeń szkolnych przeznaczonych na gabinety profilaktyczne – 2.671 tys. zł,
- dofinansowanie zadań o jednorazowym charakterze – 753 tys. zł.

Według stanu na 31 grudnia 2003 r. na rachunki gmin przekazane zostały środki z tytułu części oświatowej subwencji ogólnej w łącznej wysokości 11.822.792 tys. zł.

Z przeprowadzonej analizy danych ze sprawozdań gmin wynika, że wydatki wykonane w 2003 r. na zadania bieżące w działach Oświata i wychowanie oraz Edukacyjna opieka wychowawcza w relacji do otrzymanych przez gminy dochodów z tytułu subwencji i dotacji na zadania bieżące stanowiły średnio 111,3%, przy czym poziom wydatków na zadania oświatowe w stosunku do otrzymanych kwot w formie subwencji i dotacji na zadania bieżące wynosił:

- poniżej 100% - 688 gmin,
- 100,0% - 110,0% - 829 gmin,
- 110,1% - 120,0% - 471 gmin,
- powyżej 120,0% - 425 gmin.

Realizacja przez gminy wydatków bieżących w dziale Oświata i wychowanie oraz Edukacyjna opieka wychowawcza w 2003 r. kształtowała się średnio na poziomie 98,1% ustalonego przez nie planu. Wydatki na zadania inwestycyjne kształtowały się na poziomie 88,1% planu.

1.2. Dotacje dla gmin

Planowane przez gminy na 2003 rok dochody z tytułu dotacji celowych w wysokości 3.837.699 tys. zł zostały zrealizowane w kwocie 3.773.031 tys. zł, co stanowiło 98,3% planu, z tego:

- dotacje celowe z budżetu państwa na zadania bieżące (własne, zlecone z zakresu administracji rządowej oraz realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej) zrealizowano w kwocie 3.084.621 tys. zł, co stanowiło 99,4% planu,
- dotacje celowe z budżetu państwa na zadania inwestycyjne zrealizowano w kwocie 250.495 tys. zł, co stanowiło 92,5% planu,
- dotacje celowe na zadania bieżące wykonywane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowano w wysokości 82.464 tys. zł, co stanowiło 98,0% planu,
- dotacje celowe na zadania inwestycyjne wykonywane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowano w wysokości 33.178 tys. zł, co stanowiło 90,9 % planu,
- dotacje z funduszy celowych na zadania bieżące zrealizowano w wysokości 73.156 tys. zł, co stanowiło 100,9% planu,
- dotacje z funduszy celowych na zadania inwestycyjne zrealizowano w wysokości 249.117 tys. zł, co stanowiło 91,6% planu.

Dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie lub finansowanie zadań realizowanych przez gminy stanowiły 86,9% (3.335.116 tys. zł) łącznej kwoty przekazanych gminom dotacji.

Plan dotacji z budżetu państwa na zadania własne i zlecone z zakresu administracji rządowej, został wykonany w wysokości niższej o 1,7% niż założono w ustawie budżetowej na 2003 r.

1.2.1. Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania zlecone gminom z zakresu administracji rządowej

Według sprawozdań gmin, w 2003 r. z budżetu państwa przekazane zostały dotacje na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej w kwocie 2.535.060 tys. zł, co stanowiło 99,7% planu rocznego.

W dochodach ogółem, zrealizowanych przez gminy w 2003 r., dotacje te stanowiły 7,0%.

Wysokość dotacji celowych z budżetu państwa na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, według działów, przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Ogółem			w tym: na zadania bieżące		
	Plan	Wykonanie	3:2	Plan	Wykonanie	6:5
	tys. zł		%%	tys. zł		%%
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem	2.543.198	2.535.060	99,7	2.516.386	2.509.238	99,7
z tego:						
Rolnictwo i łowiectwo	1.955	1.953	99,9	1.682	1.680	99,3
Transport i łączność	67	87	130,0	-	20	-
Gospodarka mieszkaniowa	2.239	1.703	76,0	1.358	1.358	100,0
Działalność usługowa	44	44	100,0	44	44	100,0
Administracja publiczna	180.690	180.668	100,0	180.610	180.588	100,0
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli	64.613	64.085	99,2	64.613	64.085	99,2

Wyszczególnienie	Ogółem			w tym: na zadania bieżące		
	Plan	Wykonanie	3:2	Plan	Wykonanie	6:5
	tys. zł		%%	tys. zł		%%
1	2	3	4	5	6	7
i ochrony prawa oraz sądownictwa						
Obrona narodowa	108	107	99,3	108	107	99,3
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	849	846	99,7	849	846	99,7
Oświata i wychowanie	9.446	9.344	98,9	9.366	9.264	98,9
Ochrona zdrowia	43	43	100,0	43	43	100,0
Opieka społeczna	2.054.275	2.048.599	99,7	2.052.645	2.046.971	99,7
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	228.836	227.559	99,4	205.035	204.210	99,6
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	33	31	93,9	33	31	93,9
Różne rozliczenia	-	-9	-	-	-9	-

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2003 r. (Min. Fin.)

Z ogólnej kwoty omawianych dotacji, przekazano:

- na zadania bieżące 2.509.238 tys. zł, co stanowiło 99,7% planu rocznego (99,0% ogółu dotacji na zadania zlecone),
- na zadania inwestycyjne 25.822 tys. zł, co stanowiło 96,3% planu rocznego (1,0% ogółu dotacji na zadania zlecone).

W strukturze działowej dotacji na finansowanie zadań zleconych gminom z zakresu administracji rządowej dominują dotacje do takich działów, jak:

- Opieka społeczna (80,8% kwoty dotacji),
- Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (9%),
- Administracja publiczna (7,1%).

Dotacje przeznaczone dla tych trzech działów stanowiły 96,9% całej kwoty dotacji przekazanych gminom na omawiane zadania.

Dotacje w dziale Opieka społeczna, zrealizowane w kwocie 2.048.599 tys. zł, przeznaczone zostały głównie na wypłatę zasiłków osobom kwalifikującym się do pomocy z opieki społecznej oraz opłatę składek na ubezpieczenia społeczne, utrzymanie terenowych ośrodków pomocy społecznej, na wypłatę zasiłków rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych. W ramach powyższej kwoty, na dofinansowanie zadań inwestycyjnych przekazano dotacje w wysokości 1.628 tys. zł., co stanowiło 6,3% ogólnej kwoty przekazanych gminom dotacji na inwestycje związane z realizacją zadań zleconych z zakresu administracji rządowej.

Dotacje przekazane w ramach działu Gospodarka komunalna i ochrona środowiska przeznaczone były głównie na zrefundowanie poniesionych przez gminy wydatków na oświetlenie dróg publicznych, dla których gmina nie jest zarządcą oraz na budowę nowych punktów świetlnych. Na ten cel przekazano gminom dotację w łącznej kwocie 227.018 tys. zł., co stanowiło 99,5% planu.

W ramach zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, do zadań gmin należy szereg spraw o charakterze administracyjnym, w tym: ewidencja ludności, wydawanie dowodów osobistych i zadania należące do kompetencji kierownika urzędu stanu cywilnego. Przekazane w 2003 r. dotacje na realizację tych zadań wyniosły 180.668 tys. zł, co stanowiło 100,0% kwoty planowanej.

Udział dotacji celowych na realizowane przez gminy zadania zlecone z zakresu administracji rządowej w poszczególnych działach, w podziale na zadania bieżące i inwestycyjne, oraz ich strukturę, przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Struktura			Udział		
	Ogółem	z tego na zadania:		Ogółem	z tego na zadania:	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
	%%					
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	99,0	1,0
z tego:						
Rolnictwo i łowiectwo	0,1	0,1	1,1	100,0	86,0	14,0
Transport i łączność	.	.	0,3	100,0	76,9	23,1
Gospodarka mieszkaniowa	0,1	0,1	1,3	100,0	79,7	20,3
Administracja publiczna	7,1	7,2	0,3	100,0	99,9	0,1

Wyszczególnienie	Struktura			Udział		
	Ogółem	z tego na zadania:		Ogółem	z tego na zadania:	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
	%%					
1	2	3	4	5	6	7
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	2,5	2,5	-	100,0	100,0	-
Oświata i wychowanie	0,4	0,4	0,3	100,0	99,1	0,9
Opieka społeczna	80,8	81,6	6,3	100,0	99,9	0,1
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	9,0	8,1	90,4	100,0	89,8	10,2

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2003 r. (Min. Fin.)

1.2.2. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych gmin.

W 2003 r. dochody gmin z tytułu dotacji celowych z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych zrealizowano w wysokości 780.077 tys. zł, co stanowiło 97,4% planu tych dotacji.

Z ogólnej kwoty dotacji przekazanych gminom w 2003 r., dotacje na zadania bieżące wynosiły 564.544 tys. zł, tj. 72,4% ogólnej kwoty omawianych dotacji, a na zadania inwestycyjne 215.533 tys. zł (27,6%).

Wysokość dotacji celowych z budżetu państwa na zadania własne gmin, według działów, przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Ogółem			w tym: na zadania bieżące		
	Plan	Wykonanie	3:2	Plan	Wykonanie	6:5
	tys. zł		%%	tys. zł		%%
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem	800.551	780.077	97,4	574.684	564.544	98,2
z tego:						
Rolnictwo i łowiectwo	34.110	33.305	97,6	469	455	97,1
Przetwórstwo przemysłowe	400	400	100,0	-	-	-

Wyszczególnienie	Ogółem			w tym: na zadania bieżące		
	Plan	Wykonanie	3:2	Plan	Wykonanie	6:5
	tys. zł		%%	tys. zł		%%
1	2	3	4	5	6	7
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	249	249	100,0	163	163	100,0
Transport i łączność	85.091	82.612	97,1	18.504	18.342	99,1
Turystyka	6.545	5.884	89,9	175	130	74,3
Gospodarka mieszkaniowa	575	562	97,7	125	111	89,6
Działalność usługowa	136	136	100,0	46	46	100,0
Administracja publiczna	2.228	2.226	99,9	1.769	1.768	99,9
Obrona narodowa	1	-	-	1	-	-
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	675	677	100,3	572	574	100,4
Oświata i wychowanie	119.418	115.413	96,6	71.638	70.889	99,0
Ochrona zdrowia	1.870	1.774	94,9	766	686	89,6
Opieka społeczna	469.805	460.649	98,1	469.709	460.553	98,1
Edukacyjna opieka wychowawcza	9.388	9.350	99,6	9.183	9.145	99,6
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	57.910	56.123	96,9	1.457	1.582	108,5
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	4.125	4.031	97,7	97	90	92,3
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	35	35	100,0	-	-	-
Kultura fizyczna i sport	7.990	6.651	83,2	10	10	100,0

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2003 r. (Min. Fin.)

Udział dotacji celowych na zadania bieżące i inwestycyjne w ogólnej kwocie dotacji na zadania własne gmin, według działów, w 2003 roku przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Struktura			Udział		
	Ogółem	z tego na zadania:		Ogółem	z tego na zadania:	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
	%%			%%		
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	72,4	27,6
z tego:						
Rolnictwo i łowiectwo	4,3	0,1	15,3	100,0	1,4	98,6
Przetwórstwo przemysłowe	0,1	0,0	0,2	100,0	-	100,0
Transport i łączność	10,6	3,3	29,8	100,0	22,2	77,8
Turystyka	0,8	0,0	2,7	100,0	2,2	97,8
Gospodarka mieszkaniowa	0,1	0,0	0,2	100,0	19,8	80,2
Administracja publiczna	0,3	0,3	0,2	100,0	79,4	20,6
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,1	0,1	0,1	100,0	84,6	15,4
Oświata i wychowanie	14,9	12,6	20,7	100,0	98,0	2,0
Ochrona zdrowia	0,2	0,1	0,5	100,0	38,7	61,3
Opieka społeczna	58,7	81,6	0,0	100,0	100,0	0,0
Edukacyjna opieka wychowawcza	1,2	1,6	0,1	100,0	97,8	2,2
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	7,2	0,3	25,3	100,0	2,8	97,2
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,5	0,0	1,8	100,0	2,2	97,8
Kultura fizyczna i sport	1,0	0,0	3,1	100,0	0,1	99,9

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2003 r. (Min. Fin.)

Największa część dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie bieżących zadań własnych gmin została przekazana w 2003 r. na zadania realizowane w działach: Opieka społeczna (81,6%) oraz Oświata i wychowanie (12,6%). Łącznie, na dofinansowanie zadań własnych realizowanych w ramach tych działów, przeznaczono 94,2% dotacji na bieżące zadania własne gmin.

Dotacje w dziale Opieka społeczna przeznaczone były głównie na wypłatę dodatków mieszkaniowych osobom kwalifikującym się do takiej pomocy. W 2003 r. przekazano dotacje na ten cel w kwocie 322.683 tys. zł, co stanowiło 97,3% planu.

Dla działu Oświata i wychowanie, z budżetu państwa przekazano dotacje celowe na bieżące zadania własne gmin w kwocie 70.889 tys. zł, co stanowiło

99,0% planu. Dotacje te były przeznaczone głównie na sfinansowanie odpisów na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli emerytów i rencistów.

Dotacje celowe z budżetu państwa na własne zadania inwestycyjne przekazano gminom w kwocie 215.532 tys. zł, co stanowiło 95,4% planu tych dotacji.

W strukturze działowej tych dotacji, najpoważniejszą pozycję stanowiły dotacje na aktywizację obszarów wiejskich i na kontrakty wojewódzkie przeznaczone na dofinansowanie inwestycji w dziale Transport i łączność (29,8%), dotacje w dziale Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (25,3%), które przeznaczone zostały na inwestycje związane z gospodarką ściekową, ochroną wód i gospodarką odpadami oraz dotacje w dziale Rolnictwo i łowiectwo (15,3%) przeznaczone na inwestycje związane z infrastrukturą wodociągową i sanitacyjną wsi.

1.2.3. Pozostałe dotacje celowe

Dochodami gmin są również dotacje z budżetu państwa na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej, dotacje celowe na zadania realizowane na podstawie porozumień z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz dotacje otrzymane z funduszy celowych. W 2003 r. udział tych dotacji w zrealizowanych przez gminy dochodach ogółem wyniósł 1,3%.

Ogólna kwota otrzymanych przez gminy dotacji, o których wyżej mowa, wyniosła 457.894 tys. zł, co stanowiło 92,7% planu, z tego:

- na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej została przekazana dotacja w wysokości 19.979 tys. zł, co stanowiło 69,0% ich planu rocznego. Porozumienia z organami administracji rządowej dotyczyły głównie zadań zaliczanych do działów: Transport i łączność (17,5% dotacji), m.in. na utrzymanie drogowych przejść granicznych; Działalność usługowa (17,5% dotacji) na utrzymanie, remonty i konserwację cmentarzy wojennych i wojskowych; Ochrona zdrowia (20,8% dotacji); Administracja publiczna (13,4% dotacji) oraz do działu Opieka społeczna (11,2% dotacji), głównie na pomoc dla repatriantów,
- na zadania realizowane na podstawie porozumień z innymi jednostkami samorządu terytorialnego została przekazana dotacja w wysokości 115.642 tys. zł, co stanowiło 95,8% planu tych dotacji. Zawierane między jednostkami samorządu terytorialnego porozumienia dotyczyły głównie realizacji zadań z zakresu działów:

Transportu i łączności (42,5% dotacji), Gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (11,4% dotacji), Oświaty i wychowania (10,2% dotacji) oraz Administracji publicznej (10,4% dotacji),

- z funduszy celowych została przekazana dotacja w wysokości 322.273 tys. zł, tj. 93,6 % planu. W kwocie tej, największy udział miały dotacje w działach: Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (39,5%), przeznaczone m.in. na gospodarkę ściekową i ochronę wód, Transport i łączność (19,0%) głównie inwestycje drogowe, Rolnictwo i łowiectwo (15,2%), przeznaczone głównie na infrastrukturę wodociągową i sanitacyjną wsi.

2. Wydatki gmin

Łączne wydatki gmin w 2003 r. zostały zrealizowane w wysokości 36.595.278 tys. zł i były o 2.291.990 tys. zł (tj. o 5,9%) niższe niż zaplanowane na ten rok i o 7,5% niższe niż w 2002 r.

Wydatki majątkowe, w stosunku do roku 2002, były niższe o 15,2%.

Na wydatki bieżące gminy przeznaczyły o 5,7% środków mniej niż w roku poprzednim.

Na wykonanie wydatków gmin istotny wpływ miały wprowadzone 27 października 2002 roku zmiany ustrojowe m. st. Warszawy, w wyniku których wydatki byłych gmin warszawskich zostały ujęte w grupie miast na prawach powiatu.

Dane o zrealizowanych w roku 2003 wydatkach gmin przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%	
1	2	3	4	5
Wydatki ogółem	38.887.268	36.595.278	94,1	92,5
z tego:				
Wydatki majątkowe	7.323.166	6.250.819	85,4	84,8
w tym:				
Wydatki na inwestycje	7.227.076	6.173.526	85,4	84,9
Wydatki bieżące	31.554.102	30.344.459	96,2	94,3

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%	
1	2	3	4	5
z tego:				
Wydatki na wynagrodzenia	13.752.594	13.542.550	98,5	100,8
w tym:				
wynagrodzenia osobowe	12.750.729	12.557.390	98,5	101,2
Pochodne od wynagrodzeń	2.886.244	2.780.342	96,3	100,1
Dotacje	1.550.862	1.529.988	98,7	68,1
Wydatki na obsługę długu	363.006	323.891	89,2	74,4
Wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	28.886	14.313	49,5	181,5
Pozostałe wydatki	12.972.510	12.153.375	93,7	91,6

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za lata 2002 i 2003 (Min. Fin.)

Strukturę wydatków gmin, według rodzajów wydatków, w roku 2003 i 2002 przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Rok	
	2002	2003
	%%	
1	2	3
Wydatki ogółem	100,0	100,0
z tego:		
Wydatki majątkowe	18,6	17,1
w tym:		
wydatki na inwestycje	18,4	16,9
Wydatki bieżące	81,4	82,9
z tego:		
Wydatki na wynagrodzenia	34,0	37,0
w tym:		
wynagrodzenia osobowe	31,4	34,3
Pochodne od wynagrodzeń	7,0	7,6
Dotacje	5,7	4,2
Wydatki na obsługę długu	1,1	0,9
Pozostałe wydatki	33,6	33,2

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za lata 2002 i 2003 (Min. Fin.)

W strukturze wydatków ogółem, zrealizowanych przez gminy w 2003 r., zarówno udział wydatków majątkowych, jak i udział wydatków na inwestycje zmniejszył się o 1,5 punktu, w porównaniu do roku 2002. Zwiększył się natomiast o 1,5 punktu udział wydatków na zadania bieżące. Wzrósł, w stosunku do roku ubiegłego, udział wydatków na wynagrodzenia o 3,0 punkty, przy czym udział wydatków na wynagrodzenia osobowe wzrósł o 2,9 punktu. Wydatki z tytułu pochodnych od wynagrodzeń wzrosły o 0,6 punktu. Zmalały natomiast udziały wydatków na obsługę długu (0,2 punktu), pozostałe wydatki (0,4 punktu) oraz dotacje (o 1,5 punktu).

Wydatki gmin w 2003 r. według działów zawiera poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Ogółem	38.877.268	36.595.278	94,1	100,0	92,5
z tego:					
Rolnictwo i łowiectwo	1.359.435	1.161.550	85,4	3,2	124,9
Leśnictwo	8.757	7.477	85,4	0,0	86,0
Rybołówstwo i rybactwo	174	158	90,8	0,0	95,8
Górnictwo i kopalnictwo	84	48	57,1	0,0	0,0
Przetwórstwo przemysłowe	2.492	2.214	88,8	0,0	33,6
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	237.790	206.877	87,0	0,6	112,5
Handel	5.732	5.245	91,5	0,0	79,5
Hotele i restauracje	136	133	97,8	0,0	65,5
Transport i łączność	2.427.718	2.184.711	90,0	6,0	55,4
Turystyka	66.624	61.815	92,8	0,2	245,4
Gospodarka mieszkaniowa	1.096.067	964.722	88,0	2,6	94,0
Działalność usługowa	195.484	145.041	74,2	0,4	87,8
Informatyka	2.739	2.473	90,3	0,0	89,4
Nauka	12	12	100,0	0,0	28,6
Administracja publiczna	4.815.492	4.584.651	95,2	12,5	95,2

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	64.817	64.263	99,1	0,2	95,5
Obrona narodowa	159	141	88,7	0,0	131,8
Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	7	7	100,0	0,0	116,7
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	444.170	413.414	93,1	1,1	86,6
Wymiar sprawiedliwości	5	5	100,0	0,0	5,4
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej	302	121	40,1	0,0	58,5
Obsługa długu publicznego	388.982	335.896	86,4	0,9	76,1
Różne rozliczenia	224.506	168.074	74,9	0,5	49,9
Oświata i wychowanie	15.220.198	14.780.776	97,1	40,4	100,3
Szkolnictwo wyższe	6.716	6.582	98,0	0,0	84,9
Ochrona zdrowia	395.802	344.632	87,1	0,9	85,8
Opieka społeczna	4.120.880	4.026.597	97,7	11,0	93,1
Edukacyjna opieka wychowawcza	2.264.533	2.205.512	97,4	6,0	94,1
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3.742.930	3.231.499	86,3	8,8	95,0
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1.079.437	1.047.439	97,0	2,9	91,0
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	1.156	956	82,7	0,0	7,0
Kultura fizyczna i sport	703.932	642.237	91,2	1,8	88,4

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2002 i 2003 r. (Min. Fin.)

W porównaniu do roku ubiegłego, największe wydatki zostały zrealizowane w działach: Turystyka (245,4%), Obrona narodowa (131,8%), Rolnictwo i łowiectwo (124,9%).

Wydatki w dziale Turystyka w roku 2003 zostały zrealizowane w wysokości 61.815 tys. zł i w stosunku do wydatków wykonanych w 2002 r. realizacja wydatków tego działu wzrosła o 145,4%. W dziale tym 85,5% ogólnej kwoty zrealizowanych wydatków stanowiły wydatki na inwestycje oraz na zakup usług pozostałych.

W dziale Obrona narodowa zostały zrealizowane wydatki w wysokości 141 tys. zł i w stosunku do wydatków poniesionych w ubiegłym roku realizacja wydatków tego działu wzrosła o 31,8%. Poniesione w tym dziale wydatki w 91,2% dotyczyły zakupu materiałów i wyposażenia oraz zakupu usług pozostałych.

W dziale Rolnictwo i łowiectwo w 2003 r. wykonanie wydatków wyniosło 1.161.550 tys. zł. Wskaźnik wzrostu realizacji tych wydatków w stosunku do roku 2002 wyniósł 124,9%. Z ogólnej kwoty zrealizowanych w 2003 r. wydatków, 91,6% stanowiły wydatki z tytułu zakupu usług pozostałych oraz wydatki inwestycyjne.

W strukturze działowej wydatków gmin, przeważają wydatki na: Oświatę i wychowanie – 40,4%, Administrację publiczną – 12,5%, Opiekę społeczną – 11,0% oraz Gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (8,8%) ogółu wydatków gmin. W 2003 r. wydatki gmin w tych czterech działach stanowiły 72,7% ogółu wydatków tych jednostek.

Struktura działowa wydatków w gminach wiejskich i pozostałych różni się zdecydowanie. Niektóre z tych różnic są oczywiste, na przykład większy udział wydatków w dziale Rolnictwo i łowiectwo w gminach wiejskich, a w dziale Gospodarka komunalna i ochrona środowiska oraz dziale Opieka społeczna w gminach pozostałych.

W 2003 roku wyższy był udział wydatków na oświatę w gminach wiejskich (44,8% ogółu wydatków tych gmin), w porównaniu do udziału wydatków na ten cel w gminach pozostałych (36,9% ogółu wydatków tych gmin). Wyższy był również w gminach wiejskich udział wydatków w dziale Administracja publiczna, który wynikał stąd, że przy ogólnie niższych dochodach i wydatkach gmin wiejskich, "sztywne" wydatki na administrację pochłaniają wyraźnie większą część ich dochodów.

Strukturę wydatków gmin w 2003 r. według działów i kategorii gmin przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	G m i n y		
	Ogółem	Wiejskie	Pozostałe
	%%		
1	2	3	4
Ogółem	100,0	100,0	100,0
z tego:			
Rolnictwo i łowiectwo	3,2	5,7	1,2
Leśnictwo	0,0	0,0	0,0
Rybołówstwo i rybactwo	0,0	0,0	0,0
Górnictwo i kopalnictwo	0,0	0,0	0,0
Przetwórstwo przemysłowe	0,0	0,0	0,0
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,6	0,7	0,4
Handel	0,0	0,0	0,0
Hotele i restauracje	0,0	0,0	0,0
Transport i łączność	6,0	6,7	5,4
Turystyka	0,2	0,1	0,3
Gospodarka mieszkaniowa	2,6	1,2	3,7
Działalność usługowa	0,4	0,4	0,4
Informatyka	0,0	0,0	0,0
Nauka	0,0	0,0	0,0
Administracja publiczna	12,5	13,7	11,6
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	0,2	0,2	0,2
Obrona narodowa	0,0	0,0	0,0
Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	0,0	0,0	0,0
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1,1	1,2	1,1
Wymiar sprawiedliwości	0,0	0,0	0,0
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej	0,0	0,0	0,0
Obsługa długu publicznego	0,9	0,7	1,2
Różne rozliczenia	0,5	0,6	0,4
Oświata i wychowanie	40,4	44,8	36,9
Szkolnictwo wyższe	0,0	0,0	0,0
Ochrona zdrowia	0,9	0,8	1,2
Opieka społeczna	11,0	8,8	12,7
Edukacyjna opieka wychowawcza	6,0	3,9	7,6
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	8,8	7,4	10,0

Wyszczególnienie	G m i n y		
	Ogółem	Wiejskie	Pozostałe
	%%		
1	2	3	4
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2,9	2,3	3,3
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	0,0	0,0	0,0
Kultura fizyczna i sport	1,8	0,8	2,4

Źródło: Sprawozdanie roczne z wykonania budżetów gmin za 2003 r. (Min. Fin.)

Wydatki ogółem zrealizowane w 2003 r. przeliczone na 1 mieszkańca w gminach, według głównych kierunków ich rozdysponowania, przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w zł
1	2
Wydatki ogółem	1.445,7
z tego:	
Wydatki majątkowe	246,9
w tym:	
Wydatki na inwestycje	243,9
Wydatki bieżące	1.198,8
z tego:	
Wydatki na wynagrodzenia,	535,0
w tym:	496,1
wynagrodzenia osobowe	
Pochodne od wynagrodzeń	109,8
Dotacje	60,5
Wydatki na obsługę długu	12,8
Wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	0,6
Pozostałe wydatki	480,1

Źródło: Sprawozdanie roczne z wykonania budżetów gmin za 2003 r. (Min. Fin.)

Najwyższe wydatki ogółem poniesione na 1 mieszkańca zostały zrealizowane przez gminy w województwie zachodniopomorskim i wyniosły 1.562,3 zł, a najniższe wydatki w gminach województwa opolskiego i wyniosły 1.351,7 zł, przy średniej

krajowej kwocie wydatków poniesionych przez te jednostki na 1 mieszkańca w kraju wynoszącej 1.445,7 zł.

Wydatki ogółem gmin, poniesione na 1 mieszkańca w 2003 r., według województw ujęte zostały w załączniku do sprawozdania.

Wydatki na wynagrodzenia w poszczególnych działach prezentuje poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Ogółem	13.752.594	13.542.550	98,5	100,0	100,8
z tego:					
Rolnictwo i łowiectwo	12.407	11.304	91,1	0,1	103,8
Leśnictwo	1.224	1.156	94,4	0,0	126,3
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	15.113	14.389	95,2	0,1	106,2
Handel	175	145	82,9	0,0	95,9
Transport i łączność	31.173	28.548	91,6	0,2	52,1
Turystyka	1.259	1.169	92,9	0,0	57,5
Gospodarka mieszkaniowa	20.640	19.512	94,5	0,1	76,7
Działalność usługowa	4.913	4.519	92,0	0,0	60,6
Informatyka	200	190	95,0	0,0	128,3
Administracja publiczna	2.794.608	2.717.606	97,2	20,1	96,2
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	648	647	99,8	0,0	91,9
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	96.942	93.979	96,9	0,7	72,6
Różne rozliczenia	20	16	80,0	0,0	37,2
Oświata i wychowanie	8.711.833	8.623.024	99,0	63,7	104,4
Ochrona zdrowia	22.473	21.340	95,0	0,2	92,9
Opieka społeczna	648.043	640.095	98,8	4,7	96,4
Edukacyjna opieka wychowawcza	1.166.928	1.150.490	98,6	8,5	95,8
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	83.493	77.048	92,3	0,6	104,3

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	75.885	73.952	97,5	0,5	86,4
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	174	174	100,0	0,0	85,1
Kultura fizyczna i sport	64.443	63.247	98,1	0,5	106,5

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za lata 2002 i 2003 (Min. Fin.)

Wydatki gmin na wynagrodzenia w czterech działach, tj. Oświata i wychowanie, Administracja publiczna, Edukacyjna opieka wychowawcza oraz Opieka społeczna, stanowią 97,0% ogółu wydatków na wynagrodzenia, przy czym wydatki na wynagrodzenia w dziale Oświata i wychowanie stanowią 63,7%, a w dziale Administracja publiczna 20,1% wszystkich wydatków na wynagrodzenia w gminach.

W stosunku do roku 2002, najwyższy wskaźnik wzrostu wydatków na wynagrodzenia wystąpił w dziale Informatyka i wyniósł 128,3%. Wzrost wydatków na wynagrodzenia w tym dziale może być związany ze stałym rozwojem tej dziedziny. Wysoki wskaźnik realizacji wydatków na wynagrodzenia w 2003 r. w stosunku do roku ubiegłego wystąpił również w dziale Leśnictwo (126,3%).

Wydatki majątkowe gmin wyniosły w 2003 roku 6.250.819 tys. zł, tj. 17,1% wydatków ogółem. W stosunku do poprzedniego roku, wydatki te zmniejszyły się o 1,5 punktu. Na zadania inwestycyjne gminy przeznaczyły 6.173.526 tys. zł, co stanowiło 16,9% wydatków ogółem. Wydatki majątkowe gmin wiejskich stanowiły 50,2%, a gmin pozostałych – 49,8% wydatków majątkowych ogółem gmin. W strukturze wydatków ogółem gmin, wydatki majątkowe gmin wiejskich stanowiły 8,6%, a gmin pozostałych – 8,5%.

Strukturę działową wydatków majątkowych w gminach wiejskich i pozostałych ilustruje poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Ogółem		Wiejskie		Pozostałe	
	Wykonanie	Struktura	Wykonanie	Struktura	Wykonanie	Struktura
	tys. zł	%%	tys. zł	%%	tys. zł	%%
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem	6.250.819	100,0	3.140.153	100,0	3.110.666	100,0
z tego:						
Rolnictwo i łowiectwo	1.038.569	16,6	811.733	25,9	226.836	7,3
Leśnictwo	248	0,0	219	0,0	29	0,0
Przetwórstwo przemysłowe	2.136	0,0	585	0,0	1.551	0,0
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	81.534	1,3	33.826	1,1	47.707	1,5
Handel	1.614	0,0	36	0,0	1.578	0,1
Hotele i restauracje	1	0,0	0	0,0	1	0,0
Transport i łączność	1.210.713	19,4	657.056	20,9	553.657	17,8
Turystyka	42.790	0,7	3.637	0,1	39.152	1,3
Gospodarka mieszkaniowa	304.107	4,9	60.445	1,9	243.662	7,8
Działalność usługowa	14.518	0,2	4.756	0,2	9.762	0,3
Informatyka	966	0,0	133	0,0	833	0,0
Administracja publiczna	127.942	2,0	65.759	2,1	62.184	2,0
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	20	0,0	20	0,0	0	0,0
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	74.639	1,2	44.764	1,4	29.875	1,0
Różne rozliczenia	7.520	0,1	4.479	0,2	3.041	0,1
Oświata i wychowanie	1.222.227	19,6	703.439	22,4	518.787	16,7
Szkolnictwo wyższe	1.498	0,0	89	0,0	1.409	0,0
Ochrona zdrowia	47.425	0,8	16.526	0,5	30.899	1,0
Opieka społeczna	17.793	0,3	5.609	0,2	12.184	0,4
Edukacyjna opieka wychowawcza	24.154	0,4	10.682	0,4	13.472	0,4
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1.752.132	28,0	647.744	20,6	1.104.388	35,5
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	60.114	1,0	20.352	0,6	39.762	1,3
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	371	0,0	352	0,0	20	0,0
Kultura fizyczna i sport	217.788	3,5	47.912	1,5	169.877	5,5

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2003 r. (Min. Fin.)

Przeważająca część środków budżetowych przeznaczonych na wydatki majątkowe dotyczyła działu Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (28,0%) Oświata i wychowanie (19,6%), Transport i łączność (19,4 %) oraz działu Rolnictwo i łowiectwo (16,6%).

W gminach pozostałych, wydatki majątkowe w dziale Gospodarka komunalna i ochrona środowiska stanowiły 35,5% wszystkich wydatków majątkowych tych gmin, a w gminach wiejskich – 20,6%. Wydatki w dziale Oświata i wychowanie odpowiednio - 16,7% i 22,4%, a w dziale Transport i łączność odpowiednio - 17,8% i 0,9% oraz w dziale Rolnictwo i łowiectwo odpowiednio – 7,3% i 25,9%.

Wydatki majątkowe oraz wydatki inwestycyjne gmin, przeliczone na jednego mieszkańca - według województw - zawiera tablica w załączniku.

Najwyższe wydatki majątkowe na jednego mieszkańca zrealizowały gminy w województwie podlaskim – 293,2 zł, najniższe natomiast w woj. opolskim – 170,2 zł, przy średniej krajowej – 246,9 zł. Najwyższy udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem wystąpił w gminach województwa podlaskiego - 20,7%, najniższy zaś w gminach województwa opolskiego - 12,6%, przy średnim wskaźniku dla wszystkich gmin w kraju wynoszącym 17,1%.

3. Wynik budżetów gmin

W 2003 roku budżety gmin zamknęły się zbiorczo deficytem w wysokości 548.956 tys. zł. Nadwyżkę budżetową - na łączną kwotę 724.632 tys. zł - wypracowało 1.050 gmin, tj. 43,5% ogólnej liczby gmin. Niedobór wystąpił w 1.363 gminach (tj. 56,5% ogólnej liczby gmin) i wynosił 1.273.588 tys. zł.

Liczbę gmin, z uwzględnieniem zrealizowanego przez nie wyniku, w podziale na poszczególne kategorie, przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Gminy		
	Ogółem	Wiejskie	Pozostałe
1	2	3	4
Gminy ogółem	2.413	1.594	819
1. Gminy z nadwyżką budżetową i budżetem zrównoważonym	1.050	679	371
2. Gminy deficytowe	1.363	915	448
Udział gmin deficytowych w ogólnej liczbie gmin dla danej kategorii gmin w %%	56,5	57,4	54,7

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2003 r. (Min. Fin.)

W porównaniu do roku 2002 (51,3%) udział gmin deficytowych w ogólnej liczbie gmin uległ zwiększeniu o 5,2 punktu.

Ogólna kwota deficytu gmin zmniejszyła się z 1.074.717 tys. zł w roku 2002 do 548.956 tys. zł w roku 2003, tj. o 48,9%.

Strukturę gmin, według relacji wyniku do ich dochodów, przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Relacja wyniku do dochodów gmin			
	Razem	< 5%	5-10%	> 10%
1	2	3	4	5
Gminy z nadwyżką budżetową i budżetem zrównoważonym	1.050	720	273	57
Gminy z niedoborem budżetowym	1.363	712	383	268

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2003 r. (Min. Fin.)

Wśród gmin, które wypracowały nadwyżkę, jak i gmin z niedoborem budżetowym, najliczniejszą grupę, podobnie jak w roku 2002, stanowią gminy o relacji wyniku do dochodów poniżej 5%. Udział takich gmin wynosi 59,3% łącznej liczby gmin.

W 2003 roku gminy zrealizowały przychody w łącznej kwocie 3.915.886 tys. zł, natomiast rozchody w łącznej kwocie 1.944.580 tys. zł.

Na podstawie sprawozdań, zestawiono strukturę przychodów i rozchodów gmin, z uwzględnieniem podziału na gminy wiejskie i pozostałe.

Wyszczególnienie	Gminy		
	Ogółem	Wiejskie	Pozostałe
	w %%		
1	2	3	4
Przychody ogółem	100,0	100,0	100,0
z tego:			
Kredyty i pożyczki	55,8	49,0	62,6
Spląty pożyczek udzielonych	7,5	14,7	0,4
Środki ze sprzedaży papierów wartościowych wyemitowanych przez gminę	0,4	0,1	0,7
Nadwyżka budżetu gminy z lat ubiegłych	13,3	17,7	8,9
Obligacje jednostek samorządu terytorialnego	2,1	0,5	3,6
Środki z prywatyzacji majątku gminy	0,3	0,0	0,6
Inne	20,6	18,0	23,2
Rozchody ogółem	100,0	100,0	100,0
z tego:			
Spląty kredytów i pożyczek	76,0	62,9	88,6
Pożyczki udzielone	1,3	1,1	1,5

Wyszczególnienie	Gminy		
	Ogółem	Wiejskie	Pozostałe
	w %%		
1	2	3	4
Lokaty bankowe	18,8	35,3	2,9
Wykup papierów wartościowych	0,5	0,1	0,8
Wykup obligacji samorządowych	3,1	0,3	5,8
inne cele	0,3	0,3	0,4

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetów gmin za 2003 r. (Min. Fin.)

W 2003 r. największe przychody gminy zrealizowały z tytułu kredytów i pożyczek (55,8%), w mniejszym stopniu z nadwyżki budżetowej z lat ubiegłych (13,3%).

W przypadku gmin wiejskich główne źródła przychodów w roku 2003 kształtowały się analogicznie: przychody pochodzące z kredytów i pożyczek wynosiły 49,0%, natomiast nadwyżka budżetowa z lat poprzednich – 17,7%,

Analiza rozchodów gmin wskazuje, że najwyższy udział w strukturze rozchodów gmin miały środki na spłaty kredytów i pożyczek (76,0%), a także lokaty bankowe, które stanowiły 18,8% ogółu rozchodów gmin.

W przypadku gmin wiejskich w strukturze rozchodów środki na spłaty kredytów i pożyczek stanowiły 62,9%, a lokaty bankowe 35,3%.

4. Zobowiązania według tytułów dłużnych i należności gmin

Ze sprawozdań gmin o stanie zobowiązań wg tytułów dłużnych wynika, iż na koniec 2003 r. stan zadłużenia tych jednostek wynosił 6.617.791 tys. zł. Zobowiązania ogółem wobec podmiotów krajowych wynosiły 6.614.062 tys. zł, z tego na zobowiązania długoterminowe przypadła kwota – 5.744.723 tys. zł.

Zobowiązania wystąpiły w 2.264 gminach. Wskaźnik zadłużenia gmin liczony jako udział zobowiązań ogółem w dochodach ogółem gmin w 2003 r., wynosił 18,4%. W 2002 r. wskaźnik ten wynosił 15,7%.

Z kwoty zobowiązań ogółem zaciągniętych przez gminy, przypada na:

- kredyty i pożyczki - 84,7%,
- emisję papierów wartościowych - 10,0%,
- przyjęte depozyty - 0,2%.

Poniższe zestawienie przedstawia liczbę zadłużonych gmin w relacji zadłużenia do wykonanych dochodów tych jednostek.

Gminy	Liczba jednostek								
	ogółem	zadłużonych	poniżej 10%	10%-20%	20%-30%	30%-40%	40%-50%	50%-60%	powyżej 60%
2002	2.425	2.256	906	656	338	183	102	52	19
2003	2.413	2.264	840	623	378	229	118	59	17

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetów gmin za 2003 r. (Min. Fin.)

Z zamieszczonych danych wynika, że najliczniejsza grupa gmin znajduje się w przedziale o zadłużeniu stanowiącym mniej niż 10% dochodów ogółem. Liczba gmin w tej grupie stanowiła w 2003 r. 34,8% łącznej liczby gmin i 37,1% liczby gmin zadłużonych. W stosunku do roku 2002 liczba gmin zadłużonych zwiększyła się o 8 gmin. W grupie powyżej 60% znalazło się 17 gmin tj. 0,8% liczby gmin zadłużonych i w stosunku do 2002 r. liczba tych gmin zmniejszyła się o 2 gminy.

Z łącznej kwoty zobowiązań, na zobowiązania wymagalne, tj. te, których termin płatności upłynął, przypadało 329.325 tys. zł, tj. 5,0% kwoty zobowiązań ogółem.

Zobowiązania wymagalne w 68,1% dotyczyły zobowiązań z tytułu dostaw towarów i usług.

Zobowiązania wymagalne wystąpiły w 1.077 gminach.

Z danych wykazanych przez gminy, w części dotyczącej poręczeń i gwarancji, wynika, że jednostki te w 2003 r. udzieliły poręczeń i gwarancji na łączną kwotę 55.337 tys. zł, co stanowiło 0,2% dochodów ogółem tych jednostek.

Ze sprawozdań gmin o stanie należności wg tytułów wynika, iż na koniec 2003 r. kwota należności tych jednostek wynosiła 3.236.547 tys. zł, przy czym wszystkie należności, to należności od podmiotów krajowych, z tego na należności długoterminowe przypadała kwota – 11.942 tys. zł.

Należności wykazało 2.335 gmin. Udział należności ogółem w wykonanych dochodach ogółem w 2003 r. wyniósł 9,0%.

W kwocie należności ogółem, wykazanych przez gminy, na kredyty i pożyczki przypadło 0,6%.

Wymagalne należności w wysokości 3.215.947 tys. zł stanowiły 99,4% należności ogółem. Należności wymagalne w 15,1% dotyczyły należności z tytułu dostaw towarów i usług.

5. Przychody i wydatki zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych gmin

Do form organizacyjno - prawnych gospodarki finansowej w gminach należą zakłady budżetowe, środki specjalne i gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych. W formach tych funkcjonują w gminach:

- 1) jednostki gospodarki komunalnej (w większości zakłady komunikacji miejskiej),
- 2) jednostki gospodarki mieszkaniowej - na przykład świadczące usługi związane z utrzymaniem substancji mieszkaniowej,
- 3) przedszkola i żłobki,
- 4) ośrodki sportu i rekreacji,

inne, świadczące usługi bytowe dla ludności.

Przychody i wydatki jednostek organizacyjnych w gminach, w porównaniu z planem, przedstawiały się w 2003 roku następująco:

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2
	tys. zł		%%
1	2	3	4
Ogółem			
1. Przychody	3.863.276	3.780.126	97,8
w tym: dotacje z budżetów gmin	687.275	673.442	98,0
2. Wydatki	3.870.980	3.763.250	97,2
w tym: wpłaty do budżetów gmin	7.422	11.858	159,8
Zakłady budżetowe			
1. Przychody	3.417.697	3.368.751	98,6
w tym: dotacje z budżetów gmin	676.613	663.171	98,0

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2
	tys. zł		%%
1	2	3	4
2. Wydatki	3.406.283	3.357.677	98,6
w tym: wpłaty do budżetów gmin	6.627	10.766	162,5
Gospodarstwa pomocnicze			
1. Przychody	92.353	88.988	96,4
w tym: dotacje z budżetów gmin	10.628	10.203	96,0
2. Wydatki	91.916	89.136	97,0
w tym: wpłaty do budżetów gmin	142	808	569,0
Środki specjalne			
1. Przychody	353.226	322.387	91,3
w tym: dotacje z budżetów gmin	34	68	200,0
2. Wydatki	372.781	316.437	84,9
w tym : wpłaty do budżetu	653	284	43,5

Źródło: Sprawozdania roczne gmin z wykonania planów finansowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych za 2003 r. (Min. Fin.)

Zakłady budżetowe, środki specjalne oraz gospodarstwa pomocnicze prowadzą działalność przede wszystkim w gminach miejskich. W gminach miejskich przychody w wyżej wymienionych formach organizacyjno-prawnych stanowią 82,2% przychodów gmin ogółem, a wydatki 82,3% wydatków ogółem. W gminach wiejskich przychody w wyżej wymienionych formach organizacyjno-prawnych stanowią 17,8% przychodów ogółem gmin, a wydatki 17,7% wydatków ogółem.

Dotacje dla gminnych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych, według działów przedstawiono poniżej.

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2	Struktura
	tys. zł		%%	%%
1	2	3	4	5
Dotacje ogółem	687.274	673.441	98,0	100,0
z tego:				
Rolnictwo i łowiectwo	4.046	3.894	96,2	0,6
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	21.065	20.247	96,1	3,0
Transport i łączność	37.986	37.361	98,4	5,5
Turystyka	1.654	1.630	98,5	0,2

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2	Struktura
	tys. zł		%%	%%
1	2	3	4	5
Gospodarka mieszkaniowa	77.117	73.072	94,8	10,9
Działalność usługowa	1.600	1.560	97,5	0,2
Administracja publiczna	2.505	2.490	99,4	0,4
Oświata i wychowanie	57.983	57.746	99,6	8,6
Ochrona zdrowia	603	595	98,7	0,1
Opieka społeczna	8.649	8.482	98,1	1,3
Edukacyjna opieka wychowawcza	328.963	324.904	98,8	48,2
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	84.168	80.973	96,2	12,0
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2.656	2.605	98,1	0,4
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	50	50	100,0	0,0
Kultura fizyczna i sport	58.229	57.832	99,3	8,6

Źródło: Sprawozdania roczne gmin z wykonania planów finansowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych za 2003 r. (Min. Fin.)

Dotacje dla gminnych zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych zostały zrealizowane w wysokości 673.441 tys. zł, tj. w 98,0%.

W strukturze działowej tych dotacji przeważają dotacje na Edukacyjną opiekę wychowawczą – 48,2%, Gospodarkę komunalną i ochronę środowiska – 12,0%, Gospodarkę mieszkaniową – 10,9% i Oświatę i wychowanie – 8,6%.

5.1. Gminne zakłady budżetowe

Dominującą formą organizacyjną w gminach są zakłady budżetowe. W ogólnej kwocie przychodów gmin realizowanych przez zakłady budżetowe, gospodarstwa pomocnicze i środki specjalne, przychody zakładów budżetowych stanowią 89,1% i kierowane jest do nich 98,5% ogółu dotacji z budżetów gmin.

W tej formie funkcjonują przede wszystkim :

- przedszkola i żłobki,
- zakłady administracji komunalnej zasobów mieszkaniowych,
- komunikacja miejska.

W 2003 r. przychody gminnych zakładów budżetowych wyniosły 3.368.751 tys. zł, z tego pochodzące z dotacji z budżetów gmin 663.171 tys. zł. W stosunku do planu, przychody zrealizowano w 98,6%, a dotacje w 98,0%.

Wydatki gminnych zakładów budżetowych wyniosły 3.357.677 tys. zł, tj. 98,6% planu, w tym wpłaty do budżetu wyniosły 10.766 tys. zł, tj. 162,5% planu.

Stan środków obrotowych gminnych zakładów budżetowych zwiększył się z 21.807 tys. zł na początku roku do 24.527 tys. zł na koniec roku, tj. o 2.720 tys. zł czyli o 12,5%.

5.2. Gospodarstwa pomocnicze gminnych jednostek budżetowych

Gospodarstwa pomocnicze tworzone są w gminach, np. przy szkołach i zespołach ekonomiczno-administracyjnych szkół.

W 2003 r. gospodarstwa pomocnicze zrealizowały przychody w wysokości 88.988 tys. zł, tj. 96,4% planu. Stanowiły one 2,4% łącznych przychodów gminnych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych.

Dotacje z budżetów gmin przekazane gospodarstwom pomocniczym zostały zrealizowane w 96,0%. W ogólnej kwocie przychodów gospodarstw pomocniczych, dotacje z budżetów gmin w kwocie 10.202 tys. zł stanowiły 11,5%. Wydatki gospodarstw pomocniczych wyniosły 89.136 tys. zł, w tym wpłata do budżetu 808 tys. zł, przy planie 142 tys. zł.

Stan środków obrotowych zmniejszył się w gminnych gospodarstwach pomocniczych z 1.808 tys. zł na początku roku do 1.487 tys. zł na koniec roku, tj. o 321 tys. zł, czyli o 17,8%.

5.3. Gminne środki specjalne

Przychody środków specjalnych, zostały zrealizowane w wysokości 322.387 tys. zł, stanowiły one 8,5% łącznych przychodów gminnych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych. W stosunku do planu zostały one zrealizowane w 91,3%.

Zrealizowane wydatki wyniosły 316.437 tys. zł i były niższe o 15,1% niż planowane.

Stan środków obrotowych wzrósł z 47.444 tys. zł na początku roku do 53.377 tys. zł na koniec roku 2003 tj. o 12,5%. Stan środków obrotowych na koniec roku był o 239,3% wyższy niż planowany.

Wyniki finansowe gminnych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych zamieszczono w tabelach w załączniku.

6. Fundusze celowe gmin

W 2003 r. gminy dysponowały środkami następujących funduszy celowych:

- Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Gminnego Funduszu Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym,
- Funduszem Socjalnym Wsi.

Stan środków obrotowych funduszy celowych gmin w 2003 r. wynosił na początek roku 419.658 tys. zł i zmniejszył się do 294.470 tys. zł na koniec 2003 r., tj. o 29,8%.

Przychody gmin z tytułu funduszy celowych ogółem wyniosły w 2003 r. 334.862 tys. zł. Natomiast wydatki wyniosły 460.099 tys. zł, w tym dotacje 33.239 tys. zł.

Przychody i wydatki funduszy celowych gmin w 2003 r. przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Stan na początek roku	Przychody ogółem	Wydatki		Stan na koniec roku
			Ogółem	w tym: dotacje	
w tys. zł					
1	2	3	4	5	6
Ogółem	3.410	336.789	460.623	33.239	295.818
z tego:					
Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	2.756	335.266	459.379	33.239	294.885
Gminny Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym	608	1.522	1.235	0	895
Fundusz Socjalny Wsi	46	1	9	0	38

Źródło: Sprawozdania roczne gmin z wykonania planów finansowych funduszy celowych nie posiadających osobowości prawnej za 2003 r. (Min. Fin.)

6.1. Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Środki tego Funduszu stanowiły główną część ogółu funduszy celowych, jakimi dysponowały w 2003 roku gminy. Stan środków obrotowych Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zmniejszył się z 419.003 tys. zł na początek roku do 293.537 tys. zł. na koniec 2003 roku, tj. o 29,9%. Przychody Funduszu wyniosły 333.339 tys. zł. Rozdysponowano 458.855 tys. zł, w tym 33.239 tys. zł w formie dotacji.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.), przychodami funduszu są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i z administracyjnych kar pieniężnych pobieranych na podstawie ustawy oraz przepisów szczególnych, a także z tytułu kwot pieniężnych uzyskanych na podstawie decyzji, o której mowa w art. 362 ust. 3 w/w ustawy.

Przychodami Funduszu są także wpływy z opłat i kar pieniężnych ustalanych na podstawie przepisów ustawy - Prawo geologiczne i górnicze, jak również dobrowolne wpłaty, zapisy, darowizny, świadczenia rzeczowe i środki pochodzące z fundacji oraz wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki Funduszu przeznacza się na:

- edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
- urządzenie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,
- realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,
- wspieranie działań przeciwdziałających zanieczyszczeniom,

- profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- wspieranie ekologicznych form transportu,
- działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,
- inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

6.2. Gminny Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym

Stan środków obrotowych Gminnego Funduszu Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym w gminach zwiększył się z 608 tys. zł na początek roku do 895 tys. zł na koniec roku 2003, tj. o 47,2 %. Przychody Funduszu wyniosły 1.522 tys. zł. Środki Funduszu zostały rozdysponowane w kwocie 1.235 tys. zł.

Zgodnie z ustawą z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. Nr z 2000 r., Nr 100 poz. 1086 z późn. zm.), przychodami funduszy gminnych są wpływy ze sprzedaży map, danych z ewidencji gruntów i budynków oraz innych materiałów i informacji z zasobów powiatowych, z opłat za czynności związane z prowadzeniem tych zasobów i uzgadnianiem usytuowania projektowanych sieci uzbrojenia terenu, a także inne wpływy.

Środki Funduszu są przeznaczone na uzupełnienie środków budżetowych niezbędnych do finansowania zadań związanych z aktualizacją i utrzymaniem państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego oraz zakup urządzeń i wyposażenie lokali niezbędnych do prowadzenia tego zasobu.

6.3. Fundusz Socjalny Wsi

Fundusz Socjalny Wsi w gminach może być dysponowany do czasu wyczerpania środków zgromadzonych na rachunku tego Funduszu.

Stan środków obrotowych Funduszu Socjalnego Wsi w gminach wynosił na początek 2003 roku 48 tys. zł i zmniejszył się do 38 tys. zł na koniec roku 2003, tj. o 20,8%. Środki Funduszu zostały rozdysponowane w kwocie 8 tys. zł.

Część II

Zbiorcze wykonanie budżetów powiatów

Na podstawie danych przedstawionych przez powiaty w rocznych sprawozdaniach budżetowych za 2003 r. wynika, że jednostki te planowały dochody w wysokości 11.204.816 tys. zł, natomiast wydatki w wysokości 11.715.165 tys. zł oraz wynikający z tych wielkości wynik w postaci deficytu w kwocie 510.349 tys. zł.

W trakcie realizacji swych zadań w 2003 r., powiaty osiągnęły faktycznie dochody w kwocie 11.111.621 tys. zł, co stanowiło 99,2% planu rocznego. Wydatki w tym okresie powiaty zrealizowały w wysokości 11.449.737 tys. zł, tj. 97,7% planu rocznego. W rezultacie zrealizowany wynik był deficytem w wysokości 338.116 tys. zł.

Wykonanie budżetów powiatów zostało zrealizowane w 2003 r. na niższym poziomie niż w 2002 roku, z uwagi na wprowadzone 27 października 2002 roku zmiany ustrojowe Miasta Stołecznego Warszawy, w wyniku których został zlikwidowany powiat warszawski.

Zbiorcze dane dotyczące wykonania budżetów powiatów za 2003 r. przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%	
1	2	3	4	5
Powiaty ogółem				
Dochody	11.204.816	11.111.621	99,2	87,5
Wydatki	11.715.165	11.449.737	97,7	87,4
Wynik	-510.349	-338.116		

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2002 i 2003 r. (Min. Fin.)

W porównaniu do roku 2002 dochody powiatów zmniejszyły się o 12,5%, zaś wydatki o 12,6%. Tak znaczny spadek dochodów ogółem tych jednostek wynikał z mniejszych kwot dotacji celowych w jakie zostały zasilone te jednostki w 2003 r. w porównaniu do roku 2002. W 2003 r. kwota dotacji celowych dla powiatów stanowiła 67,5 % kwoty dotacji z 2002 r. Szczególnie zmniejszyło się w 2003 r. zasilanie powiatów dotacjami celowymi przeznaczonymi na zadania z zakresu administracji rządowej, które w stosunku do kwot z roku 2002 były niższe o 54,6%.

1. Dochody powiatów

Dochody powiatów za 2003 rok, według źródeł ich pochodzenia, przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4		5
Dochody ogółem	11.204.816	11.111.621	99,2	100,0	87,5
1. Dochody własne	1.310.132	1.256.164	95,9	11,3	91,8
z tego:					
- udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych	153.202	145.305	94,8	1,3	87,0
- dochody z majątku powiatu	197.713	182.191	92,1	1,6	98,2
- pozostałe dochody	959.217	928.668	96,8	8,4	91,4
2. Dotacje celowe	3.658.247	3.619.004	98,9	32,6	67,5
z tego na zadania:					
- z zakresu administracji rządowej	1.408.727	1.395.900	99,1	12,6	45,4
w tym: inwestycyjne	31.319	31.145	99,4	0,3	108,7
- własne	2.080.770	2.067.172	99,3	18,6	97,6
w tym: inwestycyjne	280.263	271.789	97,0	2,4	89,1
- realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	11.271	11.188	99,3	0,1	94,2
w tym: inwestycyjne	92	92	100,0	0,0	5,1
- realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego	93.126	88.681	95,2	0,8	80,0
w tym: inwestycyjne	29.135	26.298	90,3	0,2	65,1
- otrzymane z funduszy celowych	64.353	56.063	87,1	0,5	110,8
w tym: inwestycyjne	47.740	40.719	85,3	0,4	118,4
3. Subwencja ogólna	6.236.437	6.236.453	100,0	56,1	104,6

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2003 i 2002 r. (Min. Fin.).

Z zestawienia wynika, że w stosunku do kwot zaplanowanych na 2003 rok, w największym stopniu zostały wykonane dochody z tytułu subwencji ogólnej

(100,0% planu), dotacje celowe w 98,9%, a dochody własne zostały zrealizowane w 95,9%.

Według danych Ministerstwa Finansów dochody dla powiatów z tytułu subwencji ogólnej zostały przekazane w 100,0% kwot zaplanowanych.

W strukturze dochodów ogółem, dochody własne stanowiły 11,3%, a dotacje celowe i subwencja ogólna odpowiednio: 32,6% i 56,1%.

Oznacza to, że zadania powiatów finansowane były głównie w postaci zasileń zewnętrznych, tj. poprzez dotacje celowe i subwencję ogólną, których łączny udział w dochodach ogółem powiatów stanowił 88,7%.

W strukturze zrealizowanych dochodów własnych powiatów największy udział stanowiły dochody pozostałe (73,9%), udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych stanowiły 11,6%, a dochody z majątku powiatu, do których zalicza się m. in. dochody ze sprzedaży składników majątkowych, dochody z dzierżawy, leasingu oraz wynajmu stanowiły 14,5% dochodów własnych. Do dochodów pozostałych w powiatach zalicza się m. in.: wpływy z opłaty komunikacyjnej, która stanowi 39,9%, wpływy z usług – 28,8%, wpływy z odsetek - 3,2%, wpływy z różnych dochodów - 5,0%. Wymienione źródła dochodów powiatów stanowią łącznie 76,9% pozostałych dochodów tych jednostek.

W 2003 roku – według danych Ministerstwa Finansów – na rachunki powiatów przekazane zostały udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych w wysokości 145.303 tys. zł, co stanowiło 92,9% kwot zaplanowanych na ten cel.

Zgodnie z ustawą z dnia 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 - 2003, wszystkie powiaty otrzymały z budżetu państwa subwencję ogólną. Subwencja ogólna dla powiatu składa się z części: oświatowej, drogowej i wyrównawczej.

W 2003 roku – według danych Ministerstwa Finansów – na rachunki powiatów (bez części powiatowej przeznaczonej dla miast na prawach powiatu) przekazano środki z tytułu subwencji ogólnej w wysokości 6.236.453 tys. zł., co stanowiło 100,0% kwot zaplanowanych na ten cel.

Zgodnie z algorytmem podziału części oświatowej subwencji ogólnej, na finansowanie zadań oświatowych, prowadzonych przez powiaty w 2003 roku, przekazana została kwota 4.833.882 tys. zł, tj. 77,5% rocznej kwoty subwencji ogólnej. Na kwotę tę składało się 13 miesięcznych rat tej subwencji (wraz z ratą przekazaną w grudniu 2002 r. na styczeń 2003 roku), z czego rata za marzec była przekazana w podwójnej wysokości (2 z 13 rat miesięcznych).

W grupie dochodów powiatów pochodzących z dotacji celowych, w 2003 roku roczny plan zasilenia w postaci dotacji na zadania z zakresu administracji rządowej został zrealizowany w wysokości 99,1%, a na zadania własne powiatów w wysokości 99,3%. Z łącznej kwoty dotacji celowych otrzymanych przez powiaty w wysokości 3.619.004 tys. zł, na zadania inwestycyjne zostało przeznaczony 370.043 tys. zł, tj. 10,2% tej kwoty.

Największy udział w strukturze dotacji celowych ogółem miały dotacje na zadania własne (57,1%), które w strukturze dochodów ogółem stanowiły 18,6%.

Niewielki natomiast udział w finansowaniu zadań powiatów miały środki pochodzące z funduszy celowych w kwocie 56.063 tys. zł (tj. 1,5% łącznej kwoty dotacji celowych).

Dochody powiatów według działów w 2003 r. przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł				
1	2	3	4	5	6
Ogółem	11.204.816	11.111.621	99,2	100,0	87,5
z tego:					
Rolnictwo i łowiectwo	56.933	56.740	99,7	0,5	54,9
Leśnictwo	30.758	29.853	97,1	0,3	189,1
Rybołówstwo i rybactwo	6	7	116,7	0,0	140,0
Przetwórstwo przemysłowe	1.172	1.172	100,0	0,0	126,3
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	357	356	99,7	0,0	215,8
Transport i łączność	223.901	215.310	96,2	1,9	139,9
Turystyka	1.811	1.799	99,3	0,0	331,3
Gospodarka mieszkaniowa	152.862	137.458	89,9	1,2	98,1
Działalność usługowa	80.186	79.777	99,5	0,7	115,5

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Administracja publiczna	437.352	418.090	95,6	3,8	65,0
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	108	91	84,3	0,0	1,2
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	650.371	649.279	99,8	5,8	28,2
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej	266.476	250.273	93,9	2,2	122,1
Obsługa długu publicznego	11	34	309,1	0,0	- *
Różne rozliczenia	6.257.870	6.255.807	100,0	56,3	104,2
Oświata i wychowanie	147.443	144.093	97,7	1,3	68,2
Szkolnictwo wyższe	268	268	100,0	0,0	214,4
Ochrona zdrowia	516.399	496.162	96,1	4,5	98,1
Opieka społeczna	2.242.233	2.240.383	99,9	20,2	102,4
Edukacyjna opieka wychowawcza	103.071	101.376	98,4	0,9	92,4
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	10.341	9.601	92,8	0,1	65,5
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	17.250	17.031	98,7	0,2	93,9
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	72	72	100,0	0,0	93,5
Kultura fizyczna i sport	7.565	6.589	87,1	0,1	185,2

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2003 i 2002 r. (Min. Fin.).

* - wskaźnik powyżej 1.000%

W najwyższym stopniu zrealizowany został plan dochodów powiatów w dziale Obsługa długu publicznego (309,1) i Rybołówstwo i rybactwo (116,7%). Są to działy, które w strukturze dochodów powiatów zajmują nieznaczne miejsce, a wysoka realizacja dochodów w tych działach wynika z bardzo niskich kwot wykonania w 2002 r.

W strukturze dochodów zrealizowanych w 2003 roku przez powiaty, najwyższy udział miały następujące działy: Różne rozliczenia (56,3%), Opieka społeczna (20,2%), Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (5,8%), Administracja

publiczna (3,8%) oraz Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej (2,3%). Razem działy te stanowiły 88,4% łącznej kwoty zrealizowanych przez powiaty dochodów.

Należy przy tym zaznaczyć, że w dziale Różne rozliczenia ujmowane są przede wszystkim kwoty subwencji ogólnej przekazywanej powiatom z budżetu państwa, które w tym dziale zajmują 99,8%. W dziale Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej ujmowane są dochody z tytułu udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych, które stanowią 58,1% dochodów tego działu, oraz wpływy z opłat stanowiących dochody powiatu na podstawie ustaw.

W dochodach powiatów w dziale Opieka społeczna największą pozycję stanowią dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację bieżących zadań własnych powiatu (74,1%).

W dziale Administracja publiczna dochody powiatów pochodzą w 63,5% z wpływów z tytułu opłaty komunikacyjnej, która obejmuje opłaty z tytułu wydawania tablic rejestracyjnych, praw jazdy, czasowych pozwoleń i innych druków.

Dochody w dziale Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa pochodzą z dotacji z budżetu państwa na realizację zadań bieżących powiatu związanych z funkcjonowaniem powiatowych komend Państwowych Straży Pożarnych (99,6%).

W niektórych działach daje się zauważyć bardzo wysoki wskaźnik wzrostu wykonanych dochodów w stosunku do roku poprzedniego, np. w dziale Turystyka, Szkolnictwo wyższe, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę, Leśnictwo, Kultura fizyczna i sport. Są to jednak działy, które w strukturze dochodów powiatów zajmują nieznaczące miejsce, a wysoki wzrost dochodów w tych działach wynika z bardzo niskich kwot wykonania dochodów w roku 2002. Przykładowo w roku 2002 dochody w dziale Turystyka wynosiły 543 tys. zł, w 2003 r. wzrosły do 1.799 tys. zł, w dziale Szkolnictwo wyższe odpowiednio z 125 tys. zł do 268 tys. zł, w dziale Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę z 165 tys. zł do 356 tys. zł, w dziale Leśnictwo z 15.791 tys. zł do 29.853 tys. zł i w dziale Kultura fizyczna i sport z 3.557 tys. zł do 6.589 tys. zł.

Przeciętny dochód ogółem, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, faktycznie osiągnięty przez powiaty w 2003 roku, wyniósł 439,0 zł.

Dochody przeliczone na 1 mieszkańca według głównych grup dochodów dla powiatów przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Dochody wykonane powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca
	zł
1	2
Ogółem	439,0
z tego:	
- dochody własne	49,6
- dotacje celowe	143,0
- subwencja ogólna	246,4

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2003 r. (Min. Fin.).

Przy średnim zrealizowanym dochodzie ogółem dla wszystkich powiatów, przeliczonym na 1 mieszkańca, w wysokości 439,0 zł, w powiecie o najwyższym dochodzie, dochód ten był ponad dwukrotnie wyższy od średniej w kraju (212,2%) i blisko pięciokrotnie wyższy (470,2%) niż w powiecie o najniższym dochodzie.

1.1. Część drogowa subwencji ogólnej i dotacje na zadania związane z finansowaniem dróg powiatowych.

Analizą objęto wydatki dotyczące budowy, modernizacji, utrzymania, zarządzania i ochrony dróg, ponoszone przez powiaty w dziale Transport i łączność.

Zawiera ona porównanie wydatków zaplanowanych w uchwałach budżetowych na 2003 r. z planowanymi kwotami części drogowej subwencji ogólnej i dotacji (w podziale na zadania bieżące i majątkowe) oraz porównanie faktycznie poniesionych w okresie roku 2003 wydatków w dziale Transport i łączność, z wykonanymi kwotami części drogowej subwencji ogólnej oraz dotacji.

Planowane na rok 2003 dochody powiatów z tytułu części drogowej subwencji ogólnej i dotacji wykazanych w dziale Transport i łączność, wyniosły 1.083.914 tys. zł, z tego:

- część drogowa subwencji ogólnej   - 1.051.820 tys. zł,
- dotacje na zadania inwestycyjne   - 31.822 tys. zł,
- dotacje na zadania bieżące   - 272 tys. zł.

Realizacja dochodów z tego tytułu w roku 2003 wyniosła 1.083.025 tys. zł, co stanowiło 99,9 % planu dochodów, z tego:

- część drogowa subwencji ogólnej - 1.051.820 tys. zł (100 % planu),
- dotacja na zadania inwestycyjne - 30.933 tys. zł (97,2 % planu),
- dotacje na zadania bieżące - 272 tys. zł (100 % planu).

Na rok 2003 dotacje celowe na realizację zadań własnych w dziale Transport i łączność, z przeznaczeniem na wydatki bieżące, zostały zaplanowane na kwotę 272 tys. zł, tylko przez 3 powiaty, tj. powiat suski - 94 tys. zł, powiat strzyżowski - 158 tys. zł i powiat chojnicki - 20 tys. zł, natomiast dotacje na wydatki inwestycyjne zostały zaplanowane przez 71 powiatów i stanowiły łącznie 31.822 tys. zł, tj. 3,0 % planowanej części drogowej subwencji ogólnej.

Wydatki ogółem, dotyczące budowy, modernizacji, utrzymania, zarządzania i ochrony dróg, zaplanowane na rok 2003 wyniosły 1.036.905 tys. zł i stanowiły 95,7 % planowanej kwoty części drogowej subwencji ogólnej wraz z dotacjami.

Najwyższe planowane wydatki w porównaniu z wysokością części drogowej subwencji ogólnej i dotacji zaplanowały następujące powiaty:

- ostrowiecki (wzrost o 101,4 %),
- pszczyński (wzrost o 96,5 %),
- rybnicki (wzrost o 95,2 %),
- lęborski (wzrost o 93,1 %),
- raciborski (wzrost o 77,9 %).

Najniższe wydatki zaplanowały następujące powiaty:

- stargardzki (24,8 % planu),
- poddębicki (29,3 % planu),
- milicki (34,2 % planu),
- prudnicki (35,9 % planu),
- krapkowicki (36,4 % planu).

Wydatki majątkowe zostały zaplanowane w dziale Transport i łączność w powiatach na kwotę 402.630 tys. zł i stanowiły 38,8 % planu wydatków.

Planowane wydatki bieżące w ww. dziale na rok 2003 wyniosły 634.275 tys. zł i stanowiły 61,2 % planu wydatków.

Zrealizowane w powiatach łączne wydatki w dziale Transport i łączność w 2003 roku wyniosły 1.003.502 tys. zł. Były one niższe o 3,2 % od planu wydatków.

W roku 2003 powiaty w ww. dziale przeznaczyły na finansowanie dróg o 7,3 % środków mniej niż otrzymanych z budżetu państwa w postaci części drogowej subwencji ogólnej oraz dotacji.

W roku 2003 wydatki majątkowe w powyższym dziale zostały wykonane na kwotę 381.331 tys. zł i stanowiły 38,0 % poniesionych wydatków ogółem, natomiast wydatki bieżące zostały wykonane na kwotę 622.171 tys. zł i stanowiły 62,0% poniesionych wydatków ogółem.

Najwyższe wydatki majątkowe na finansowanie dróg w porównaniu ze zrealizowaną kwotą wydatków ogółem, poniosły następujące powiaty:

- kamiennogórski – 88,4 %,
- kamieński – 82,7 %,
- nowosolski – 80,1 %,
- sanocki – 79,8 %,
- bydgoski - 76,3 %.

1.2. Część oświatowa subwencji ogólnej i dotacje na zadania oświatowe powiatów

Część oświatowa subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego na 2003 r. ustalona została w wysokości 24.321.215 tys. zł.

Kwota części oświatowej subwencji ogólnej została rozdzielona między powiaty według algorytmu, określonego w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie zasad podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2003 (Dz. U. Nr 234, poz. 1966).

W ramach części oświatowej subwencji ogólnej powiaty otrzymały środki na zadania szkolne na poziomie ponadpodstawowym, na zadania szkolnictwa specjalnego, utrzymanie burs i internatów oraz zadań pozaszkolnych o zasięgu ponadgminnym.

Wydzielona z kwoty części oświatowej subwencji ogólnej na 2003 r. 1% rezerwa tej części subwencji w ciągu roku 2003 uległa zwiększeniu do łącznej wysokości 244.390 tys. zł, tj. o kwotę 1.175 tys. zł w wyniku zmniejszeń części oświatowej subwencji ogólnej dla 3 jednostek samorządu terytorialnego, w tym dla jednego powiatu na kwotę 968 tys. zł.

Zgodnie z "Kryteriami podziału 1% rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2003", Minister Finansów - na wniosek Ministra Edukacji Narodowej i Sportu - rozdysonował dla poszczególnych powiatów środki w wysokości 80.127 tys. zł (32,8% łącznej kwoty wymienionej rezerwy) na następujące tytuły:

- korekta bazy danych przyjętych do wyliczenia części oświatowej subwencji ogólnej na 2003 r. – 5.584 tys. zł,
- korekta subwencji oświatowej łagodzącej jednostkom samorządu terytorialnego skutki likwidacji dolnych progów – 16.180 tys. zł,
- wzrost zadań edukacyjnych w trakcie roku budżetowego – 13.485 tys. zł,
- likwidacja szkód w szkołach i placówkach oświatowych wywołanych zdarzeniami losowymi – 1.618 tys. zł,
- dofinansowanie prac remontowych prowadzonych w szkołach (placówkach oświatowych) mających na celu usunięcie zagrożeń zdrowia i bezpieczeństwa uczniów oraz nauczycieli – 26.252 tys. zł,
- dofinansowanie zakupu sprzętu szkolnego do nowowytbudowanych obiektów oświatowych – 11.435 tys. zł,
- dofinansowanie wydatków ponoszonych z tytułu odpraw dla zwalnianych nauczycieli – 1.755 tys. zł,
- dofinansowanie kosztów adaptacji pomieszczeń szkolnych przeznaczonych na gabinety profilaktyczne – 485 tys. zł,
- dofinansowanie zadań o jednorazowym charakterze – 3.333 tys. zł.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. na rachunki powiatów przekazane zostały środki z tytułu części oświatowej subwencji ogólnej w łącznej wysokości 4.833.882 tys. zł.

Z przeprowadzonej analizy danych ze sprawozdań powiatów wynika, że wydatki wykonane w 2003 r. na zadania bieżące w działach Oświata i wychowanie oraz Edukacyjna opieka wychowawcza w relacji do otrzymanych przez powiaty dochodów z tytułu subwencji i dotacji na zadania bieżące stanowiły średnio 100,4%, przy czym poziom wydatków bieżących na zadania oświatowe w stosunku do otrzymanych kwot w formie subwencji i dotacji na zadania bieżące wynosił:

- poniżej 100%   - 158 powiatów,
- 100,0% - 110,0%   - 139 powiatów,
- 110,1% - 120,0%   - 16 powiatów,
- powyżej 120,0%   - 1 powiat.

Realizacja przez powiaty wydatków bieżących w dziale Oświata i wychowanie oraz Edukacyjna opieka wychowawcza w 2003 r. kształtowała się średnio na poziomie 99,4% ustalonego przez nie planu. Wydatki inwestycyjne kształtowały się na poziomie 88,0% planu.

1.3. Dotacje celowe dla powiatów

Zaplanowane przez powiaty na 2003 r. dochody z tytułu dotacji celowych wynosiły 3.658.247 tys. zł, a zostały zrealizowane w wysokości 3.619.004 tys. zł, czyli w 98,9%, z tego:

- dotacje celowe z budżetu państwa na zadania bieżące (własne, zlecone z zakresu administracji rządowej oraz realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej) zrealizowano w kwocie 3.171.234 tys. zł, co stanowiło 99,4% planu,
- dotacje celowe z budżetu państwa na zadania inwestycyjne (własne, zlecone z zakresu administracji rządowej oraz realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej) zrealizowano w kwocie 303.026 tys. zł, co stanowiło 97,2% planu,

- dotacje celowe na zadania bieżące wykonywane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowano w wysokości 62.383 tys. zł, co stanowiło 97,5% planu,
- dotacje celowe na zadania inwestycyjne wykonywane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowano w wysokości 26.298 tys. zł, co stanowiło 90,3% planu,
- dotacje z funduszy celowych na zadania bieżące zrealizowano w wysokości 9.044 tys. zł, co stanowiło 54,4% planu,
- dotacje z funduszy celowych na zadania inwestycyjne zrealizowano w wysokości 47.019 tys. zł, co stanowiło 98,5%.

W łącznej kwocie zrealizowanych dotacji celowych, na dotacje na zadania bieżące przypadała kwota 3.242.661 tys. zł, co stanowiło 89,6% otrzymanych przez powiaty dotacji.

Dotacje na zadania inwestycyjne (376.343 tys. zł) stanowiły 10,4% łącznej kwoty dotacji.

W dochodach ogółem, zrealizowanych przez powiaty w 2003 r., dotacje stanowiły 32,6%, z tego:

- dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań powiatów (własne, zlecone z zakresu administracji rządowej oraz realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej) – 31,3%,
- dotacje celowe na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego - 0,8%
- dotacje z funduszy celowych - 0,5 %.

W porównaniu do wykonania 2002 r., wykonanie dotacji dla powiatów w 2003 r. uległo zmniejszeniu o 1.745.902 tys. zł (o 48,2%). Na zmniejszenie złożyło się wyłączenie, zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 13 listopada 2002 r. (Dz. U. Nr 200, poz. 1688), od 1 stycznia 2003 r. jednostek organizacyjnych Policji z grupy powiatowych jednostek budżetowych oraz przeniesienie z dniem 28 kwietnia 2003 r. powiatowych inspektoratów weterynarii do budżetów wojewodów.

1.3.1. Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej wykonywane przez powiaty.

Planowane przez powiaty dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej zrealizowano ogółem w wysokości 1.395.900 tys. zł, co stanowiło 99,1 % planu rocznego.

W ogólnej kwocie dochodów zrealizowanych przez powiaty, dotacje te stanowiły 12,6%, z tego dotacje do zadań bieżących – 12,3%, a do zadań inwestycyjnych - 0,3%.

Wysokość dotacji celowych z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej, według działów klasyfikacji budżetowej (plan i wykonanie), przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Ogółem			w tym: na zadania bieżące		
	Plan	Wykonanie	3:2	Plan	Wykonanie	6:5
	tys. zł		%%	tys. zł		%%
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem	1.408.727	1.395.900	99,1	1.377.408	1.364.755	99,1
z tego:						
Rolnictwo i łowiectwo	52.336	52.210	99,8	51.981	51.876	99,8
Leśnictwo	2.299	2.179	94,8	2.299	2.179	94,8
Gospodarka mieszkaniowa	19.654	19.180	97,6	19.577	19.104	97,6
Działalność usługowa	77.250	76.865	99,5	74.948	74.576	99,5
Administracja publiczna	61.943	61.908	99,9	61.943	61.908	99,9
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	108	91	84,3	108	91	84,3
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	639.706	639.518	100,0	613.000	612.951	100,0
Ochrona zdrowia	265.789	255.046	96,0	265.789	255.046	95,6
Opieka społeczna	289.642	288.903	99,7	287.763	287.024	99,7

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2003 r. (Min. Fin.)

W strukturze wykonania dominowały dotacje na zadania bieżące, których udział wynosił 97,8% ogólnej kwoty zrealizowanych dotacji na zadania z zakresu administracji rządowej.

W dotacjach na zadania bieżące, największy udział miały dotacje w dziale Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (44,9 %), w dziale Opieka społeczna (21 %) i w dziale Ochrona zdrowia (18,7%). Łącznie na zadania realizowane w tych działach przekazano dotację w kwocie 1.155.021 tys. zł, co stanowiło 84,6 % zrealizowanych dotacji na zadania bieżące.

Dotacje na zadania bieżące w dziale Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa przekazano w łącznej kwocie 612.951 tys. zł, co stanowiło 100% ich planu rocznego. Wykonanie 2003 r. stanowiło 27,2% wykonania 2002 r., co wynikało z wyłączenia Komend Powiatowych Policji z powiatowej administracji zespolonej.

Dotacje na zadania bieżące w tym dziale były przeznaczone na utrzymanie komend powiatowych Państwowej Straży Pożarnej (99,6%) i na obronę cywilną (0,4%).

Dotacje na realizację zadań bieżących w dziale Opieka społeczna przekazane zostały w kwocie 287.024 tys. zł, tj. 99,7% planowanych w tym dziale dotacji. Dotacje te przeznaczone zostały głównie:

- dla Powiatowych Urzędów Pracy (14,8% ogólnej kwoty na zadania z zakresu administracji rządowej i 70,4% dotacji na opiekę społeczną),
- na finansowanie działalności powiatowych centrów pomocy rodzinie (odpowiednio: 2,5% i 12,0%),
- na wypłatę zasiłków rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych, (analogicznie 0,3% i 1,5%),
- na finansowanie działalności zespołów do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności (odpowiednio 1,8% i 8,6%),
- na finansowanie działalności ośrodków wsparcia (odpowiednio 1,4% i 6,4%).

Dotacje na zadania bieżące w dziale Ochrona zdrowia przekazane zostały w wysokości 255.046 tys. zł, co stanowiło 96% planu. Dotacje te przeznaczone były na opłacenie składek na ubezpieczenia zdrowotne oraz świadczenia dla osób nie objętych obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego (18,7% ogólnej kwoty dotacji

na zadania z zakresu administracji rządowej i 99,2% dotacji na ochronę zdrowia) i na ratownictwo medyczne (odpowiednio 0,1% i 0,8%).

W ramach dotacji na zadania inwestycyjne z zakresu administracji rządowej przekazano powiatom 31.145 tys. zł. Z kwoty tej 26.567 tys. zł, tj. 85,3%, przeznaczono na wydatki inwestycyjne w dziale Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa.

Udział dotacji celowych na realizowane przez powiaty zadania z zakresu administracji rządowej w poszczególnych działach, w podziale na zadania bieżące i inwestycyjne, oraz ich strukturę przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Struktura			Udział		
	Ogółem	z tego na zadania:		Ogółem	z tego na zadania:	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
	%%			%%		
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	97,8	2,2
z tego:						
Rolnictwo i łowiectwo	3,7	3,8	1,1	100,0	99,4	0,6
Leśnictwo	0,2	0,2	-	100,0	100,0	-
Gospodarka mieszkaniowa	1,4	1,4	0,2	100,0	99,6	0,4
Działalność usługowa	5,5	5,5	7,3	100,0	97,0	3,0
Administracja publiczna	4,4	4,5	-	100,0	100,0	-
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	45,8	44,9	85,3	100,0	95,8	4,2
Ochrona zdrowia	18,3	18,7	-	100,0	100,0	-
Opieka społeczna	20,7	21,0	6,1	100,0	99,3	0,7

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2003 r. (Min. Fin.)

1.3.2. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych powiatów.

Planowane dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych powiatów zrealizowano ogółem w wysokości 2.067.172 tys. zł, co stanowiło 99,3% planu rocznego.

Z ogólnej kwoty dotacji na zadania własne, dotacje do zadań bieżących w wysokości 1.795.383 tys. zł stanowiły 86,9%, a dotacje do zadań inwestycyjnych w kwocie 271.789 tys. zł stanowiły 13,1%.

Dotacje na zadania własne stanowiły 18,6 % zrealizowanych dochodów ogółem, z tego dotacje do zadań bieżących 16,2%, a do zadań inwestycyjnych 2,4%.

Wysokość dotacji celowych z budżetu państwa na realizowane zadania własne powiatów, według działów klasyfikacji budżetowej (plan i wykonanie), przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Ogółem			w tym: na zadania bieżące		
	Plan	Wykonanie	3:2	Plan	Wykonanie	6:5
	tys. zł		%%	tys. zł		%%
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem	2.080.770	2.067.172	99,3	1.800.506	1.795.383	99,7
z tego:						
Rolnictwo i łowiectwo	100	100	100,0	-	-	-
Leśnictwo	11.064	11.050	99,9	11.064	11.050	99,9
Przetwórstwo przemysłowe	1.172	1.172	100,0	-	-	-
Transport i łączność	57.771	55.379	95,9	9.154	9.151	100,0
Turystyka	846	844	99,8	83	82	98,8
Administracja publiczna	272	272	100,0	272	272	100,0
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	200	200	100,0	104	104	100,0
Oświata i wychowanie	32.102	31.433	97,9	22.379	21.920	97,9
Szkolnictwo wyższe	190	190	100,0	-	-	-
Ochrona zdrowia	235.447	226.330	96,1	25.252	21.669	85,8
Opieka społeczna	1.668.350	1.666.999	99,9	1.660.634	1.659.608	99,9
Edukacyjna opieka wychowawcza	56.312	56.264	99,9	55.962	55.930	99,9
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	534	534	100,0	474	474	100,0
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	15.408	15.403	100,0	15.128	15.123	100,0
Kultura fizyczna i sport	1.002	1.002	100,0	-	-	-

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2003 r. (Min. Fin.)

Dotacje na zadania bieżące zrealizowano w kwocie 1.795.383 tys. zł, co stanowiło 99,7% planu rocznego. Największy udział w przekazanych dotacjach miały dotacje dla działu Opieka społeczna (dotacje te stanowiły 80,6% dotacji ogółem na zadania własne i 92,5% dotacji na zadania bieżące) oraz dla działu Ochrona zdrowia (odpowiednio: 10,9% i 1,2%).

Przekazane dotacje na zadania bieżące w dziale Opieka społeczna wynosiły 1.659.608 tys. zł i przeznaczone zostały głównie na utrzymanie domów pomocy społecznej. W 2003 r. na ten cel przekazano z budżetu państwa dotacje w kwocie 905.509 tys. zł (100% planu rocznego). Na utrzymanie placówek opiekuńczo – wychowawczych przeznaczono dotacje w wysokości 356.101 tys. zł (99,9% planu rocznego), natomiast na wypłatę świadczeń dla rodzin zastępczych – przekazano kwotę 327.670 tys. zł, tj. 99,9% planu. Dotacje na funkcjonowanie urzędów pracy przekazano w wysokości 64.830 tys. zł, tj. w 100%.

Dotacje celowe na realizację inwestycji własnych powiatów przekazano w kwocie 271.789 tys. zł, co stanowiło 97,0% planu rocznego.

Największa część tych dotacji (75,4%) została przekazana do działu Ochrona zdrowia. Na inwestycje realizowane w ramach tego działu przekazano dotacje w kwocie 204.661 tys. zł (głównie na finansowanie inwestycji realizowanych w szpitalach ogólnych i ratownictwie medycznym).

Udział dotacji celowych na realizowane przez powiaty zadania własne w poszczególnych działach, w podziale na zadania bieżące i inwestycyjne oraz ich strukturę przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Struktura			Udział		
	Ogółem	z tego na zadania:		Ogółem	z tego na zadania:	
		bieżące	Inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
	%%			%%		
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	86,9	13,1
z tego:						
Leśnictwo	0,5	0,6	0,1	100,0	100,0	-
Przetwórstwo	0,1	-	0,4	100,0	-	100,0
Transport i łączność	2,7	0,5	17,1	100,0	16,5	83,5

Wyszczególnienie	Struktura			Udział		
	Ogółem	z tego na zadania:		Ogółem	z tego na zadania:	
		bieżące	Inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
	%%			%%		
1	2	3	4	5	6	7
Turystyka	0,1	-	0,3	100,0	9,7	90,3
Oświata i wychowanie	1,5	1,2	3,5	100,0	69,7	30,3
Ochrona zdrowia	10,9	1,2	75,4	100,0	9,6	90,4
Opieka społeczna	80,6	92,5	2,7	100,0	99,6	0,4
Edukacyjna opieka wychowawcza	2,7	3,1	0,1	100,0	99,4	0,6
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,8	0,9	-	100,0	98,2	1,8
Kultura fizyczna i sport	0,1	-	0,4	100,0	-	100,0

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2003 r. (Min. Fin.)

1.3.3. Pozostałe dotacje celowe

Poza omówionymi wyżej dotacjami celowymi z budżetu państwa, dochodami powiatów były również dotacje na zadania realizowane przez powiaty na podstawie porozumień z organami administracji rządowej i z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz dotacje otrzymane z funduszy celowych. Udział tych dotacji w zrealizowanych przez powiaty dochodach ogółem wynosił 1,5%.

Ogólna kwota otrzymanych przez powiaty w 2003 r. dotacji, o których wyżej mowa, wyniosła 155.932 tys. zł, co stanowiło 92,4% planu, z tego:

- na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej powiaty otrzymały 11.188 tys. zł, co stanowiło 99,3% ich planu rocznego. Porozumienia z organami administracji rządowej dotyczyły głównie zadań z zakresu działu Oświata i wychowanie – 3.590 tys. zł i dotyczyły dotacji przeznaczonych na działalność szkół artystycznych, działu Edukacyjna opieka wychowawca – 2.215 tys. zł z przeznaczeniem na kolonie i obozy oraz inne formy wypoczynku dzieci i młodzieży oraz na przejęte w drodze porozumień zadania urzędów wojewódzkich (wydawanie paszportów i komisje poborowe) – 2.931 tys. zł,

- na zadania realizowane na podstawie porozumień z innymi jednostkami samorządu terytorialnego 88.681 tys. zł, co stanowiło 95,2% planu tych dotacji. Zawierane porozumienia między jednostkami samorządu terytorialnego dotyczyły głównie zadań realizowanych w zakresie działów: Transport i łączność (47,6% tych dotacji), Oświata i wychowanie (28,5%), Ochrona zdrowia (6,3%), Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (3,4%),
- z funduszy celowych 56.063 tys. zł, co stanowiło 87,1% kwoty planowanej. W kwocie tej największy udział miały dotacje w dziale Opieka społeczna (25,2% tych dotacji), Oświata i wychowanie (13,9%) oraz w dziale Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (13,2% tych dotacji).

2. Wydatki powiatów

Powiaty zrealizowały w 2003 r. wydatki w wysokości 11.449.737 tys. zł, co stanowiło 97,7 % wydatków zaplanowanych na ten rok.

Wydatki bieżące powiatów zostały zrealizowane w wysokości 10.440.529 tys. zł, a wydatki majątkowe w wysokości 1.009.208 tys. zł.

W porównaniu do roku 2002 wydatki ogółem tych jednostek zmniejszyły się o 12,6%, natomiast wydatki bieżące były niższe o 13,6%, z uwagi na wprowadzone 27 października 2002 roku zmiany ustrojowe m. st. Warszawy, w wyniku których został zlikwidowany powiat warszawski. Ponadto, niższa realizacja wydatków w omawianym okresie wynikała z wyłączenia, zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 13 listopada 2002 r. o zmianie ustawy o Policji, ustawy o administracji rządowej w województwach i ustawy o samorządzie powiatowym (Dz. U. Nr 200, poz. 1688), od dnia 1 stycznia 2003 r. jednostek organizacyjnych Policji z grupy powiatowych jednostek budżetowych.

Dane o zrealizowanych w 2003 r. wydatkach powiatów, według głównych kierunków ich rozdysponowania, przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Wydatki ogółem	11.715.165	11.449.737	97,7	100,0	87,4
z tego:					
Wydatki majątkowe	1.102.923	1.009.208	91,5	8,8	98,2
w tym:					
Wydatki na inwestycje	1.098.488	1.006.301	91,6	8,8	98,1
Wydatki bieżące	10.612.242	10.440.529	98,4	91,2	86,4
z tego:					
Wydatki na wynagrodzenia	5.562.963	5.539.271	99,6	48,4	83,2
w tym:					
wynagrodzenia osobowe	5.142.350	5.119.168	99,5	44,7	84,9
Pochodne od wynagrodzeń	1.010.454	999.195	98,9	8,7	97,8
Dotacje	520.011	509.600	98,0	4,5	91,7
Wydatki na obsługę długu	64.075	56.419	88,1	0,5	124,0
Wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	39.741	18.146	45,7	0,2	176,9
Pozostałe wydatki	3.414.998	3.317.898	97,2	29,0	87,5

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za lata 2002 i 2003 (Min. Fin.)

Należy zwrócić uwagę, iż w strukturze wydatków ogółem, wydatki majątkowe stanowią 8,8%. Wydatki majątkowe w całości przeznaczone zostały na realizację zadań inwestycyjnych. Natomiast na wydatki bieżące powiaty przeznaczyły 91,2% środków.

Strukturę wydatków powiatów, według rodzajów wydatków, w 2002 r. i 2003 r. przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Rok	
	2002	2003
	%%	
1	2	3
Wydatki ogółem	100,0	100,0
z tego:		
Wydatki majątkowe	7,8	8,8
w tym:		
wydatki na inwestycje	7,8	8,8

Wyszczególnienie	Rok	
	2002	2003
	%%	
1	2	3
Wydatki bieżące	92,2	91,2
z tego:		
Wydatki na wynagrodzenia,	50,8	48,4
w tym:		
wynagrodzenia osobowe	46,0	44,7
Pochodne od wynagrodzeń	7,8	8,7
Dotacje	4,3	4,4
Wydatki na obsługę długu	0,3	0,5
Wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	0,1	0,2
Pozostałe wydatki	28,9	29,0

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za lata 2002 i 2003 (Min.Fin.)

W 2003 roku udział w wydatkach ogółem powiatów wydatków majątkowych był wyższy o 1,0 punkt w stosunku do roku ubiegłego. Natomiast udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem był niższy o 1,0 punkt niż w 2002 r. Udział wydatków na wynagrodzenia w wydatkach ogółem powiatów był o 2,4 punktu niższy niż w ubiegłym roku. Niższe były również wydatki z tytułu wynagrodzeń osobowych (o 1,3 punktu) a pochodne od wynagrodzeń wyższe o 0,9 punktu. Wydatki z tytułu dotacji, na obsługę długu, poręczeń i gwarancji oraz pozostałe wydatki pozostały na poziomie ubiegłego roku.

Wydatki powiatów w 2003 r. według działów zawiera poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	Wskaźnik	Struktura	Wykonanie
	(po zmianach)		(3:2)		2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Ogółem	11.715.165	11.449.737	97,7	100,0	87,4
z tego:					
Rolnictwo i łowiectwo	55.267	55.026	99,6	0,5	53,1
Leśnictwo	32.390	31.362	96,8	0,3	183,0
Rybołówstwo i rybactwo	13	10	76,9	0,0	100,0
Przetwórstwo przemysłowe	1.634	1.382	84,6	0,0	92,4
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	260	258	99,2	0,0	154,5
Transport i łączność	1.083.606	1.046.659	96,6	9,1	100,5

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	Wskaźnik	Struktura	Wykonanie
	(po zmianach)		(3:2)		2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Turystyka	3.542	3.375	95,3	0,0	133,6
Gospodarka mieszkaniowa	43.888	40.397	92,0	0,3	111,2
Działalność usługowa	87.573	86.708	99,0	0,7	111,5
Informatyka	12	12	100,0	0,0	100,0
Administracja publiczna	1.418.544	1.350.144	95,2	11,8	96,1
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	159	142	89,3	0,0	1,9
Obrona narodowa	3	0	0,0	0,0	0,0
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	665.609	663.310	99,7	5,8	28,6
Obsługa długu publicznego	105.985	76.878	72,5	0,7	130,1
Różne rozliczenia	16.309	1.371	8,4	0,0	87,0
Oświata i wychowanie	4.230.173	4.187.446	99,0	36,6	101,8
Szkolnictwo wyższe	2.097	2.091	99,7	0,0	196,9
Ochrona zdrowia	643.596	608.169	94,5	5,3	94,8
Opieka społeczna	2.313.689	2.297.102	99,3	20,1	102,1
Edukacyjna opieka wychowawcza	921.122	912.651	99,1	8,0	98,4
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	10.348	9.467	91,5	0,1	75,1
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	56.584	55.043	97,3	0,5	73,3
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	72	72	100,0	0,0	102,9
Kultura fizyczna i sport	22.690	20.662	91,1	0,2	118,3

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za lata 2002 i 2003 (Min. Fin.)

W niektórych działach daje się zauważyć wysokie wskaźniki wykonania wydatków powiatów w 2003 r. w stosunku do roku poprzedniego.

Wydatki zrealizowane w dziale Szkolnictwo wyższe w 2003 r. wyniosły 2.091 tys. zł i wzrosły w stosunku do roku 2002 o 96,9%. Wzrost wydatków w tym

dziale był spowodowany zwiększonymi wydatkami w zakresie dotacji podmiotowych dla szkół wyższych, stypendiów i zasiłków dla studentów, a także wydatkami na cele inwestycyjne.

W dziale Leśnictwo w 2003 r. wydatki poniesione w tym dziale zamknęły się kwotą 31.362 tys. zł i wzrosły w stosunku do roku 2002 o 83,0%. W dziale tym 82,5% wydatków stanowiły różne wydatki na rzecz osób fizycznych oraz zakup usług pozostałych.

W 2003 r. w dziale Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę realizacja wydatków wyniosła 258 tys. zł i wzrosła o 54,5%. W dziale tym 85,7% zrealizowanych wydatków dotyczyło zakupu energii, usług pozostałych, materiałów i wyposażenia oraz wydatków inwestycyjnych jednostek budżetowych.

W dziale Turystyka zrealizowane wydatki zamknęły się kwotą 3.375 tys. zł. Wskaźnik realizacji wydatków w 2003 r. w stosunku do roku 2002 wyniósł 133,6%. W dziale tym 79,6% stanowiły wydatki na zakup materiałów i wyposażenia, zakup usług pozostałych oraz wydatki inwestycyjne.

W dziale Obsługa długu publicznego w 2003 r. zrealizowano wydatki w łącznej kwocie 76.878 tys. zł. Wskaźnik realizacji wydatków w 2003 r. w stosunku do roku 2002 wyniósł 130,1%. W 2003 r., 96,5% zrealizowanych wydatków w tym dziale stanowiły wydatki dotyczące wypłat z tytułu poręczeń spłaty krajowych kredytów bankowych, odsetek od krajowych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek, a także rozliczeń z bankami z tytułu obsługi długu publicznego.

W strukturze działowej wydatków powiatów przeważają wydatki w działach: Oświata i wychowanie – 36,6%, Opieka społeczna – 20,1%, Administracja publiczna – 11,8%, Edukacyjna opieka wychowawcza – 8,0% oraz Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa – 5,8%. Wydatki w tych pięciu działach stanowiły razem 82,3% wydatków ogółem.

Wykonanie oraz strukturę działową wydatków majątkowych prezentuje poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Ogółem	1.102.923	1.009.208	91,5	100,0	98,2
z tego:					
Rolnictwo i łowiectwo	1.564	1.535	98,2	0,2	59,6
Leśnictwo	1	1	100,0	0,0	6,0
Przetwórstwo przemysłowe	1.510	1.261	83,5	0,1	0,0
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	57	57	100,0	0,0	0,0
Transport i łączność	431.396	406.656	94,3	40,3	119,6
Turystyka	1.498	1.484	99,2	0,1	269,9
Gospodarka mieszkaniowa	6.697	6.368	95,1	0,6	53,0
Działalność usługowa	3.155	3.134	99,3	0,3	342,1
Administracja publiczna	72.311	52.676	72,8	5,2	95,9
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	43.179	42.220	97,8	4,2	86,6
Różne rozliczenia	1.972	345	17,5	0,0	72,3
Oświata i wychowanie	163.877	144.363	88,1	14,3	71,6
Szkolnictwo wyższe	1.405	1.405	100,0	0,1	382,8
Ochrona zdrowia	282.045	267.462	94,8	26,5	90,2
Opieka społeczna	58.958	51.229	86,9	5,1	131,6
Edukacyjna opieka wychowawcza	21.356	18.600	87,1	1,8	119,1
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3.040	2.672	87,9	0,3	51,3
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	812	780	96,1	0,1	24,3
Kultura fizyczna i sport	8.090	6.960	86,0	0,7	163,9

Źródło: Sprawozdanie roczne z wykonania budżetów powiatów za lata 2002 i 2003 (Min. Fin.)

W dziale Szkolnictwo wydatki zrealizowane w 2002 r. zamknęły się kwotą 367 tys. zł, natomiast w roku 2003 – 1.405 tys. zł. Wskaźnik realizacji wydatków w 2003 r. w stosunku do roku 2002 wyniósł więc 382,8%.

Wydatki w dziale Działalność usługowa w 2002 r. zostały zrealizowane w wysokości 916 tys. zł, a w 2003 r. – 3.134 tys. zł. Wskaźnik wykonania wydatków w 2003 r. w stosunku do roku 2002 wyniósł 342,1%.

W dziale Turystyka wykonanie wydatków w roku 2002 wyniosło 550 tys. zł., a w roku 2003 – 1.484 tys. zł. Wskaźnik realizacji wydatków wyniósł 269,9%.

W strukturze wydatków majątkowych najwyższy udział miały wydatki zrealizowane w działach: Transport i łączność (40,3%), Ochrona zdrowia (26,5%), Oświata i wychowanie (14,3%) oraz Administracja publiczna (5,2%). Łącznie te cztery działy stanowiły 86,3% ogółu wydatków majątkowych powiatów.

Plan wydatków w tych działach został zrealizowany w następującym stopniu: Transport i łączność – 94,3%, Ochrona zdrowia – 94,8%, Oświata i wychowanie – 88,1% oraz Administracja publiczna – 72,8%.

Wydatki powiatów na wynagrodzenia we wszystkich działach łącznie zaplanowane zostały w wysokości 5.562.963 tys. zł, natomiast wykonane zostały w wysokości 5.539.271 tys. zł, tj. w 99,6%. W porównaniu do roku 2002 były one niższe o 16,8%.

Wykonanie oraz strukturę działową wydatków na wynagrodzenia zrealizowanych w 2003 r. w powiatach prezentuje poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Ogółem	5.562.963	5.539.271	99,6	100,0	83,2
z tego:					
Rolnictwo i łowiectwo	20.742	20.741	100,0	0,4	39,5
Leśnictwo	1.774	1.758	99,1	0,0	109,2
Transport i łączność	147.215	146.458	99,5	2,6	103,7
Turystyka	1	1	100,0	0,0	
Gospodarka mieszkaniowa	252	241	95,8	0,0	89,6
Działalność usługowa	32.510	32.187	99,0	0,6	104,9
Administracja publiczna	684.507	672.278	98,2	12,1	102,4
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	452.088	452.025	100,0	8,2	26,9
Oświata i wychowanie	2.715.732	2.708.498	99,7	48,9	104,5

Ochrona zdrowia	3.205	3.114	97,2	0,1	165,0
Opieka społeczna	1.011.497	1.009.997	99,9	18,2	101,8
Edukacyjna opieka wychowawcza	492.293	490.847	99,7	8,9	97,7
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	12	7	56,8	0,0	0,0
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	639	638	99,8	0,0	79,3
Kultura fizyczna i sport	496	481	96,9	0,0	160,8

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za lata 2002 i 2003 (Min. Fin.)

Plan wydatków na wynagrodzenia w działach: Rolnictwo i łowiectwo, Turystyka oraz Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa został wykonany w pełnej wysokości.

W porównaniu do roku 2002, w 2003 r. w działach Ochrona zdrowia oraz Kultura fizyczna i sport wystąpił znaczący wzrost wydatków na wynagrodzenia.

W dziale Rolnictwo i Leśnictwo w 2002 r. zostały zrealizowane wydatki w wysokości 52.553 tys. zł., natomiast w 2003 r. wydatki w tym dziale wyniosły 20.741 tys. zł. Wydatki zrealizowane w 2003 r. stanowią więc 39,5% wydatków poniesionych w tym dziale w 2002 r.

W dziale Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa w 2002 r. zostały zrealizowane wydatki w wysokości 1.680.046 tys. zł, natomiast w 2003 r. wydatki w tym dziale wyniosły 452.025 tys. zł. Wydatki zrealizowane w 2003 r. w tym dziale stanowią więc jedynie 26,9%, co wynikało z wyłączenia Komend Powiatowych Policji z powiatowej administracji zespolonej.

W strukturze wydatków na wynagrodzenia najwyższa realizacja wystąpiła w działach: Oświata i wychowanie (48,9%), Opieka społeczna (18,2%), Administracja publiczna (12,1%), Edukacyjna opieka wychowawcza (8,9%). Łącznie w tych czterech działach powiaty zrealizowały 88,1% ogółu wydatków na wynagrodzenia.

Wydatki ogółem zrealizowane w 2003 r. przeliczone na 1 mieszkańca w powiatach, według głównych kierunków ich rozdysponowania, przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w zł
1	2
Wydatki ogółem	452,3
Z tego:	
Wydatki majątkowe	39,9
w tym:	39,8
wydatki na inwestycje	
Wydatki bieżące	412,5
z tego:	
Wydatki na wynagrodzenia	218,8
w tym: wynagrodzenia osobowe	202,2
Pochodne od wynagrodzeń	39,5
Dotacje	20,1
Wydatki na obsługę długu	2,2
Wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	0,7
Pozostałe wydatki	131,1

Źródło: Sprawozdanie roczne z wykonania budżetów powiatów za 2003 r. (Min. Fin.)

Wydatki ogółem poniesione na 1 mieszkańca w powiecie o najwyższym wskaźniku wynosiły w 2003 r. 982,5 zł, a w powiecie o najniższym wskaźniku – 207,2 zł, przy średniej krajowej kwocie wydatków poniesionych przez te jednostki na 1 mieszkańca w kraju wynoszącej 452,3 zł.

3. Wynik budżetów powiatów

W 2003 roku budżety 314 powiatów zamknęły się zbiorczo deficytem w wysokości 338.116 tys. zł. Deficyt budżetowy - na łączną kwotę 367.889 tys. zł - osiągnęło 245 powiatów, tj. 78,0% ogólnej liczby powiatów. Nadwyżka lub budżet zrównoważony wystąpiły w 69 powiatach (tj. 22,0% ogólnej liczby powiatów) i wynosiła 29.774 tys. zł.

Strukturę powiatów, według relacji wyniku do dochodów, przedstawia poniższa tablica:

Wyszczególnienie	Relacja wyniku do dochodów powiatów			
	Razem	< 5%	5-10%	> 10%
1	2	3	4	5
Powiaty z nadwyżką budżetową i budżetem zrównoważonym	69	68	1	0
Powiaty z niedoborem budżetowym	245	162	60	23

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2003 r. (Min. Fin.)

Wśród powiatów, które osiągnęły nadwyżkę, jak i powiatów z niedoborem budżetowym, najliczniejszą grupę stanowią powiaty o relacji wyniku do dochodów poniżej 5%, które stanowią 73,2% łącznej liczby powiatów.

Powiaty w 2003 r. zrealizowały przychody w łącznej wysokości 713.237 tys. zł, natomiast rozchody w łącznej kwocie 256.795 tys. zł.

Na podstawie sprawozdań, zestawiono poniżej strukturę przychodów i rozchodów powiatów.

Wyszczególnienie	Struktura %%
1	2
Przychody ogółem	100,0
z tego:	
Kredyty i pożyczki	64,5
Spłaty pożyczek udzielonych	1,2
Papiery wartościowe	0,5
Nadwyżka budżetu powiatów z lat ubiegłych	9,6
Obligacje	7,6
Inne	16,6
Rozchody ogółem	100,0
z tego:	
Spłaty kredytów i pożyczek	84,5
Pożyczki udzielone	8,2
Lokaty bankowe	0,9
Papiery wartościowe	0,7
Obligacje	4,1
Inne cele	1,6

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetów powiatów za 2003 r. (Min. Fin.)

W 2003 r. powiaty wykazały największe przychody z tytułu kredytów i pożyczek (64,5%), w mniejszym stopniu z nadwyżki z lat ubiegłych (9,6%) i obligacji (7,6%).

Natomiast w rozchodach powiatów największy udział miały spłaty kredytów i pożyczek (84,5%) oraz pożyczki udzielone (8,2%).

4. Zobowiązania według tytułów dłużnych i należności powiatów

Ze sprawozdań powiatów o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych wynika, że na koniec 2003 r. stan zadłużenia tych jednostek wynosił 1.225.226 tys. zł. Całość tej kwoty stanowiło zadłużenie krajowe, w tym zobowiązania długoterminowe wyniosły 1.056.400 tys. zł, tj. 86,2 %.

Zobowiązania wystąpiły w 301 powiatach. Wskaźnik zadłużenia powiatów liczony jako udział zobowiązań ogółem w dochodach ogółem powiatów w 2003 r. wynosił 11,0%. W 2002 r. wskaźnik ten wynosił 7,0%.

Z łącznej kwoty zobowiązań wykazanych przez powiaty, przypada na:

- kredyty i pożyczki - 75,5%,
- przyjęte depozyty - 0,2%,
- emisję papierów wartościowych - 19,6%.

Poniższe zestawienie przedstawia liczbę zadłużonych powiatów w relacji zadłużenia do wykonanych dochodów tych jednostek.

Powiaty	Liczba jednostek								
	ogółem	zadłużonych	poniżej 10%	10%-20%	20%-30%	30%-40%	40%-50%	50%-60%	powyżej 60%
2002	315	296	213	55	21	3	2	2	-
2003	314	301	172	74	35	10	8	1	1

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetów powiatów za 2003 r. (Min. Fin.)

Z zamieszczonych danych wynika, że najliczniejsza grupa powiatów znajduje się w przedziale o zadłużeniu stanowiącym mniej niż 10% dochodów ogółem. Liczba powiatów w tej grupie stanowiła w 2003 r. 54,8% łącznej liczby powiatów i 57,1% liczby powiatów zadłużonych. W stosunku do roku 2002 liczba powiatów zadłużonych zwiększyła się o 5 jednostek. Próg 60 % przekroczył jedynie powiat gorzowski.

Z łącznej kwoty zobowiązań, na zobowiązania wymagalne, tj. te, których termin płatności upłynął, przypada 57.553 tys. zł, tj. 4,7% kwoty zobowiązań ogółem.

Zobowiązania wymagalne wystąpiły w 200 powiatach i dotyczyły w 28,6% zobowiązań z tytułu dostaw towarów i usług.

Z danych wykazanych przez powiaty, w części dotyczącej poręczeń i gwarancji, wynika, że jednostki te w 2003 r. udzieliły poręczeń i gwarancji na łączną kwotę 72.862 tys. zł – co stanowiło 0,7% dochodów ogółem tych jednostek.

Ze sprawozdań powiatów o stanie należności wg tytułów, wynika, że na koniec 2003 r. kwota należności tych jednostek wynosiła 89.670 tys. zł. Należności ogółem od podmiotów krajowych wynosiły 89.660 tys. zł, z tego na należności długoterminowe przypadała kwota – 27.624 tys. zł.

Należności wystąpiły w 299 powiatach. Udział należności ogółem w wykonanych dochodach ogółem w 2003 r. wynosił 0,8%.

W kwocie należności ogółem wykazanych przez powiaty przypada na:

- kredyty i pożyczki - 48,3%,
- depozyty - 0,1%.

Wymagalne należności w wysokości 46.294 tys. zł stanowiły 51,6% należności ogółem. Należności wymagalne w 48,8% dotyczyły należności z tytułu dostaw towarów i usług.

5. Przychody i wydatki powiatowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych

Przychody i wydatki zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych w powiatach, w porównaniu z planem, przedstawiały się w 2003 r. następująco:

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2
	tys. zł		%%
1	2	3	4
Ogółem			
1. Przychody	517.135	457.781	88,5
w tym: dotacje z budżetów powiatów	35.150	35.087	99,8
2. Wydatki	534.017	461.850	86,5

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2
	tys. zł		%%
1	2	3	4
w tym: wpłaty do budżetów powiatów	2.292	2.852	124,4
Zakłady budżetowe			
1. Przychody	66.088	65.624	99,3
w tym: dotacje z budżetów powiatów	32.688	32.674	100,0
2. Wydatki	65.826	65.678	99,8
w tym: wpłaty do budżetów powiatów	153	359	234,6
Gospodarstwa pomocnicze			
1. Przychody	181.119	170.541	94,2
W tym: dotacje z budżetów powiatów	2.410	2.361	98,0
2. Wydatki	180.610	173.481	96,1
w tym: wpłaty do budżetów powiatów	938	1.381	147,2
Środki specjalne			
1. Przychody	269.928	221.616	82,1
w tym: dotacje z budżetów powiatów	52	52	100,0
2. Wydatki	287.581	222.691	77,4
w tym : wpłaty do budżetów powiatów	1.201	1.112	92,6

Źródło: Sprawozdania roczne powiatów z wykonania planów finansowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych za 2003 r. (Min. Fin.)

Jedną z form organizacyjnych w powiatach są środki specjalne. W ogólnej kwocie łącznych przychodów zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych, środki specjalne stanowią 48,4%.

W ogólnej kwocie przychodów omawianych form organizacyjnych, przychody gospodarstw pomocniczych stanowią 37,3%, zaś przychody zakładów budżetowych stanowią 14,3%.

Dotacje dla powiatowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych według działów przedstawiono poniżej.

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	%%	Struktura
	w tys. zł		3:2	%%
1	2	3	4	5
Dotacje ogółem	35.151	35.089	99,8	100,0
z tego:				
Rolnictwo i łowiectwo	55	58	105,5	0,2
Przetwórstwo przemysłowe	15	5	33,3	0,0
Transport i łączność	125	111	88,8	0,3
Działalność usługowa	1.135	1.131	99,6	3,2
Administracja publiczna	431	382	88,6	1,1
Oświata i wychowanie	26.604	26.616	100,0	75,9
Opieka społeczna	51	51	100,0	0,1
Edukacyjna opieka wychowawcza	6.735	6.735	100,0	19,2

Źródło: Sprawozdania roczne powiatów z wykonania planów finansowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych za 2003 r. (Min. Fin.)

Dotacje dla powiatowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych zostały zrealizowane w wysokości 35.089 tys. zł, tj. w 99,8% wielkości planowanych.

W strukturze działowej tych dotacji przeważają dotacje w dziale Oświata i wychowanie – 75,9%, Edukacyjna opieka społeczna – 19,2% oraz Działalność usługowa – 3,2% .

5.1. Zakłady budżetowe powiatów

W powiatach jedną z form organizacyjnych są zakłady budżetowe. W łącznej kwocie przychodów powiatowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych, przychody zakładów budżetowych stanowiły tylko 14,3%. W 2003 r. przychody zakładów budżetowych powiatów wyniosły 65.624 tys. zł, z tego na dotacje z budżetów powiatów przypadło 32.674 tys. zł, tj. 49,8%. W stosunku do planu, przychody zrealizowano w 99,3%, a dotacje w 100,0%.

Wydatki zakładów budżetowych wyniosły 65.678 tys. zł, tj. 99,5% planu, w tym wpłata do budżetów powiatów wyniosła 359 tys. zł i była wyższa od planowanej o 134,6%.

5.2. Gospodarstwa pomocnicze powiatów

Gospodarstwa pomocnicze funkcjonują, między innymi, przy zespołach szkół zawodowych jako warsztaty szkolne.

W 2003 r. gospodarstwa pomocnicze zrealizowały przychody w wysokości 170.541 tys. zł (tj. 94,2% planu). Stanowiły one 37,3% przychodów ogółem powiatowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych.

Dotacje z budżetów powiatów przekazane gospodarstwom pomocniczym powiatów zostały zrealizowane w 98,0%. W ogólnej kwocie przychodów gospodarstw pomocniczych, dotacje z budżetu powiatów w kwocie 2.361 tys. zł stanowiły 1,4%.

Wydatki gospodarstw pomocniczych wyniosły 173.481 tys. zł, w tym wpłata do budżetów powiatów 1.381 tys. zł, przy planie 938 tys. zł (tj. 147,2% planu).

Stan środków obrotowych zmniejszył się z 23.449 tys. zł na początku roku do 19.218 tys. zł na koniec roku 2003, tj. o 4.231 tys. zł czyli o 18,0%.

5.3. Środki specjalne powiatów

Przychody środków specjalnych stanowiły 48,4% ogółu przychodów powiatowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych i zostały zrealizowane w 82,1% planu.

Zrealizowane wydatki wyniosły 222.691 tys. zł i były niższe o 22,6% niż planowano.

Stan środków obrotowych zmniejszył się z 39.196 tys. zł na początku roku do 38.017 tys. zł na koniec 2003 roku, tj. o 1.179 tys. zł czyli o 3,0%. Stan środków obrotowych na koniec roku był wyższy o 203,2% niż planowano.

Wyniki finansowe powiatowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych zamieszczono w tabeli w załączniku.

6. Fundusze celowe powiatów

W 2003 roku powiaty dysponowały środkami następujących funduszy celowych:

- Powiatowego Funduszu Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym,
- Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Stan środków obrotowych funduszy celowych w powiatach na początek roku wynosił 161.170 tys. zł i zwiększył się do 162.142 tys. zł na koniec 2003 roku, tj. o 972 tys. zł, czyli o 0,6%.

Przychody funduszy celowych stanowiły w 2003 roku kwotę 261.192 tys. zł. Wydatki wyniosły w 2003 roku 260.222 tys. zł, z czego dotacje ukształtowały się na poziomie 59.020 tys. zł, co stanowiło 22,7% ogółu rozdysponowanych środków.

Przychody i wydatki funduszy celowych powiatów w 2003 r. przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Stan na początek roku	Przychody ogółem	Wydatki		Stan na koniec roku
			Ogółem	w tym: dotacje	
w tys. zł					
1	2	3	4	5	6
Ogółem	161.170	261.192	260.222	59.020	162.142
z tego:					
Powiatowy Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym	73.454	156.666	138.276	1.639	91.845
Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	87.716	104.526	121.946	57.381	70.297

Źródło: Sprawozdania roczne powiatów z wykonania planów finansowych funduszy celowych nie posiadających osobowości prawnej za 2003 r. (Min. Fin.)

6.1. Powiatowy Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym

Stan środków obrotowych Powiatowego Funduszu Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym w powiatach na początek roku wynosił 73.454 tys. zł i zwiększył się do 91.845 tys. zł na koniec roku 2003, tj. o 18.391 tys. zł czyli o 25,0%. Przychody Funduszu wyniosły 156.666 tys. zł. Środki Funduszu zostały rozdysponowane w kwocie 138.276 tys. zł, w tym 1.639 tys. zł, tj. 1,2% wydatków, stanowiły dotacje.

Zgodnie z ustawą z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. Nr z 2000 r., Nr 100 poz. 1086 z późn. zm.), przychodami funduszy powiatowych są wpływy ze sprzedaży map, danych z ewidencji gruntów i budynków

oraz innych materiałów i informacji z zasobów powiatowych, z opłat za czynności związane z prowadzeniem tych zasobów i uzgadnianiem usytuowania projektowanych sieci uzbrojenia terenu, a także inne wpływy.

Środki Funduszu są przeznaczone na uzupełnienie środków budżetowych niezbędnych do finansowania zadań związanych z aktualizacją i utrzymywaniem państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego oraz zakup urządzeń i wyposażenie lokali niezbędnych do prowadzenia tego zasobu.

6.2. Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Stan środków obrotowych Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w powiatach na początek roku wynosił 87.716 tys. zł i zmniejszył się do 70.297 tys. zł na koniec roku 2003, tj. o 17.419 tys. zł czyli o 19,9%. Przychody wyniosły 104.526 tys. zł. Wydatki Funduszu wyniosły 121.946 tys. zł, w tym dotacje stanowiły 57.381 tys. zł, tj. 47,1%.

Zgodnie z ustawą z dnia z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) przychodami funduszu są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych pobieranych na podstawie ustawy oraz przepisów szczególnych, a także z tytułu kwot pieniężnych uzyskanych na podstawie decyzji, o której mowa w art. 362 ust. 3 tej ustawy.

Przychodami Funduszu są także wpływy z opłat i kar pieniężnych ustalanych na podstawie przepisów ustawy - Prawo geologiczne i górnicze jak również dobrowolne wpłaty, zapisy, darowizny, świadczenia rzeczowe i środki pochodzące z fundacji oraz wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki powiatowych funduszy przeznacza się na wspomaganie działalności, o której mowa w art. 406 pkt 1-11 ww. ustawy, oraz na:

- realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi,
- inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Część III

Zbiorcze wykonanie budżetów miast na prawach powiatu

Zbiorcze dane dotyczące wykonania budżetów miast na prawach powiatu w 2003 r. przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%	
1	2	3	4	5
Miasta na prawach powiatu				
Dochody	27.937.056	27.416.757	98,1	111,2
Wydatki	29.905.780	28.196.602	94,3	107,7
Wynik	-1.968.724	-779.845		

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2002 i 2003 r. (Min. Fin.).

Z danych prezentowanych przez miasta na prawach powiatu w rocznych sprawozdaniach budżetowych wynika, że jednostki te na rok 2003 planowały dochody ogółem w wysokości 27.937.056 tys. zł, wydatki w wysokości 29.905.780 tys. zł, a wynikający z tych wielkości wynik w postaci deficytu w kwocie 1.968.724 tys. zł.

W trakcie realizacji swych zadań w 2003 r., miasta na prawach powiatu faktycznie osiągnęły dochody w kwocie 27.416.757 tys. zł, co stanowiło 98,1% planu. Jednostki te zrealizowały w tym okresie wydatki w wysokości 28.196.602 tys. zł, tj. na poziomie 94,3% planu, osiągając wynik w postaci deficytu w wysokości 779.845 tys. zł.

Wykonanie budżetów miast na prawach powiatu zostało zrealizowane w 2003 r. na wyższym poziomie niż w 2002 roku. Na wykonanie istotny wpływ miały wprowadzone 27 października 2002 roku zmiany ustrojowe Miasta Stołecznego Warszawy, w wyniku których dochody m. st. Warszawy zostały ujęte w grupie miast na prawach powiatu.

1. Dochody miast na prawach powiatu

Dochody miast na prawach powiatu, według źródeł ich pochodzenia, w roku 2003 r. przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Dochody ogółem	27.937.056	27.416.757	98,1	100,0	111,2
z tego:					
1. Razem dochody własne	15.912.051	15.426.713	96,9	56,2	124,0
z tego:					
- udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej	485.123	489.264	100,9	1,8	128,2
- udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych - cz. gminna	4.996.138	4.718.120	94,4	17,2	117,7
- udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych - cz. powiatowa	182.962	170.946	93,4	0,6	122,0
- podatek rolny	13.496	14.675	108,7	0,1	148,1
- podatek od nieruchomości	4.058.641	4.095.014	100,9	14,9	120,5
- podatek leśny	914	1.025	112,1	0,0	130,1
- podatek od środków	229.073	238.021	103,9	0,9	139,0
- podatek od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą opłacaną w formie karty podatkowej	95.778	75.805	79,1	0,3	96,3
- podatek od spadków i darowizn	118.356	112.817	95,3	0,4	139,3
- podatek od czynności cywilno-prawnych	543.752	578.970	106,5	2,1	158,3
- opłata skarbową	273.652	249.702	91,2	0,9	116,7
- dochody z majątku	1.755.947	1.629.353	92,8	5,9	133,4
- pozostałe dochody	3.158.219	3.053.001	96,7	11,2	128,9
2. Dotacje celowe ogółem	3.257.527	3.225.953	99,0	11,8	68,9
z tego:					
- część gminna	1.384.443	1.369.564	98,9	5,0	97,5
z tego na zadania:					

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
- z zakresu administracji rządowej	929.733	927.438	99,8	3,4	96,6
w tym: inwestycyjne	5.491	4.751	86,5	0,0	87,6
- własne	446.660	434.242	97,2	1,6	101,5
w tym: inwestycyjne	151.711	145.660	96,0	0,5	99,0
- realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	8.050	7.884	97,9	0,0	44,4
w tym: inwestycyjne	88	88	100,0	0,0	0,6
- część powiatowa	1.763.567	1.754.043	99,5	6,4	54,8
z tego na zadania:					
- z zakresu administracji rządowej	695.093	690.587	99,4	2,5	31,5
w tym: inwestycyjne	11.763	11.756	99,9	0,0	113,5
- własne	985.664	980.734	99,5	3,6	104,5
w tym: inwestycyjne	166.228	164.914	99,2	0,6	102,7
- realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	82.810	82.722	99,9	0,3	110,1
w tym: inwestycyjne	500	500	100,0	0,0	- *
- pozostałe	109.517	102.346	93,5	0,4	143,8
z tego na zadania:					
- realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego	55.006	50.264	91,4	0,2	99,9
w tym: inwestycyjne	34.741	29.862	86,0	0,1	101,9
- otrzymane z funduszy celowych	54.511	52.082	95,5	0,2	249,6
w tym: inwestycyjne	19.858	14.851	74,8	0,1	107,8
3. Subwencja ogólna łącznie	8.767.478	8.764.091	100,0	32,0	116,4

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2002 i 2003 r. (Min. Fin.)

* - Wskaźnik powyżej 1.000%

Z powyższego zestawienia wynika, że w stosunku do kwot zaplanowanych, w trakcie realizacji zadań przez miasta na prawach powiatu, dochody zostały zrealizowane w 98,1%.

W odniesieniu do kwot zrealizowanych przez te jednostki w roku 2002 dochody tych jednostek wzrosły o 11,2%. Na wzrost ten wpływ miały zmiany systemowe spowodowane m. in. zmianami ustrojowymi m. st. Warszawy, wprowadzonymi 27 października 2002 roku, w wyniku których w grupie miast na prawach powiatu ujęte zostały dochody m. st. Warszawy.

Dochody własne tych jednostek zrealizowane zostały w 96,9% planu rocznego, dochody z tytułu dotacji celowych w 99,0 % planu, a z tytułu przekazanej z budżetu państwa łącznej kwoty subwencji ogólnej zostały zrealizowane w 100,0% rocznych kwot zaplanowanych przez te jednostki.

W strukturze dochodów ogółem miast na prawach powiatu, dochody własne stanowią 56,2 %, dotacje celowe – 11,8%, a subwencja ogólna – 32,0%.

W grupie dochodów własnych miast na prawach powiatu najpoważniejszy udział miały następujące dochody:

- udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (łącznie część gminna i powiatowa) - 31,7%,
- podatek od nieruchomości - 26,5%,
- pozostałe dochody - 18,8%,
- dochody z majątku (łącznie część gminna i powiatowa) - 10,6%,
- podatek od czynności cywilno-prawnych - 3,8%,
- podatek dochodowy od osób prawnych - 3,2%.

Dochody z majątku miast na prawach powiatu (łącznie część gminna i powiatowa) stanowią 10,6%, a pozostałe dochody (również łącznie) - 18,8% dochodów własnych tych jednostek. W dochodach ogółem dochody z tych źródeł stanowią odpowiednio: 5,9% oraz 11,2%.

Do dochodów z majątku miast na prawach powiatu należą dochody pochodzące z dzierżawy i leasingu, wpływy z usług, wpływy ze sprzedaży wyrobów i składników majątkowych oraz dywidendy od spółek. Należy przy tym zaznaczyć, że największy udział w dochodach z majątku miast na prawach powiatu zajmują wpływy ze sprzedaży wyrobów i składników majątkowych.

W 2003 r. na rachunki miast na prawach powiatu – zgodnie z danymi Ministerstwa Finansów - przekazane zostały udziały we wpływach z podatku

dochodowego od osób fizycznych w łącznej - dla gminy i powiatu – wysokości 4.889.066 tys. zł, przy czym na część gminną przypada kwota 4.718.120 tys. zł, (tj. 92,9% planu), co stanowi 96,5% udziałów dla tych jednostek, natomiast na część powiatową - 170.946 tys. zł (tj. 92,9% planu), tj. 3,5% łącznej kwoty udziałów dla tych jednostek.

Natomiast z tytułu subwencji ogólnej w 2003 r., na rachunki miast na prawach powiatu przekazane zostały środki w wysokości 8.764.091 tys. zł, co stanowiło 100,0% planu określonego dla tych jednostek na ten rok.

Zgodnie z algorytmem podziału części oświatowej subwencji ogólnej, na finansowanie zadań oświatowych prowadzonych przez miasta na prawach powiatu przeznaczono w 2003 roku - 7.224.576 tys. zł, przy czym 50,2% tej kwoty przeznaczone zostało na zadania oświatowe dla części gminnej, a 49,8% – dla części powiatowej.

W 2003 r. na rachunki miast na prawach powiatu przekazano środki z tytułu części wyrównawczej subwencji ogólnej w wysokości 97.392 tys. zł oraz części drogowej subwencji ogólnej w wysokości 788.103 tys. zł, co oznacza, że kwoty te zostały zrealizowane w pełnej wysokości środków zaplanowanych na ten cel dla tych jednostek.

Roczny plan dochodów z tytułu dotacji celowych dla miast na prawach powiatu (łącznie dla części gminnej i powiatowej) został zrealizowany w omawianym okresie na poziomie 99,0%, przy czym kwota dotacji z budżetu państwa przeznaczonych dla części gminnej stanowiła 42,5%, a dla części powiatowej – 54,4% łącznej kwoty dotacji celowych dla tych jednostek. Należy przy tym zaznaczyć, że dotacje celowe otrzymane przez miasta na prawach powiatu na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego oraz z funduszy celowych stanowiły w łącznej kwocie dotacji celowych tych jednostek 3,1%.

Dotacje dla części gminnej tych jednostek na zadania z zakresu administracji rządowej przekazano 99,8 %, a na zadania własne 97,2% planu rocznego. Dla części powiatowej dotacje na zadania z zakresu administracji rządowej przekazano 99,4 %, a na zadania własne 99,5% planu rocznego.

Z łącznej kwoty dotacji celowych, otrzymanych przez miasta na prawach powiatu w wysokości 3.225.953 tys. zł - 11,5% stanowiły dotacje na zadania inwestycyjne.

Największy udział w strukturze zrealizowanych dotacji celowych ogółem dla miast na prawach powiatu zajmowały dotacje na zadania z zakresu administracji rządowej, przekazane w kwocie 1.618.025 tys. zł (50,1%), które w strukturze zrealizowanych dochodów ogółem tych jednostek stanowiły 5,9%.

Niewielki natomiast udział w finansowaniu zadań miast na prawach powiatu miały dotacje z funduszy celowych, w kwocie 52.082 tys. zł, które stanowiły 1,6% łącznej kwoty dotacji celowych tych jednostek i 0,2 % dochodów ogółem tych jednostek.

Dochody miast na prawach powiatu w roku 2003 - według działów - przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Ogółem	27.937.056	27.416.757	98,1	100,0	111,2
z tego:					
Rolnictwo i łowiectwo	12.285	12.189	99,2	0,0	36,5
Leśnictwo	1.195	1.319	110,4	0,0	71,1
Rybołówstwo i rybactwo	20	31	155,0	0,0	119,2
Górnictwo i kopalnictwo	347	419	120,7	0,0	5,3
Przetwórstwo przemysłowe	2.213	2.212	100,0	0,0	244,4
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	73.501	73.359	99,8	0,3	- *
Handel	4.331	4.543	104,9	0,0	135,0
Hotele i restauracje	114	115	100,9	0,0	47,5
Transport i łączność	1.204.787	1.145.056	95,0	4,2	144,2
Turystyka	1.075	679	63,2	0,0	132,4
Gospodarka mieszkaniowa	2.430.343	2.301.382	94,7	8,4	126,1
Działalność usługowa	54.134	54.391	100,5	0,2	112,5
Informatyka	31	31	100,0	0,0	- *
Administracja publiczna	283.908	281.785	99,3	1,0	70,4
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	23.590	23.268	98,6	0,1	94,5
Obrona narodowa	22	24	109,1	0,0	55,8

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	472.481	470.028	99,5	1,7	23,9
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej	11.549.425	11.316.538	98,0	41,3	123,4
Obsługa długu publicznego	38	55	144,7	0,0	55,6
Różne rozliczenia	8.846.153	8.835.025	99,9	32,2	116,2
Oświata i wychowanie	199.608	201.815	101,1	0,7	65,3
Szkolnictwo wyższe	0	9	2152,6	0,0	1,0
Ochrona zdrowia	176.235	166.800	94,6	0,6	84,3
Opieka społeczna	1.974.612	1.970.149	99,8	7,2	112,3
Edukacyjna opieka wychowawcza	133.050	131.703	99,0	0,5	104,5
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	395.666	327.717	82,8	1,2	120,2
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	43.343	42.345	97,7	0,2	99,9
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	13.125	13.268	101,1	0,0	180,8
Kultura fizyczna i sport	41.424	40.502	97,8	0,2	80,2

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2002 i 2003 r. (Min. Fin.).

* - Wskaźnik powyżej 1.000%

Jak z powyższego zestawienia wynika, w 2003 r. w niektórych działach daje się zauważyć bardzo wysoki wskaźnik zarówno wykonania planu dochodów, np. Rybołówstwo i rybactwo (155,0%) jak również wskaźnik wzrostu wykonanych dochodów w stosunku do roku poprzedniego. Dotyczy to np. działu Informatyka (3.100,0%), Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę (2.704,0%), Przetwórstwo przemysłowe (244,4%).

W 2002 r. w dziale Informatyka nie wykazano dochodów, a w 2003 r. wykazano 31 tys. zł, w dziale Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę nastąpił wzrost dochodów z 2.713 tys. zł do 73.359 tys. zł, a w dziale Przetwórstwo

przemysłowe z 905 tys. zł do 2.212 tys. zł. Są to jednak działy, które w strukturze dochodów miast na prawach powiatu zajmują nieznaczne miejsce.

W najwyższym stopniu zrealizowany został plan dochodów miast na prawach powiatu w dziale Rybołówstwo i rybactwo (155,0%), Obsługa długu publicznego (144,7%), Górnictwo i kopalnictwo (120,7), Leśnictwo (110,4%), Obrona narodowa (109,1%).

W strukturze dochodów zrealizowanych w 2003 roku przez miasta na prawach powiatu, najwyższy udział miały następujące działy: Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej (41,3%), Różne rozliczenia (32,2%), Gospodarka mieszkaniowa (8,4%), Opieka społeczna (7,2%), Transport i łączność (4,2%). Razem działy te stanowiły 93,3% łącznej kwoty zrealizowanych przez miasta na prawach powiatu dochodów.

Przeciętny dochód ogółem, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, osiągnięty przez miasta na prawach powiatów w 2003 r., wyniósł 2.124,4 zł.

Zrealizowane przez miasta na prawach powiatu w omawianym okresie dochody ogółem, przeliczone na 1 mieszkańca, według głównych źródeł dochodów, przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Dochody wykonane w przeliczeniu na 1 mieszkańca
	zł
1	2
Dochody ogółem	2.124,4
z tego:	
1. Dochody własne	1.195,3
2. Dotacje celowe	250,0
3. Subwencja ogólna	679,1

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2003 r. (GUS, Min. Fin.).

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że w 2003 r., w przeliczeniu na 1 mieszkańca, z tytułu dochodów własnych miast na prawach powiatu przypada 1.195,3 zł, z subwencji ogólnej – 679,1 zł, a z tytułu dotacji celowych – 250,0 zł,

przy średniej wielkości dochodów ogółem dla tych jednostek osiągniętej w wysokości 2.124,4 zł.

Przy średnim zrealizowanym dochodzie ogółem dla wszystkich miast na prawach powiatu, przeliczonym na 1 mieszkańca - w wysokości 2.124,4 zł, w mieście na prawach powiatu o najwyższym dochodzie, dochód ten jest o 44,9% wyższy od średniej w kraju i o 116,6% wyższy niż w mieście na prawach powiatu o najniższym dochodzie.

1.1 Część drogowa subwencji ogólnej i dotacje na zadania związane z finansowaniem dróg w miastach na prawach powiatu.

Analizą objęto wydatki dotyczące budowy, modernizacji, utrzymania, zarządzania i ochrony dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych, ponoszone przez miasta na prawach powiatu.

Służyło temu porównanie zaplanowanych wydatków w uchwałach budżetowych i faktycznie poniesionych w roku 2003 oraz porównanie wydatków zaplanowanych z planowanymi wielkościami części drogowej subwencji ogólnej i dotacji przekazanych z budżetu państwa.

Planowane na rok 2003 przez miasta na prawach powiatu dochody z tytułu części drogowej subwencji ogólnej, powiększone o dotacje z budżetu państwa dla miast na prawach powiatu, wyniosły 929.886 tys. zł, z tego:

- część drogowa subwencji ogólnej - 788.103 tys. zł,
- dotacje na zadania inwestycyjne - 141.783 tys. zł.

Zrealizowane dochody z tytułu subwencji i dotacji wyniosły 929.631 tys. zł, tj. 99,9 % planu rocznego, z tego:

- część drogowa subwencji ogólnej - 788.103 tys. zł (100 % planu),
- dotacje na zadania inwestycyjne - 141.528 tys. zł (99,8 % planu).

Wydatki ogółem, zaplanowane przez rady miast na prawach powiatu na rok 2003, wyniosły 1.891.002 tys. zł i były wyższe o 103,4 % od planowanej kwoty części drogowej subwencji ogólnej wraz z dotacjami.

W 49 miastach na prawach powiatu zaplanowane wydatki na rok 2003 były wyższe od planowanej części drogowej subwencji ogólnej wraz z dotacjami.

Najwyższe wydatki w porównaniu z wysokością części drogowej subwencji ogólnej i dotacji, zaplanowały następujące miasta na prawach powiatu:

- Sopot - wzrost o 412,2 %,
- Wrocław - wzrost o 403,4 %,
- Włocławek - wzrost o 370,7 %,
- Poznań - wzrost o 347,2 %,
- Kraków - wzrost o 299,1 %.

Planowane wydatki na cele majątkowe w tym dziale, w roku 2003 wyniosły 1.280.287 tys. zł i stanowiły 67,7 % planu wydatków ogółem.

W 44 miastach na prawach powiatu planowane wydatki majątkowe stanowiły ponad 50% wydatków tego działu, w 15 miastach udział ten kształtował się na poziomie od 20,0% do 50,0%. W 6 miastach na prawach powiatu wydatki majątkowe stanowiły poniżej 20 % wydatków tego działu.

Planowane wydatki bieżące na rok 2003 wyniosły 610.715 tys. zł i stanowiły 32,3 % planu wydatków ujmowanych w Dziale Transport i łączność.

Zrealizowane wydatki ogółem za rok 2003 wyniosły 1.649.090 tys. zł, i stanowiły 87,2 % ustalonego planu rocznego.

W roku 2003 miasta na prawach powiatu wydatkowały średnio o 77,4 % środków więcej w porównaniu do otrzymanych z budżetu państwa w postaci części drogowej subwencji ogólnej oraz dotacji.

Wydatki na zadania majątkowe w Dziale Transport i łączność w roku 2003 wyniosły 1.082.802 tys. zł i stanowiły 65,7 % poniesionych wydatków ogółem na drogi publiczne w miastach na prawach powiatu.

Najwyższy udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w dziale Transport i łączność wystąpił w następujących miastach na prawach powiatu:

- Katowice - 94,3 %,
- Sopot - 93,4 %,
- Gorzów Wielkopolski - 93,2 %,
- Płock - 89,4 %,
- Białystok - 87,1 %.

Zrealizowane w 2003 r. wydatki na zadania bieżące w miastach na prawach powiatu wynosiły 566.288 tys. zł i stanowiły 34,3 % poniesionych wydatków ogółem.

1.2. Część oświatowa subwencji ogólnej i dotacje na zadania oświatowe dla miast na prawach powiatu

Część oświatowa subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego na 2003 r. ustalona została w wysokości 24.321.215 tys. zł.

Kwota części oświatowej subwencji ogólnej dla poszczególnych miast na prawach powiatu została rozdzielona według algorytmu, określonego w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie zasad podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2003 (Dz. U. Nr 234, poz. 1966).

Miasta na prawach powiatu realizują zarówno zadania gminne, jak i powiatowe. Z tego powodu analiza dochodów i wydatków obejmuje szerszy zakres niż w przypadku gmin, powiatów czy województw.

Wydzielona z kwoty części oświatowej subwencji ogólnej na 2003 r. 1% rezerwa tej części subwencji w ciągu roku 2003 uległa zwiększeniu do łącznej wysokości 244.390 tys. zł, tj. o kwotę 1.175 tys. zł w wyniku zmniejszeń części oświatowej subwencji ogólnej dla 3 jednostek samorządu terytorialnego.

Zgodnie z "Kryteriami podziału 1% rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2003", Minister Finansów - na wniosek Ministra Edukacji Narodowej i Sportu - rozdysponował dla poszczególnych miast na prawach powiatu środki w wysokości 26.441 tys. zł (10,8% łącznej kwoty wymienionej rezerwy) na następujące tytuły:

- korekta bazy danych przyjętych do wyliczenia części oświatowej subwencji ogólnej na 2003 r. – 2.805 tys. zł,
- wzrost zadań edukacyjnych w trakcie roku budżetowego – 2.875 tys. zł,
- likwidacja szkód w szkołach i placówkach oświatowych wywołanych zdarzeniami losowymi – 359 tys. zł,
- dofinansowanie prac remontowych prowadzonych w szkołach (placówkach oświatowych) mających na celu usunięcie zagrożeń zdrowia i bezpieczeństwa uczniów oraz nauczycieli – 7.318 tys. zł,
- dofinansowanie zakupu sprzętu szkolnego do nowowytbudowanych obiektów oświatowych – 4.868 tys. zł,
- dofinansowanie wydatków ponoszonych z tytułu odpraw dla zwalnianych nauczycieli – 3.808 tys. zł,
- dofinansowanie kosztów adaptacji pomieszczeń szkolnych przeznaczonych na gabinety profilaktyczne – 674 tys. zł,
- dofinansowanie zadań o jednorazowym charakterze – 3.734 tys. zł.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. na rachunki miast na prawach powiatu przekazane zostały środki z tytułu części oświatowej subwencji ogólnej w łącznej wysokości 7.224.576 tys. zł.

Z przeprowadzonej analizy danych ze sprawozdań miast na prawach powiatu wynika, że wydatki wykonane w 2003 r. na zadania bieżące w działach Oświata i wychowanie oraz Edukacyjna opieka wychowawcza, w relacji do otrzymanych przez miasta na prawach powiatu dochodów z tytułu subwencji i dotacji na zadania bieżące stanowiły średnio 130,5%, przy czym poziom wydatków bieżących na zadania oświatowe w stosunku do otrzymanych kwot w formie subwencji i dotacji na zadania bieżące wynosił:

- 100,0% - 110,0%   - 8 miast,
- 110,1% - 120,0%   - 20 miast,
- powyżej 120,0%   - 37 miast.

Realizacja przez miasta na prawach powiatu wydatków bieżących w dziale Oświata i wychowanie oraz Edukacyjna opieka wychowawcza w 2003 r.

kształtowała się średnio na poziomie 99,0% ustalonego przez nie planu. Wydatki inwestycyjne kształtowały się na poziomie 89,4% planu.

1.3. Dotacje celowe dla miast na prawach powiatu

Planowane przez miasta na prawach powiatu, dotacje celowe w wysokości 3.257.527 tys. zł w 2003 roku zostały zrealizowane w kwocie 3.225.953 tys. zł, co stanowiło 99% planu rocznego, z tego:

- dotacje celowe z budżetu państwa na zadania bieżące (własne, z zakresu administracji rządowej oraz realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej) zrealizowano w kwocie 2.795.937 tys. zł, co stanowiło 99,4 % planu,
- dotacje celowe z budżetu państwa na zadania inwestycyjne (własne oraz z zakresu administracji rządowej) zrealizowano w kwocie 327.670 tys. zł, co stanowiło 97,6% planu,
- dotacje celowe na zadania bieżące wykonywane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowano w wysokości 20.402 tys. zł, co stanowiło 100,7% planu,
- dotacje celowe na zadania inwestycyjne wykonywane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowano w wysokości 29.862 tys. zł, co stanowiło 86% planu,
- dotacje z funduszy celowych na zadania bieżące zrealizowano w wysokości 37.231 tys. zł, co stanowiło 107,4% planu,
- dotacje z funduszy celowych na zadania inwestycyjne zrealizowano w wysokości 14.851 tys. zł, co stanowiło 74,8% planu.

W łącznej kwocie zrealizowanych dotacji 96,8% (3.123.607 tys. zł) stanowiły dotacje celowe z budżetu państwa.

1.3.1. Dotacje z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej.

Wysokość dotacji celowych z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej, według działów oraz w podziale na zadania gminne i powiatowe, przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Ogółem			w tym: na zadania bieżące		
	Plan	Wykonanie	3:2	Plan	Wykonanie	6:5
	tys. zł		%%	tys. zł		%%
	1	2	3	4	5	6
Ogółem	1.624.826	1.618.025	99,6	1.607.572	1.601.518	99,6
z tego:						
Zadania gminne	929.733	927.438	99,8	924.242	922.687	99,8
Rolnictwo i łowiectwo	27	27	100,0	27	27	100,0
Gospodarka mieszkaniowa	1.167	1.167	100,0	977	977	100,0
Administracja publiczna	54.765	54.764	100,0	54.765	54.764	100,0
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	23.590	23.266	98,6	23.590	23.266	98,6
Obrona narodowa	17	17	100,	17	17	100,0
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	209	199	95,2	209	199	95,2
Oświata i wychowanie	1.770	1.748	98,8	1.770	1.748	98,8
Ochrona zdrowia	207	207	100,0	207	207	100,0
Opieka społeczna	741.058	739.862	99,8	740.870	739.674	99,8
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	106.903	106.161	99,3	101.790	101.788	100,0
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	20	20	100,0	20	20	100,0
Zadania powiatowe	695.093	690.587	99,4	683.330	678.831	99,3
Rolnictwo i łowiectwo	11.792	11.754	99,7	11.775	11.737	99,7
Leśnictwo	45	45	100,0	45	45	100,0
Gospodarka mieszkaniowa	13.097	12.067	92,1	13.089	12.059	92,1
Działalność usługowa	22.980	22.703	98,8	22.578	22.306	98,8
Administracja publiczna	30.339	30.320	99,9	30.339	30.320	99,9

Wyszczególnienie	Ogółem			w tym: na zadania bieżące		
	Plan	Wykonanie	3:2	Plan	Wykonanie	6:5
	tys. zł		%%	tys. zł		%%
1	2	3	4	5	6	7
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	453.863	453.841	100,0	443.146	443.125	100,0
Różne rozliczenia	1.713	1.713	100,0	1.713	1.713	100,0
Ochrona zdrowia	83.773	81.307	97,1	83.773	81.307	97,1
Opieka społeczna	77.491	76.837	99,2	76.872	76.219	99,2

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2003 rok.
(Min. Fin.)

Z powyższego zestawienia wynika, iż w 2003 r. uzyskane dochody z tytułu dotacji na zadania z zakresu administracji rządowej wynosiły 99,6% planu rocznego, przy czym:

- dotacje na zadania bieżące przekazano w 99,6% planu rocznego,
- dotacje na zadania inwestycyjne przekazano w 95,7% planu rocznego.

W dotacjach na realizację zadań gminnych, najwięcej środków (79,8%) przeznaczono na zadania z zakresu Opieki społecznej. W 2003 r. dotacje te przekazano w kwocie 739.862 tys. zł, co stanowiło 99,8% planu rocznego.

Dotacje te przeznaczone zostały głównie na wypłatę zasiłków osobom kwalifikującym się do pomocy z opieki społecznej, na opłacenie składki na ubezpieczenie społeczne oraz na utrzymanie terenowych ośrodków pomocy społecznej oraz wypłatę zasiłków rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych.

W dziale Gospodarka komunalna i ochrona środowiska dotacje wynosiły 99,3% planu rocznego i w 100% przeznaczone zostały na oświetlenie ulic, placów i dróg.

W ramach zadań z zakresu administracji rządowej, do zadań gminnych należało również szereg spraw o charakterze administracyjnym, w tym: ewidencja ludności, zadania wykonywane przez kierowników urzędu stanu cywilnego. Przekazana w okresie sprawozdawczym dotacja na te zadania wyniosła 54.764 tys. zł, co stanowiło 100,0% planu rocznego.

Dotacje na zadania z zakresu administracji rządowej wykonywane przez powiat zrealizowano w kwocie 690.587 zł, co stanowiło 99,4% planu rocznego, przy czym

na zadania bieżące dotacje wyniosły 678.831 tys. zł, tj. 98,3% łącznej kwoty dotacji przeznaczonych na te zadania, a na zadania inwestycyjne 11.756 tys. zł (1,7%).

W dotacjach na zadania powiatu, największą pozycję (65,7%) stanowiły dotacje w dziale Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa, które przekazano miastom na prawach powiatu w kwocie 453.841 tys. zł, co stanowiło 100% rocznego planu na ten cel. Były one przeznaczone na utrzymanie komend powiatowych Państwowej Straży Pożarnej.

Udział dotacji celowych w poszczególnych działach gospodarki narodowej na zadania inwestycyjne i bieżące z zakresu administracji rządowej wykonywane przez miasta na prawach powiatu w podziale na zadania gminne i powiatowe przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Struktura			Udział		
	Ogółem	z tego:		Ogółem	z tego:	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
	%%			%%		
1	2	3	4	5	6	7
Zadania gminne	100,0	100,0	100,0	100,0	99,5	0,5
Gospodarka mieszkaniowa	0,1	0,1	4,0	100,	83,7	16,3
Administracja publiczna	6,0	6,0	-	100,0	100,0	-
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	2,5	2,5	-	100,0	100,0	-
Oświata i wychowanie	0,2	0,2	-	100,0	100,0	-
Opieka społeczna	79,8	80,2	4,0	100,0	100,0	-
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	11,4	11,0	92,0	100,0	95,9	4,1
Zadania powiatowe	100,0	100,0	100,0	100,0	98,3	1,7
Rolnictwo i łowiectwo	1,7	1,7	0,1	100,0	99,9	0,1
Gospodarka mieszkaniowa	1,8	1,8	-	100,0	99,9	0,1
Działalność usługowa	3,3	3,3	3,4	100,0	98,3	1,7
Administracja publiczna	4,4	4,5	-	100,0	100,0	-
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	65,7	65,3	91,2	100,0	97,6	2,4

Wyszczególnienie	Struktura			Udział		
	Ogółem	z tego:		Ogółem	z tego:	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
	%%			%%		
1	2	3	4	5	6	7
Różne rozliczenia	0,2	0,3	-	100,0	100,0	-
Ochrona zdrowia	11,8	12,0	-	100,0	100,0	-
Opieka społeczna	11,1	11,1	5,3	100,0	99,2	0,8

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu i za 2003 r. (Min. Fin.)

1.3.2. Dotacje z budżetu państwa na zadania własne

Wysokość dotacji celowych z budżetu państwa na realizację zadań własnych miast na prawach powiatu, według działów oraz w podziale na zadania gminy i powiatu, przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Ogółem			w tym: na zadania bieżące		
	Plan	Wykonanie	3:2	Plan	Wykonanie	6:5
	tys. zł		%%	tys. zł		%%
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem	1.432.326	1.414.975	98,8	1.114.386	1.104.401	99,1
z tego:						
Zadania gminne	446.661	434.241	97,2	294.949	288.581	97,8
Przetwórstwo przemysłowe	1.500	1.500	100,0	-	-	-
Transport i łączność	120.279	117.980	98,1	-	-	-
Turystyka	59	45	76,3	-	-	-
Gospodarka mieszkaniowa	3.100	3.100	100,0	-	-	-
Administracja publiczna	414	397	95,9	414	397	95,9
Oświata i wychowanie	31.414	31.210	99,4	29.711	29.678	99,9
Ochrona zdrowia	7.264	5.232	72,0	5.186	3.683	71,0
Opieka społeczna	254.895	250.134	98,1	254.895	250.134	98,1
Edukacyjna opieka wychowawcza	4.632	4.630	100,0	4.632	4.630	100,0
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	21.945	19.030	86,7	50	-	-
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	859	857	99,8	61	59	96,7
Kultura fizyczna i sport	300	126	42,0	-	-	-
Zadania powiatowe	985.665	980.734	99,5	819.437	815.820	99,6
Leśnictwo	142	140	98,6	142	140	98,6

Wyszczególnienie	Ogółem			w tym: na zadania bieżące		
	Plan	Wykonanie	3:2	Plan	Wykonanie	6:5
	tys. zł		%%	tys. zł		%%
1	2	3	4	5	6	7
Przetwórstwo przemysłowe	500	500	100,0	-	-	-
Transport i łączność	141.615	141.359	99,8	320	320	100,0
Oświata i wychowanie	21.954	21.482	97,9	21.244	20.825	98,0
Ochrona zdrowia	26.006	23.005	88,5	4.629	2.078	44,9
Opieka społeczna	743.440	743.067	99,9	741.750	741.527	100,0
Edukacyjna opieka wychowawcza	17.589	17.335	98,6	17.589	17.335	98,6
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	656	251	38,3	-	-	-
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	33.763	33.595	99,5	33.763	33.595	99,5

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2003 r (Min. Fin.)

Otrzymane przez miasta na prawach powiatu, w 2003 r., dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne, wyniosły 1.414.975 tys. zł, co stanowiło 98,8% planu rocznego.

Z kwoty tej – 1.104.401 tys. zł (tj. 78,1%) stanowiły dotacje do zadań bieżących, a dotacje na zadania inwestycyjne – 310.574 tys. zł (21,9%).

Biorąc pod uwagę strukturę otrzymanych przez miasta dotacji pod względem podziału na zadania gminne i powiatowe – 69,3% dotacji dotyczyło zadań powiatowych, a 30,7% zadań gminnych.

Dotacje na bieżące zadania własne realizowane przez gminę przeznaczone były przede wszystkim na Opiekę społeczną (86,6% kwoty dotacji na bieżące zadania własne) - i skierowane głównie na wypłatę dodatków mieszkaniowych osobom kwalifikującym się do takiej pomocy (90,9% tej dotacji na ten cel).

W zakresie dotacji na zadania bieżące powiatu, największy udział stanowiły dotacje w dziale Opieka społeczna (90,9% łącznej kwoty dotacji) i w dziale Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (4,1% tych dotacji).

Dotacje w dziale Opieka społeczna przeznaczone były głównie na utrzymanie placówek opiekuńczo-wychowawczych, utrzymanie ponadgminnych domów pomocy społecznej oraz na pomoc materialną dla rodzin zastępczych.

Dotacje na własne zadania inwestycyjne przekazano miastom na prawach powiatu w kwocie 310.574 tys. zł, co stanowiło 97,7% planu rocznego, z tego:

- na zadania gminne – 145.660 tys. zł, co stanowiło 96,0% planu rocznego - najpoważniejszą pozycję stanowiły środki przeznaczone na dofinansowanie inwestycji w dziale Transport i łączność (81,0%) oraz w dziale Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (13,1%),
- na zadania powiatowe –164.914 tys. zł, co stanowiło 99,2% planu rocznego. W ogólnej kwocie dotacji do zadań inwestycyjnych własnych powiatu – 85,6% stanowiły dotacje do zadań inwestycyjnych na drogach publicznych oraz dotacje w Ochronie zdrowia (12,8%). Były to głównie inwestycje realizowane w poprzednich latach jako inwestycje wieloletnie, dotyczące budowy dróg w miastach na prawach powiatu województwa śląskiego oraz budowy szpitali.

Struktura dotacji celowych na dofinansowanie zadań własnych miast na prawach powiatu oraz udział dotacji celowych na zadania inwestycyjne i bieżące przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Struktura			Udział		
	Ogółem	z tego:		Ogółem	z tego:	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
	%%			%%		
1	2	3	4	5	6	7
Zadania gminne	100,0	100,0	100,0	100,0	66,5	33,5
Przetwórstwo	0,3	-	1,0	100,0	-	100,0
Transport i łączność	27,2	-	81,0	100,0	-	100,0
Gospodarka mieszkaniowa	0,7	-	2,1	100,0	-	100,0
Administracja publiczna	0,1	0,2	-	100,0	100,0	-
Oświata i wychowanie	7,2	10,3	1,1	100,0	95,1	4,9
Ochrona zdrowia	1,2	1,3	1,1	100,0	70,4	29,6
Opieka społeczna	57,6	86,6	-	100,0	100,0	-
Edukacyjna opieka wychowawcza	1,1	1,6	-	100,0	100,0	-

Wyszczególnienie	Struktura			Udział		
	Ogółem	z tego:		Ogółem	z tego:	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
	%%			%%		
1	2	3	4	5	6	7
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4,4	-	13,1	100,0	-	100,0
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,2	-	0,6	100,0	6,9	93,1
Zadania powiatowe	100,0	100,0	100,0	100,0	83,2	16,8
Przetwórstwo przemysłowe	0,1	-	0,3	100,0	-	100,0
Transport i łączność	14,4	-	85,6	100,0	0,2	99,8
Oświata i wychowanie	2,2	2,6	0,4	100,0	96,9	3,1
Ochrona zdrowia	2,3	0,3	12,8	100,0	9,0	91,0
Opieka społeczna	75,8	90,9	0,9	100,0	99,8	0,2
Edukacyjna opieka wychowawcza	1,8	2,1	-	100,0	100,0	-
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	3,4	4,1	-	100,0	100,0	-

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2003 r. (Min. Fin.)

1.3.3. Pozostałe dotacje celowe

Dochodami miast na prawach powiatu są również dotacje z budżetu państwa na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej, dotacje celowe na zadania realizowane na podstawie porozumień z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz dotacje otrzymane z funduszy celowych. W 2003 r. udział tych dotacji w zrealizowanych przez miasta na prawach powiatu dochodach wynosił 0,7%.

Ogólna kwota otrzymanych przez miasta na prawach powiatu dotacji, o których wyżej mowa, wyniosła 192.952 tys. zł, co stanowiło 96,3% planu, z tego:

- na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej została przekazana dotacja w wysokości 90.606 tys. zł, co stanowiło 99,7% ich planu rocznego. Porozumienia te dotyczyły głównie zadań z zakresu

Oświaty i wychowania (86,7% dotacji) oraz Kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (3,9% dotacji),

- na zadania realizowane na podstawie porozumień z innymi jednostkami samorządu terytorialnego została przekazana dotacja w wysokości 50.264 tys. zł, co stanowiło 91,4% planu tych dotacji. Zawierane między jednostkami samorządu terytorialnego porozumienia dotyczyły głównie realizacji zadań z zakresu Ochrony zdrowia (49,2% dotacji), Transportu i łączności (12,9% dotacji), Gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (9,8% dotacji), Edukacyjnej opieki wychowawczej (9,4% dotacji) oraz Oświaty i wychowania (7,6% dotacji),
- z funduszy celowych została przekazana dotacja w wysokości 52.082 tys. zł, tj. 95,5% planu. W kwocie tej dotacji, największy udział miały dotacje w dziale Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej (41,2% dotacji), Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (18,9% dotacji), Opieka społeczna (17,4% dotacji), Edukacyjna opieka wychowawcza (5,4% dotacji) oraz Oświata i wychowanie (5,3% dotacji).

2. Wydatki miast na prawach powiatu

Łączne wydatki miast na prawach powiatu w 2003 r. zostały zrealizowane w wysokości 28.196.602 tys. zł. Kwota ta stanowiła 94,3 % łącznej kwoty wydatków zaplanowanych na ten rok i była wyższa o 7,7 % od wydatków zrealizowanych w roku 2002.

Wydatki na zadania bieżące poniesione przez miasta na prawach powiatu wynosiły 24.457.054 tys. zł i stanowiły 86,7 % ogólnej kwoty wydatków tych jednostek. Wydatki bieżące w odniesieniu do kwoty planowanej na 2003 r. zostały zrealizowane w 96,5 %. W porównaniu z rokiem 2002 były one wyższe o 9,6 %.

Wydatki majątkowe zrealizowane przez miasta na prawach powiatu w tym okresie wynosiły 3.739.548 tys. zł i stanowiły 13,3 % wydatków ogółem. Wydatki majątkowe zrealizowano w 81,9 % kwoty zaplanowanej na rok, przy czym wydatki inwestycyjne w kwocie 3.579.965 tys. zł stanowiły 95,7 % wydatków majątkowych oraz 12,7 % wydatków ogółem. W porównaniu do roku 2002 wydatki majątkowe były niższe o 3,3 %. Niższe wykonanie wydatków majątkowych wynikało głównie ze

spadku poziomu realizacji wydatków inwestycyjnych, które były niższe w stosunku do roku 2002 o 3,7%.

Dane o zrealizowanych w 2003 r. wydatkach miast na prawach powiatu przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%	
1	2	3	4	5
Wydatki ogółem	29.905.780	28.196.602	94,3	107,7
z tego:				
Wydatki majątkowe	4.568.365	3.739.548	81,9	96,7
w tym: inwestycyjne	4.383.983	3.579.965	81,7	96,3
Wydatki bieżące, z tego:	25.337.415	24.457.054	96,5	109,6
Wynagrodzenia, w tym:	9.728.776	9.645.375	99,1	105,2
Wynagrodzenia osobowe	9.033.590	8.953.438	99,1	106,4
Pochodne od wynagrodzeń	1.865.166	1.820.452	97,6	115,9
Dotacje	2.240.811	2.205.553	98,4	86,5
Wydatki na obsługę długu	499.085	435.500	87,3	96,0
Wydatki z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji	59.507	7.108	11,9	274,0
Pozostałe wydatki	10.944.070	10.343.066	94,5	120,7

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za lata 2002 i 2003 (Min. Fin.)

Strukturę wydatków miast na prawach powiatu, według rodzajów wydatków, w 2003 r. i 2002 r. przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	2002	2003
	%%	
1	2	3
WYDATKI OGÓŁEM	100,0	100,0
z tego:		
Wydatki majątkowe, w tym:	14,8	13,3
inwestycyjne	14,2	12,7
Wydatki bieżące, z tego:	85,2	86,7
Wynagrodzenia, w tym:	35,0	34,2
wynagrodzenia osobowe	32,1	31,8
Pochodne od wynagrodzeń	6,0	6,5

Wyszczególnienie	2002	2003
	%%	
1	2	3
Dotacje	9,7	7,8
Wydatki na obsługę długu	1,8	1,5
Pozostałe wydatki	32,7	36,7

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za lata 2002 i 2003 (Min. Fin.)

W strukturze wydatków ogółem, zrealizowanych przez miasta na prawach powiatu w 2003 r., udział wydatków, zarówno majątkowych, jak i inwestycyjnych, zmniejszył się o 1,5 punktu w porównaniu do roku 2002. Zwiększył się natomiast o 1,5 punktu udział wydatków na zadania bieżące. W omawianym okresie zmniejszyły się nieznacznie udziały wydatków na wynagrodzenia, pochodne od wynagrodzeń, dotacje oraz wydatki na obsługę długu. W stosunku do 2002 r. o 4,0 punkty wzrósł natomiast udział pozostałych wydatków.

W 2003 r. miasta na prawach powiatu poniosły wydatki na obsługę długu w wysokości 435.500 tys. zł oraz z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji w kwocie 7.108 tys. zł. Wydatki te stanowiły 1,5 % wydatków ogółem oraz 1,8 % wydatków bieżących.

Wydatki miast na prawach powiatu zestawione - według działów - zawiera poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Ogółem	29.905.780	28.196.602	94,3	100,0	107,7
z tego:					
Rolnictwo i łowiectwo	49.034	48.579	99,1	0,2	63,9
Leśnictwo	5.562	5.457	98,1	0,0	162,3
Rybołówstwo i rybactwo	1	0	0,0	0,0	0,0
Górnictwo i kopalnictwo	261	252	96,6	0,0	14,7
Przetwórstwo przemysłowe	3.763	3.472	92,2	0,0	173,5
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	30.841	22.784	73,9	0,1	166,8
Handel	8.784	8.369	95,3	0,0	126,9

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Hotele i restauracje	477	470	98,5	0,0	45,3
Transport i łączność	5.177.839	4.744.000	91,6	16,8	119,2
Turystyka	14.211	12.994	91,4	0,0	118,1
Gospodarka mieszkaniowa	1.515.279	1.328.752	87,7	4,7	110,4
Działalność usługowa	196.232	168.103	85,7	0,6	102,2
Informatyka	2.319	2.228	96,1	0,0	111,0
Administracja publiczna	2.388.069	2.235.690	93,6	7,9	118,6
Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	23.592	23.268	98,6	0,1	87,5
Obrona narodowa	180	115	63,9	0,0	75,6
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	800.727	766.749	95,8	2,7	34,9
Wymiar sprawiedliwości	266	266	100,0	0,0	0,0
Obsługa długu publicznego	558.659	443.217	79,3	1,6	97,1
Różne rozliczenia	243.230	147.304	60,6	0,5	233,0
Oświata i wychowanie	9.047.211	8.928.278	98,7	31,7	115,1
Szkolnictwo wyższe	10.316	8.300	80,5	0,0	39,5
Ochrona zdrowia	501.525	455.369	90,8	1,6	99,7
Opieka społeczna	3.519.017	3.447.918	98,0	12,2	110,8
Edukacyjna opieka wychowawcza	2.525.447	2.492.999	98,7	8,9	120,8
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1.781.465	1.480.474	83,1	5,3	104,8
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	900.356	863.626	95,9	3,1	114,3
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	74.661	72.922	97,7	0,3	117,7
Kultura fizyczna i sport	526.456	484.647	92,1	1,7	108,0

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za lata 2002 i 2003
(Min. Fin.)

W dziale Różne rozliczenia realizacja wydatków w 2003 r. wyniosła 147.304 tys. zł, a w 2002 r. – 63.221 tys. zł. Poniesione w tym dziale wydatki w 2003 r. zostały przeznaczone na: realizację wpłat do budżetu, dopłaty w spółkach prawa handlowego, zakup usług pozostałych, wydatki inwestycyjne, rozliczenia z bankami związane z obsługą długu publicznego.

W dziale Przetwórstwo przemysłowe wykonanie wydatków w 2003 r. zamknęło się kwotą 3.472 tys. zł. Wskaźnik realizacji wydatków w 2003 r. w stosunku do roku 2002 wyniósł 173,5%. Wydatki zrealizowane w tym dziale w 85,6% dotyczyły wynagrodzeń osobowych, zakupu usług pozostałych oraz wydatków inwestycyjnych.

Wydatki w dziale Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę w 2003 r. zostały wykonane w wysokości 22.783 tys. zł. Wskaźnik realizacji wydatków w tym dziale w stosunku do roku 2002 wyniósł 166,8%. Wzrost ten wynikał ze zwiększonych wydatków na zakup energii, zakup usług remontowych i usług pozostałych oraz wydatki i zakupy inwestycyjne.

W dziale Leśnictwo w 2003 r. zostały zrealizowane wydatki w wysokości 5.457 tys. zł. Wskaźnik realizacji wydatków w stosunku do roku 2002 wyniósł 162,3%. Zrealizowane w tym dziale wydatki w 86,6% dotyczyły zakupu materiałów i wyposażenia oraz usług pozostałych.

W strukturze działowej wydatków ogółem miast na prawach powiatu przeważają wydatki w następujących działach: Oświata i wychowanie – 31,7 %, Transport i łączność – 16,8 %, Opieka społeczna – 12,2 %, Edukacyjna opieka wychowawcza – 8,9% oraz Administracja publiczna – 7,9%. Wydatki miast na prawach powiatu w tych działach stanowiły 77,5 % ogółu wydatków tych jednostek.

Wydatki w dziale Oświata i wychowanie, zrealizowane w tym okresie w łącznej kwocie 8.928.278 tys. zł w większości przeznaczone zostały na wynagrodzenia osobowe, w tym na dodatkowe wynagrodzenia roczne dla nauczycieli oraz pracowników zatrudnionych w administracji i obsłudze szkół i placówek oświatowych i wychowawczych.

W ramach działu Transport i łączność największą część wydatków stanowiły wydatki na zakup usług materialnych oraz inwestycje.

Większość wydatków w dziale Opieka społeczna wiązała się ze świadczeniami społecznymi na rzecz osób fizycznych, w tym w szczególności z wypłatą: dodatków

mieszkaniowych, zapomóg dla podopiecznych ośrodków pomocy społecznej, zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych oraz innych świadczeń wypłacanych w ramach pomocy społecznej.

Dane na temat kwot wydatków poniesionych w 2003 r. przez miasta na prawach powiatu na wynagrodzenia w dziale Administracja publiczna zamieszczone zostały w załącznikach.

Wydatki majątkowe miast na prawach powiatu wyniosły w omawianym okresie 3.739.548 tys. zł i w odniesieniu do kwoty zaplanowanej na 2003 r. zostały wykonane w 81,9 % i stanowiły 13,3 % wydatków ogółem tych jednostek.

Wykonanie oraz strukturę działową wydatków majątkowych zrealizowanych przez miasta na prawach powiatu w 2003 r. prezentuje poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	(po zmianach)				
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Ogółem	4.568.365	3.739.548	81,9	100,0	96,7
z tego:					
Rolnictwo i łowiectwo	13.717	13.570	98,9	0,4	72,7
Leśnictwo	50	0	0,0	0,0	0,0
Górnictwo i kopalnictwo	29	29	99,7	0,0	1,7
Przetwórstwo przemysłowe	2.812	2.741	97,5	0,1	147,0
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	17.802	10.975	61,6	0,3	127,6
Handel	3.495	3.490	99,9	0,1	231,3
Transport i łączność	2.138.030	1.827.801	85,5	48,9	98,7
Turystyka	1.116	980	87,8	0,0	244,3
Gospodarka mieszkaniowa	461.228	372.368	80,7	9,9	98,7
Działalność usługowa	34.891	27.296	78,2	0,7	102,9
Informatyka	1.692	1.625	96,1	0,0	110,8
Administracja publiczna	104.789	84.265	80,4	2,2	90,1
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	88.799	67.182	75,7	1,8	99,0
Różne rozliczenia	20.147	2.468	12,2	0,1	35,6
Oświata i wychowanie	299.039	266.361	89,1	7,1	77,3
Szkolnictwo wyższe	6.504	4.668	71,8	0,1	28,9

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	Wskaźnik	Struktura	Wykonanie
	(po zmianach)		(3:2)		2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Ochrona zdrowia	135.656	118.726	87,5	3,2	99,8
Opieka społeczna	47.588	43.752	91,9	1,2	108,5
Edukacyjna opieka wychowawcza	44.468	42.504	95,6	1,1	117,0
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	827.245	589.028	71,2	15,8	102,4
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	84.938	59.769	70,4	1,6	82,5
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	6.561	5.638	85,9	0,2	83,1
Kultura fizyczna i sport	227.769	194.312	85,3	5,2	99,9

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za lata 2002 i 2003 (Min. Fin.)

W roku 2003 w stosunku do roku 2002 r. znacznie wzrosła realizacja wydatków majątkowych w niektórych działach.

W dziale Turystyka w 2002 r. zrealizowano wydatki w wysokości 401 tys. zł, a w 2003 r. – 980 tys. zł. Wskaźnik realizacji wydatków w 2003 r. w stosunku do roku 2002 wyniósł więc 244,3%.

W 2002 r. w dziale Handel wydatki majątkowe zostały zrealizowane w wysokości 1.509 tys. zł, a w 2003 r. – 3.490 tys. zł. Wskaźnik wykonania wydatków w 2003 r. w stosunku do roku 2002 wyniósł 231,3%.

W dziale Przetwórstwo przemysłowe w 2002 r. miasta na prawach powiatu zrealizowały wydatki w kwocie 1.864 tys. zł, a w 2003 r. – 2.741 tys. zł. Wskaźnik realizacji wydatków majątkowych w 2003 r. w stosunku do roku 2002 wyniósł 147,0%.

Przeważająca część środków budżetowych przeznaczonych przez miasta na prawach powiatu na wydatki majątkowe dotyczyła działań: Transport i łączność (48,9%), Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (15,8 %), Gospodarka mieszkaniowa (9,9%) oraz Oświata i wychowanie (7,1%). Łącznie, wydatki

na inwestycje w tych działach stanowiły 81,7 % wszystkich wydatków inwestycyjnych tych jednostek.

Wykonanie oraz strukturę działową wydatków na wynagrodzenia zrealizowanych w 2003 r. przez miasta na prawach powiatu prezentuje poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Ogółem	9.728.776	9.645.375	99,1	100,0	105,2
z tego:					
Rolnictwo i łowiectwo	8.516	8.492	99,7	0,1	39,5
Leśnictwo	365	365	100,0	0,0	122,8
Przetwórstwo przemysłowe	141	121	85,4	0,0	0,0
Handel	1.520	1.516	99,7	0,0	88,6
Hotele i restauracje	182	179	98,1	0,0	93,7
Transport i łączność	97.030	96.008	98,9	1,0	180,6
Turystyka	2.287	2.265	99,1	0,0	249,4
Gospodarka mieszkaniowa	20.999	20.693	98,5	0,2	164,3
Działalność usługowa	50.333	49.364	98,1	0,5	124,7
Administracja publiczna	1.309.566	1.275.746	97,4	13,2	126,3
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	1.196	1.194	99,8	0,0	0,0
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	491.373	486.738	99,1	5,1	30,7
Oświata i wychowanie	5.626.781	5.598.690	99,5	58,1	118,7
Ochrona zdrowia	33.165	32.600	98,3	0,3	125,2
Opieka społeczna	847.143	842.131	99,4	8,7	117,0
Edukacyjna opieka wychowawcza	1.110.196	1.103.678	99,4	11,5	124,7
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	60.386	58.685	97,2	0,6	0,0
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	3.663	3.596	98,2	0,0	97,6
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	23.778	23.552	99,1	0,3	122,5
Kultura fizyczna i sport	40.156	39.762	99,0	0,4	114,1

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za lata 2002 i 2003
(Min. Fin.)

W roku 2003, w stosunku do roku 2002, w niektórych działach znacząco wzrosły wydatki na wynagrodzenia. Dotyczy to następujących działów: Turystyka (249,4%), Transport i łączność (180,6%), Gospodarka mieszkaniowa (164,3%).

Realizacja wydatków na wynagrodzenia w 2003 r. w dziale Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa była niższa w porównaniu do 2002 r. o 69,3%. Wynika to ze zmian systemu finansowania zadań Policji.

W strukturze wydatków na wynagrodzenia miast na prawach powiatu najwyższe wydatki wystąpiły w działach: Oświata i wychowanie (58,1%), Administracja publiczna (13,2%), Edukacyjna opieka wychowawcza (11,5%) oraz Opieka społeczna (8,7%). Łącznie w tych czterech działach miasta na prawach powiatu zrealizowały 91,5% wszystkich wydatków na wynagrodzenia.

Wydatki ogółem zrealizowane w 2003 r. przeliczone na 1 mieszkańca w miastach na prawach powiatu, według głównych kierunków ich rozdysponowania, przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w zł
1	2
Wydatki ogółem	2.184,8
z tego:	
Wydatki majątkowe	289,8
w tym:	
inwestycyjne	277,4
Wydatki bieżące	1.895,1
z tego:	
Wynagrodzenia	747,4
w tym:	
wynagrodzenia osobowe	693,8
Pochodne od wynagrodzeń	141,1
Dotacje	170,9
Wydatki na obsługę długu	33,7
Wydatki z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji	0,6
Pozostałe wydatki	801,4

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2003 r. (Min. Fin.)

Miasta na prawach powiatu w 2003 r. zrealizowały wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w wysokości 2.184,8 zł.

Wydatki ogółem poniesione na 1 mieszkańca w mieście na prawach powiatu o najwyższym wskaźniku w wysokości 3.396,7 zł były wyższe o 55,5% niż średnia krajowa i o 32,1% wyższe niż w mieście o najniższym wskaźniku.

3. Wynik budżetów miast na prawach powiatu

W 2003 roku budżety miast na prawach powiatu zamknęły się zbiorczo deficytem w wysokości 779.845 tys. zł. Nadwyżkę budżetową - na łączną kwotę 185.786 tys. zł – wypracowało 19 miast na prawach powiatu, tj. 29,2% ogólnej liczby miast na prawach powiatu. Niedobór wystąpił w 46 miastach na prawach powiatu (tj. 70,8% ogólnej liczby miast na prawach powiatu) i wyniósł 965.631 tys. zł.

Strukturę miast na prawach powiatu, według relacji wyniku do ich dochodów, przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Relacja wyniku do dochodów miast na prawach powiatu			
	Razem	< 5%	5-10%	> 10%
1	2	3	4	5
Miasta na prawach powiatu z nadwyżką budżetową i z budżetem zrównoważonym	19	16	3	0
Miasta na prawach powiatu z niedoborem budżetowym	46	30	8	8

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2003 r. (Min. Fin.)

Wśród miast na prawach powiatu z nadwyżką budżetową, jak i miast na prawach powiatu z niedoborem budżetowym, najliczniejszą grupę stanowią miasta o relacji wyniku do dochodów poniżej 5,0%, które stanowią 70,8% łącznej liczby miast na prawach powiatu.

Miasta na prawach powiatu w 2003 r. zrealizowały przychody w łącznej wysokości 2.951.952 tys. złotych, natomiast rozchody w łącznej kwocie 1.199.961 tys. zł.

Na podstawie sprawozdań zestawiono poniżej strukturę przychodów i rozchodów miast na prawach powiatu.

Wyszczególnienie	Struktura %%
1	2
Przychody ogółem	100,0
z tego:	
Kredyty i pożyczki	49,8

Wyszczególnienie	Struktura %%
1	2
Spłaty pożyczek udzielonych	0,1
Nadwyżka budżetu miasta na prawach powiatu z lat ubiegłych	2,7
Środki ze sprzedaży papierów wartościowych wyemitowanych przez miasto na prawach powiatu	0,0
Obligacje jednostek samorządu terytorialnego	15,0
Środki z prywatyzacji majątku miasta na prawach powiatu	3,2
Inne źródła	29,2
Rozchody ogółem	100,0
z tego:	
Spłaty kredytów i pożyczek	87,9
Pożyczki udzielone	1,2
Wykup papierów wartościowych	1,3
Lokaty bankowe	2,8
Wykup obligacji samorządowych	6,8

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2003 r. (Min. Fin.)

W 2003 r. miasta na prawach powiatu wykazały największe przychody z tytułu kredytów i pożyczek (49,8%), w mniejszym stopniu emisji obligacji - (15,0%) i prywatyzacji majątku (3,2%).

Natomiast w rozchodach miast na prawach powiatu największy udział miały spłaty kredytów i pożyczek (87,9%) oraz wykup obligacji samorządowych (6,8%).

4. Zobowiązania według tytułów dłużnych i należności miast na prawach powiatu

Ze sprawozdań miast na prawach powiatu o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych wynika, iż na koniec 2003 r. stan zadłużenia tych jednostek wynosił 8.791.308 tys. zł. Zobowiązania ogółem wobec podmiotów krajowych wynosiły 8.060.240 tys. zł, w tym długoterminowe – 7.829.736 tys. zł.

Zobowiązania wystąpiły we wszystkich miastach na prawach powiatu. Udział zobowiązań ogółem w dochodach ogółem miast na prawach powiatu w 2003 r. wynosił 32,1% i w porównaniu z rokiem ubiegłym zwiększył się o 0,3 punktu.

Z łącznej kwoty zobowiązań wykazanych przez miasta na prawach powiatu przypada na:

- kredyty i pożyczki - 76,8%,
- emisję papierów wartościowych - 20,3%,
- przyjęte depozyty - 0,1%
- zobowiązania wymagalne - 2,8%.

Poniższe zestawienie przedstawia liczbę zadłużonych miast na prawach powiatu w relacji zadłużenia do wykonanych dochodów tych jednostek.

Miasta na prawach powiatu	Liczba jednostek								
	ogółem	zadłużonych	poniżej 10%	10%-20%	20%-30%	30%-40%	40%-50%	50%-60%	powyżej 60%
2002	66	66	15	19	12	13	3	3	1
2003	65	65	7	17	21	9	6	5	-

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2003 r. (Min. Fin.)

Z zamieszczonych danych wynika, że w 2002 r. i w 2003 r. wszystkie miasta na prawach powiatu wykazały w sprawozdaniach zadłużenie. W 2003 r. najliczniejsza grupa miast na prawach powiatu znajduje się w przedziale o zadłużeniu do 30% dochodów ogółem. Jednostki w tej grupie stanowiły w 2003 r. 69,2% łącznej liczby jednostek zadłużonych. W roku 2003 żadne miasto na prawach powiatu nie znalazło się w grupie powyżej 60%.

Z łącznej kwoty zobowiązań, na zobowiązania wymagalne, tj. te, których termin płatności upłynął, przypadało 242.441 tys. zł, tj. 2,8% kwoty zobowiązań ogółem.

Zobowiązania wymagalne wystąpiły w 62 miastach na prawach powiatu i w 83,2% dotyczyły zobowiązań z tytułu dostaw towarów i usług.

Ze sprawozdań miast na prawach powiatów o stanie należności wynika, że na koniec 2003 r. kwota należności tych jednostek wynosiła 3.627.996 tys. zł, przy czym należności od podmiotów krajowych stanowiły kwotę 3.627.729 tys. zł. Na należności długoterminowe przypadała kwota 29.547 tys. zł.

Należności wystąpiły we wszystkich miastach na prawach powiatu. Udział należności ogółem w wykonanych dochodach ogółem w 2003 r. wynosił 13,2%.

Wymagalne należności w wysokości 3.588.865 tys. zł stanowiły 98,9% należności ogółem. Należności wymagalne w 26,3% dotyczyły należności z tytułu dostaw towarów i usług.

Z danych wykazanych przez miasta na prawach powiatu, w części dotyczącej poręczeń i gwarancji, wynika, że jednostki te w 2003 r. udzieliły poręczeń i gwarancji na łączną kwotę 65.620 tys. zł – co stanowiło 0,2% dochodów ogółem tych jednostek.

5. Przychody i wydatki zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych funkcjonujących w miastach na prawach powiatu

Przychody i wydatki zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych w miastach na prawach powiatu w 2003 r. w porównaniu z planem, przedstawiały się następująco.

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2
	tys. zł		%%
1	2	3	4
Ogółem			
1. Przychody	6.344.710	6.186.627	97,5
w tym: dotacje z budżetów miast	1.346.771	1.323.840	98,3
2. Wydatki	6.367.631	6.131.422	96,3
w tym: wpłaty do budżetów miast	13.743	24.565	178,7
Zakłady budżetowe			
1. Przychody	5.452.347	5.353.231	98,2
w tym: dotacje z budżetów miast	1.341.306	1.318.351	98,3
2. Wydatki	5.412.458	5.343.412	98,7
w tym: wpłaty do budżetów miast	11.085	19.503	175,9
Gospodarstwa pomocnicze			
1. Przychody	175.669	169.934	96,7
w tym: dotacje z budżetów miast	5.314	5.185	97,6
2. Wydatki	173.959	167.435	96,2
w tym: wpłaty do budżetów miast	1.457	2.861	196,4
Środki specjalne			
1. Przychody	716.694	663.462	92,6

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2
	tys. zł		%%
1	2	3	4
w tym: dotacje z budżetów miast	151	304	201,3
2. Wydatki	781.214	620.575	79,4
w tym : wpłaty do budżetów miast	1.201	2.201	183,3

Źródło: Sprawozdania roczne miast na prawach powiatu z wykonania planów finansowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych za 2003 r. (Min. Fin.)

Dotacje dla zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych, środków specjalnych miast na prawach powiatu według działów przedstawiono poniżej.

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2	Struktura
	tys. zł		%%	
1	2	3	4	5
Dotacje ogółem	1.346.771	1.323.841	98,3	100,0
z tego:				
Rolnictwo i łowiectwo	27	27	100,0	0,0
Leśnictwo	1	1	100,0	0,0
Przetwórstwo przemysłowe	120	120	100,0	0,0
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	2.120	2.120	100,0	0,2
Transport i łączność	256.067	255.971	100,0	19,3
Turystyka	250	250	100,0	0,0
Gospodarka mieszkaniowa	204.165	190.866	93,5	14,4
Działalność usługowa	3.139	3.116	99,3	0,2
Administracja publiczna	700	700	100,0	0,1
Oświata i wychowanie	147.701	147.527	99,9	11,2
Ochrona zdrowia	6.317	6.287	99,5	0,5
Opieka społeczna	27.011	26.912	99,6	2,0
Edukacyjna opieka wychowawcza	593.396	587.642	99,0	44,4
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	38.534	36.270	94,1	2,7
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	786	760	96,7	0,1
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	145	298	205,5	0,0
Kultura fizyczna i sport	66.292	64.974	98,0	4,9

Źródło: Sprawozdania roczne miast na prawach powiatu z wykonania planów finansowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych za 2003 r. (Min. Fin.)

Dotacje ogółem dla zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych miast na prawach powiatu zostały zrealizowane w wysokości 1.323.841 tys. zł, tj. w 98,3%.

W strukturze działowej tych dotacji przeważają dotacje na Edukacyjną opiekę wychowawczą – 44,4%, Transport i łączność – 19,3%, Gospodarkę mieszkaniową – 14,4% i Oświatę i wychowanie – 11,2%.

5.1. Zakłady budżetowe miast na prawach powiatu

Jedną z form organizacyjnych w miastach na prawach powiatu są zakłady budżetowe.

W ogólnej kwocie przychodów miast na prawach powiatu, przychody zakładów budżetowych stanowiły 86,5% i kierowano do nich 99,6% ogółu dotacji z budżetu miast na prawach powiatu.

W tej formie organizacyjnej funkcjonują:

- przedszkola i żłobki,
- zakłady administracji komunalnej zasobów mieszkaniowych,
- targowiska miejskie,
- komunikacja miejska,
- zakłady usług pogrzebowych,
- zakłady utylizacji odpadów,
- zakłady gospodarki mieszkaniowej,
- inne, świadczące usługi bytowe dla ludności.

W 2003 r. przychody zakładów budżetowych miast na prawach powiatu wyniosły 5.353.231 tys. zł, z tego na dotacje z budżetów miast przypadło 1.318.351 tys. zł, tj. 24,6%. W stosunku do planu, przychody zrealizowano w 98,2%, w tym dotacje w 98,3%.

Wydatki zakładów budżetowych wyniosły 5.343.412 tys. zł, tj. 98,7% planu, w tym wpłata do budżetu miast wyniosła 19.503 tys. zł, tj. 175,9% planu.

Niedobór stanu środków obrotowych zmniejszył się z 58.833 tys. zł na początku roku do 54.159 tys. zł na koniec roku 2003, tj. o 4.674 tys. zł czyli o 7,9%.

5.2. Gospodarstwa pomocnicze miast na prawach powiatu

Gospodarstwa pomocnicze tworzone są w miastach na prawach powiatu np. przy: szkołach zawodowych, warsztatach szkolnych, itp.

W 2003 r. gospodarstwa pomocnicze zrealizowały przychody w wysokości 169.934 tys. zł (96,7% planu). Przychody te stanowiły 2,7% przychodów ogółem miast na prawach powiatu.

Dotacje z budżetów miast przekazane gospodarstwom pomocniczym zostały zrealizowane w 97,6%. W ogólnej kwocie przychodów gospodarstw pomocniczych dotacje z budżetów miast w kwocie 5.185 tys. zł stanowiły 0,4%.

Wydatki gospodarstw pomocniczych wyniosły 167.435 tys. zł, w tym wpłata do budżetów miast 2.861 tys. zł, przy planie 1.457 tys. zł.

Stan środków obrotowych zwiększył się z 9.475 tys. zł na początku roku do 11.870 tys. zł na końcu roku 2003, tj. o 2.395 tys. zł czyli o 25,3%.

5.3. Środki specjalne miast na prawach powiatu

Przychody środków specjalnych, zrealizowane w wysokości 663.462 tys. zł, stanowiły 10,7% przychodów ogółem zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych miast na prawach powiatu i w stosunku do planu zostały zrealizowane w 92,6%.

Zrealizowane wydatki wyniosły 620.575 tys. zł i były niższe o 20,6% niż planowano.

Stan środków obrotowych wzrósł z 113.506 tys. zł na początku roku do 156.392 tys. zł na końcu roku 2003, tj. o 42.886 tys. zł czyli o 37,8%. Stan środków obrotowych na koniec roku był o 331,2% wyższy niż planowano.

Wyniki finansowe zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych miast na prawach powiatu zamieszczono w tabeli w załączniku.

6. Fundusze celowe miast na prawach powiatu

W 2003 roku miasta na prawach powiatu dysponowały środkami następujących funduszy celowych:

- Powiatowego Funduszu Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym,
- Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Stan środków funduszy celowych w 2003 roku zwiększył się z 298.011 tys. zł na początek roku do 338.886 tys. zł na koniec 2003 roku, tj. o 40.875 tys. zł, czyli o 13,7%. Przychody z tytułu funduszy celowych ogółem wyniosły w 2003 roku 365.454 tys. zł. Natomiast wydatki wyniosły 324.577 tys. zł, w tym dotacje 42.614 tys. zł, tj. 13,1% ogółu rozdysponowanych środków.

Przychody i wydatki funduszy celowych miast na prawach powiatu w 2003 roku przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Stan na początek roku	Przychody ogółem	Wydatki		Stan na koniec roku
			ogółem	w tym: dotacje	
w tys. zł					
1	2	3	4	5	6
Ogółem	298.011	365.454	324.577	42.614	338.886
z tego:					
Powiatowy Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym	28.467	37.784	33.812	0	32.439
Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	54.108	55.922	60.602	12.997	49.427
Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	215.436	271.748	230.163	29.617	257.020

Źródło: Sprawozdania roczne miast na prawach powiatu z wykonania planów finansowych funduszy celowych nie posiadających osobowości prawnej za 2003 r. (Min. Fin.)

6.1. Powiatowy Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym

Stan środków Powiatowego Funduszu Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym w miastach na prawach powiatu zwiększył się z 28.467 tys. zł na początek roku do 32.439 tys. zł na koniec roku 2003, tj. o 3.972 tys. zł, czyli o 14,0%. Przychody w 2003 roku wyniosły 37.784 tys. zł. Wydatki wyniosły 33.812 tys. zł, dotacji w 2003 r. nie udzielono.

6.2. Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Stan środków Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w miastach na prawach powiatu zmniejszył się z 54.108 tys. zł na początek roku do 49.427 tys. zł na koniec 2003 roku, tj. o 4.681 tys. zł, czyli o 8,6%. Przychody, wynoszące 55.922 tys. zł, zostały rozdysponowane w kwocie 60.602 tys. zł.

6.3. Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Środki tego Funduszu stanowiły główną pozycję i wyniosły 74,4% przychodów oraz 70,9% wydatków ogółu funduszy celowych, którymi dysponowały w 2003 roku miasta na prawach powiatu. Stan środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska zwiększył się z 215.436 tys. zł na początek roku do 257.020 tys. zł. na koniec 2003 roku, tj. o 41.584 tys. zł, czyli o 19,3%. Przychody Funduszu wyniosły 271.748 tys. zł, a rozdysponowano 230.163 tys. zł.

Część IV

Zbiorcze wykonanie budżetów województw samorządowych

Z danych przedstawionych przez województwa samorządowe w rocznych sprawozdaniach z wykonania ich budżetów za 2003 r. wynika, że jednostki te planowały dochody w wysokości 4.826.022 tys. zł, natomiast wydatki w wysokości 5.067.374 tys. zł oraz wynikający z tych wielkości wynik w postaci deficytu w wysokości 241.352 tys. zł.

W trakcie realizacji swoich zadań w 2003 r., jednostki te faktycznie osiągnęły dochody ogółem w kwocie 4.565.750 tys. zł, co stanowiło 94,6% kwot zaplanowanych na ten rok. Wydatki zostały w tym okresie zrealizowane w wysokości 4.712.741 tys. zł, tj. 93,0% planu rocznego. W rezultacie województwa samorządowe osiągnęły wynik w postaci deficytu w wysokości 146.991 tys. zł.

W porównaniu do roku 2002 realizacja, zarówno dochodów jak i wydatków, była wyższa odpowiednio o 8,2% i 8,6%.

Zwiększenie kwoty dochodów ogółem województw samorządowych o 8,2% było związane ze wzrostem kwot dotacji celowych o 13,8%, w szczególności zaś wyższe było zasilanie z tytułu dotacji na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej o 138,2%, z zakresu administracji rządowej o 15,5% oraz na zadania własne o 15,2%. Wzrosły również kwoty dochodów własnych, a w szczególności dochody z majątku województwa o 33,7% oraz pozostałe dochody o 54,6%. W strukturze zrealizowanych pozostałych dochodów własnych województw samorządowych największy udział stanowiły wpływy z opłat za zezwolenia na sprzedaż alkoholu (32,8%), wpływy z różnych dochodów (22,4%) oraz środki na dofinansowanie własnych inwestycji, gmin, powiatów, samorządów województw, pozyskane z innych źródeł (10,1%). Wymienione źródła dochodów województw samorządowych, stanowią łącznie 65,3% pozostałych dochodów własnych tych jednostek.

Zbiorcze dane dotyczące wykonania budżetów województw samorządowych w 2003 r. przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%	
1	2	3	4	5
Województwa ogółem				
Dochody	4.826.022	4.565.750	94,6	108,2
Wydatki	5.067.374	4.712.741	93,0	108,6
Wynik	-241.352	-146.991		

Zródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw samorządowych za 2003 r.
(Min. Fin.)

1. Dochody województw samorządowych

Dochody województw samorządowych w 2003 roku według źródeł ich pochodzenia przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
DOCHODY OGÓŁEM	4.826.022	4.565.750	94,6	100,0	108,2
z tego:					
1. Dochody własne	721.687	724.995	100,5	15,9	109,7
z tego:					
- udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych	66.737	71.459	107,1	1,6	90,7
- udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych	476.280	474.375	99,6	10,4	103,0
- dochody z majątku województwa	60.376	51.977	86,1	1,1	133,7
- pozostałe dochody	118.294	127.184	107,5	2,8	154,6
2. Dotacje celowe	2.593.901	2.330.320	89,8	51,0	113,8
z tego na zadania:					
- z zakresu administracji rządowej	1.053.088	960.837	91,2	21,0	115,5
w tym: inwestycyjne	421.630	337.693	80,1	7,4	173,9
- własne	1.137.655	1.079.494	94,9	23,6	115,2
w tym: inwestycyjne	634.669	584.740	92,1	12,8	123,3
- realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	118.963	12.077	10,2	0,3	238,2
w tym: inwestycyjne	6.317	5.702	90,3	0,1	423,0

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
- realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego	207.145	204.940	98,9	4,5	102,0
w tym: inwestycyjne	193.455	191.834	99,2	4,2	103,7
- otrzymane z funduszy celowych	77.050	72.972	94,7	1,6	101,0
w tym: inwestycyjne	65.659	62.962	95,9	1,4	104,0
3. Subwencja ogólna	1.510.435	1.510.435	100,0	33,1	100,0

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw samorządowych za 2003 r. (Min. Fin.)

Z powyższego zestawienia wynika, że struktura wykonanych w 2003 r. dochodów województw przedstawia się następująco:

- dotacje celowe - 51,0%,
- subwencja ogólna - 33,1%,
- dochody własne - 15,9%.

Oznacza to, że zadania województw samorządowych finansowane były głównie transferami z budżetu państwa, tj. poprzez subwencję ogólną oraz dotacje celowe, których łączny udział stanowił 84,1%.

W stosunku do kwot zaplanowanych na 2003 rok, dochody z tytułu subwencji ogólnej zostały zrealizowane w 100,0%, a dochody własne i dotacje celowe odpowiednio w: 100,5% i 89,8%.

W strukturze dochodów własnych, udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych stanowiły 65,4%, udziały w podatku dochodowym od osób prawnych - 9,9%, dochody z majątku województwa - 7,2%, a pozostałe dochody - 17,5%.

Według danych Ministerstwa Finansów, w 2003 r. na rachunki województw samorządowych przekazane zostały udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych w łącznej wysokości 474,375 tys. zł, tj. 92,9% kwot planowanych.

Dochody województw w wysokości 0,5% wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej,

posiadających swoją siedzibę na terenie województwa, zostały zrealizowane w wysokości 71.459 tys. zł, tj. 107,1% planu rocznego.

Subwencja ogólna dla województwa składa się z części: oświatowej, drogowej i wyrównawczej.

Przekazana w 2003 roku - według danych Ministerstwa Finansów - kwota z tytułu poszczególnych części subwencji ogólnej przeznaczonych dla województw wyniosła dla:

- części oświatowej - 439.965 tys. zł,
- części drogowej - 817.993 tys. zł,
- części wyrównawczej - 252.477 tys. zł.

Dochody z tytułu przekazanych z budżetu państwa poszczególnych części subwencji ogólnej zostały zrealizowane w 100,0% kwot zaplanowanych dla tych jednostek na rok 2003.

W grupie dochodów pochodzących z dotacji celowych przeznaczonych na zadania realizowane przez samorząd województwa, roczny plan został zrealizowany przez te jednostki w następującym stopniu:

- z zakresu administracji rządowej - 91,2%,
- na zadania własne - 94,6%,
- na podstawie porozumień z organami administracji rządowej - 10,2%,
- na podstawie porozumień pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego - 98,9%.

W strukturze dotacji celowych, największą pozycję stanowiły dotacje na zadania własne województw, które wyniosły 46,3% ogółu dotacji celowych oraz 23,6% ogółu dochodów tych jednostek.

Z łącznej kwoty - przekazanych w omawianym okresie - dotacji celowych ogółem w wysokości 2.330.320 tys. zł, na zadania inwestycyjne przypadło 1.182.931 tys. zł, tj. 50,8%.

Niewielki udział w finansowaniu zadań województw miały środki pochodzące z funduszy celowych, zrealizowane w wysokości 72.972 tys. zł, co stanowiło 3,1% łącznej kwoty zrealizowanych przez województwa dotacji celowych.

W strukturze dochodów województw samorządowych, w porównaniu do roku 2002, zwiększył się w dochodach ogółem udział dochodów własnych o 0,2 punktu oraz udział dotacji celowych o 2,5 punktu, zmniejszył się natomiast udział subwencji ogólnej o 2,7 punktu.

Dochody województw samorządowych w 2003 r. według działów zawiera poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Ogółem	4.826.022	4.565.750	94,6	100,0	108,2
z tego:					
Rolnictwo i łowiectwo	571.442	484.655	84,8	10,6	132,1
Leśnictwo	7	9	128,6	0,0	100,0
Rybołówstwo i rybactwo	6.600	6.600	100,0	0,1	825,0
Przetwórstwo przemysłowe	185.762	76.416	41,1	1,7	202,5
Transport i łączność	1.118.531	1.100.936	98,4	24,1	108,8
Turystyka	2.515	2.420	96,2	0,1	315,5
Gospodarka mieszkaniowa	47.699	38.242	80,2	0,8	113,7
Działalność usługowa	19.233	15.265	79,4	0,3	96,8
Nauka	2	2	100,0	0,0	200,0
Administracja publiczna	34.357	30.549	88,9	0,7	178,2
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	3	2	66,7	0,0	0,0
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	89	95	106,7	0,0	- *
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej	566.112	578.193	102,1	12,7	106,5
Różne rozliczenia	1.527.304	1.527.825	100,0	33,5	100,7
Oświata i wychowanie	13.626	13.334	97,9	0,3	50,7
Szkolnictwo wyższe	14.911	14.911	100,0	0,3	197,1
Ochrona zdrowia	405.047	374.900	92,6	8,2	100,2
Opieka społeczna	55.048	55.241	100,4	1,2	113,6
Edukacyjna opieka wychowawcza	2.645	2.604	98,4	0,1	54,9
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	60.168	60.788	101,0	1,3	182,5

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	178.459	167.296	93,7	3,7	105,9
Kultura fizyczna i sport	16.462	15.467	94,0	0,3	113,5

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów samorządów województw za 2003 r. (Min. Fin.).

* - Wskaźnik powyżej 1.000%

Jak z powyższego zestawienia wynika w 2003 r. w niektórych działach daje się zauważyć bardzo wysoki wskaźnik wzrostu wykonanych dochodów w stosunku do roku poprzedniego, dotyczy to np. działu Rybołówstwo i rybactwo (825,0%), Turystyka (315,5%) i Przetwórstwo przemysłowe (202,5%).

Są to jednak działy, które w strukturze dochodów województw samorządowych zajmują nieznaczące miejsce.

W 2003 r. w strukturze dochodów województw samorządowych najpoważniejszy udział miały następujące działy:

- Różne rozliczenia - 33,5%,
- Transport i łączność - 24,1%,
- Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek, nie posiadających osobowości prawnej - 12,7%,
- Rolnictwo i łowiectwo - 10,6%,
- Ochrona zdrowia - 8,2%,
- Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego - 3,7%,
- Gospodarka komunalna i ochrona środowiska - 1,3%,
- Opieka społeczna - 1,2%.

Łącznie, dochody w działach wymienionych powyżej, stanowiły 95,4% dochodów ogółem tych jednostek.

W dziale Różne rozliczenia województwa samorządowe ujmują kwoty subwencji ogólnej, w podziale na część drogową, oświatową oraz wyrównawczą.

W dziale Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek, nie posiadających osobowości prawnej – wykazywane są m. in. dochody z tytułu udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz od osób prawnych.

Należy też podkreślić, że realizacja dochodów w dwóch z wyżej wymienionych działów tj. Różne rozliczenia i Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek, nie posiadających osobowości prawnej charakteryzuje się również wysokim wskaźnikiem wykonania rocznego planu. W dziale Różne rozliczenia wskaźnik ten był równy 100,0%, w dziale Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek, nie posiadających osobowości prawnej – 102,1%.

Przeciętny dochód ogółem osiągnięty przez województwa za 2003 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca ukształtował się na poziomie 119,5 zł. W porównaniu do roku 2002, dochód ten wzrósł o 9,4%.

Najwyższy dochód - w przeliczeniu na 1 mieszkańca – zrealizowany przez województwo (158,4 zł), w stosunku do średniego dochodu na 1 mieszkańca obliczonego dla wszystkich województw w kraju (119,5 zł), był wyższy o 32,6%, natomiast w stosunku do najniższego dochodu, zrealizowanego przez województwo, był blisko dwukrotnie wyższy (197,3%).

Dochody ogółem województw, przeliczone na 1 mieszkańca, według ich źródeł, przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Dochody ogółem województw samorządowych	Dochody ogółem województw samorządowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca
	tys. zł	zł
1	2	3
DOCHODY OGÓŁEM	4.565.750	119,5
1. Dochody własne z tego:	724.995	19,0
- udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych	71.459	1,9
- udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych	474.375	12,4
- dochody z majątku województwa	51.977	1,4
- pozostałe dochody	127.184	3,3

Wyszczególnienie	Dochody ogółem województw samorządowych	Dochody ogółem województw samorządowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca
	tys. zł	zł
1	2	3
2. Dotacje celowe	2.330.320	61,0
w tym: inwestycyjne	1.182.931	31,0
3. Subwencja ogólna	1.510.435	39,5

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetu województw samorządowych za 2003 r. (Min. Fin.)

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że w grupie dochodów własnych najwyższe dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca osiągnięte zostały z udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych – 12,4 zł. Największe zaś dochody na jednego mieszkańca występują w grupie dotacji celowych – 61,0 zł.

1.1. Część drogowa subwencji ogólnej i dotacje związane z finansowaniem dróg wojewódzkich.

Część drogowa subwencji ogólnej oraz dotacje celowe w dziale Transport i łączność są przeznaczone na finansowanie zadań dotyczących budowy, modernizacji, bieżącego utrzymania, zarządzania i ochrony dróg wojewódzkich.

Analizą objęto wydatki poniesione w roku 2003 przez województwa samorządowe w dziale Transport i łączność. Porównano wydatki zaplanowane w uchwałach budżetowych na 2003 r. z planowanymi kwotami części drogowej subwencji ogólnej i dotacji celowych (w podziale na zadania bieżące i majątkowe) oraz wydatki wykonane w 2003 r. w dziale Transport i łączność z wykonanymi kwotami zrealizowanych dochodów z tytułu części drogowej subwencji ogólnej i dotacji celowych.

Planowane dla województw na 2003 r. dochody z tytułu części drogowej subwencji ogólnej i dotacji wynosiły 956.853 tys. zł, z tego:

- część drogowa subwencji ogólnej   - 817.993 tys. zł,
- dotacja na zadania inwestycyjne   - 138.860 tys. zł.

Realizacja dochodów z tego tytułu w 2003 r. wyniosła 948.701 tys. zł, tj. 99,1% zaplanowanej kwoty rocznej, z tego:

- część drogowa subwencji ogólnej - 817.993 tys. zł (100% planu),
- dotacja na zadania inwestycyjne - 130.708 tys. zł (94,1% planu).

W 2003 r. dotacje celowe planowane były w 11 województwach i dotyczyły realizacji zadań inwestycyjnych. Ogółem planowane dotacje inwestycyjne stanowiły kwotę 138.860 tys. zł, która w porównaniu z częścią drogową subwencji ogólnej stanowiła 17,0 % tej części subwencji. W omawianym okresie dochody województw z tytułu dotacji celowych wyniosły 130.708 tys. zł, czyli 94,1 % planu rocznego.

Wydatki ogółem zaplanowane w Dziale Transport i łączność na rok 2003 wyniosły 1.019.607 tys. zł i stanowiły 106,6 % planowanej kwoty części drogowej subwencji ogólnej wraz z dotacjami.

Z przeprowadzonej analizy danych wynika, że w planie wydatków działu Transport i łączność, tylko 2 województwa, tj. śląskie i małopolskie ujęły kwotę wyższą od przyznanej na 2003 r. części drogowej subwencji ogólnej i dotacji. W pozostałych województwach zaplanowano wydatki poniżej kwoty subwencji drogowej i dotacji celowych.

Najniższy plan wydatków na drogi przyjęto w województwach:

- wielkopolskim - 68,3 % planu dochodów z tytułu dotacji i subwencji,
- warmińsko - mazurskim - 68,5 % planu dochodów z tytułu dotacji i subwencji,
- dolnośląskim - 75,0 % planu dochodów z tytułu dotacji i subwencji,
- kujawsko - pomorskim - 76,1 % planu dochodów z tytułu dotacji i subwencji.

W strukturze planowanych wydatków ogółem działu Transport i łączność, wydatki bieżące stanowiły 44,0 %, zaś wydatki majątkowe 56,0 %.

Zrealizowane wydatki w dziale Transport i łączność w kwocie 996.789 tys. zł, poniesione przez województwa samorządowe w 2003 r., kształtowały się średnio na poziomie 97,8 % planu ustalonego przez sejmiki województw.

Wydatki na zadania bieżące w dziale Transport i łączność w 2003 r. zostały wykonane na poziomie 98,6 % określonego dla nich planu, zaś majątkowe na poziomie 97,1 %.

W 2003 roku województwa wydatkowały średnio o 5,1 % środków więcej w porównaniu do otrzymanych środków z budżetu państwa w postaci części drogowej subwencji ogólnej oraz dotacji.

Zrealizowane wydatki bieżące stanowiły 44,3 % poniesionych wydatków ogółem, zaś wydatki majątkowe 55,7 %.

1.2. Część oświatowa subwencji ogólnej i dotacje na zadania oświatowe województw samorządowych

Część oświatowa subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego na 2003 r. ustalona została w wysokości 24.321.215 tys. zł.

Kwota części oświatowej subwencji ogólnej została rozdzielona między województwa samorządowe według algorytmu, określonego w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie zasad podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2003 (Dz. U. Nr 234, poz. 1966).

W ramach części oświatowej subwencji ogólnej województwa samorządowe otrzymały środki na realizację zadań szkolnych i pozaszkolnych, związanych z prowadzeniem zakładów kształcenia i placówek doskonalenia nauczycieli, bibliotek pedagogicznych oraz szkół ponadgimnazjalnych i placówek oświatowych o znaczeniu regionalnym.

Wydzielona z kwoty części oświatowej subwencji ogólnej na 2003 r. 1% rezerwa tej części subwencji w ciągu roku 2003 uległa zwiększeniu do łącznej wysokości 244.390 tys. zł, tj. o kwotę 1.175 tys. zł w wyniku zmniejszeń części oświatowej subwencji ogólnej dla 3 jednostek samorządu terytorialnego.

Zgodnie z "Kryteriami podziału 1% rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2003", Minister Finansów - na wniosek Ministra Edukacji Narodowej i Sportu - rozdysonował dla poszczególnych województw samorządowych środki w wysokości 14.582 tys. zł (6,0% łącznej kwoty wymienionej rezerwy) na następujące tytuły:

- korekta bazy danych przyjętych do wyliczenia części oświatowej subwencji ogólnej na 2003 r. – 2.353 tys. zł,

- korekta subwencji oświatowej łagodzącej jednostkom samorządu terytorialnego skutki likwidacji dolnych progów – 9.041 tys. zł,
- wzrost zadań edukacyjnych w trakcie roku budżetowego – 1.003 tys. zł,
- dofinansowanie prac remontowych prowadzonych w szkołach (placówkach oświatowych) mających na celu usunięcie zagrożeń zdrowia i bezpieczeństwa uczniów oraz nauczycieli – 477 tys. zł,
- dofinansowanie zakupu sprzętu szkolnego do nowowypbudowanych obiektów oświatowych – 563 tys. zł,
- dofinansowanie wydatków ponoszonych z tytułu odpraw dla zwalnianych nauczycieli – 118 tys. zł,
- dofinansowanie zadań o jednorazowym charakterze – 1.027 tys. zł.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. na rachunki województw przekazane zostały środki z tytułu części oświatowej subwencji ogólnej w łącznej kwocie 439.965 tys. zł.

Z przeprowadzonej analizy danych ze sprawozdań województw samorządowych wynika, że wydatki wykonane w 2003 r. na zadania bieżące w działach Oświata i wychowanie oraz Edukacyjna opieka wychowawcza w relacji do otrzymanych przez województwa samorządowe dochodów z tytułu subwencji i dotacji na zadania bieżące stanowiły średnio 106,7%, przy czym poziom wydatków bieżących na zadania oświatowe w stosunku do otrzymanych kwot w formie subwencji i dotacji na zadania bieżące wynosił:

- poniżej 100%   - 1 województwo,
- 100,0% - 110,0%   - 10 województw,
- 110,1% - 120,0%   - 3 województwa,
- powyżej 120,0%   - 2 województwa.

Realizacja przez województwa samorządowe wydatków bieżących w działach Oświata i wychowanie oraz Edukacyjna opieka wychowawcza w 2003 r. kształtowała się średnio na poziomie 99,4% ustalonego przez nie planu. Wydatki inwestycyjne kształtowały się na poziomie 90,7% planu.

1.3. Dotacje celowe dla województw samorządowych

Samorządy województw zaplanowały na 2003r. dochody z tytułu dotacji celowych w wysokości 2.593.901 tys. zł. W 2003 r. dotacje te zostały zrealizowane w wysokości 2.330.320 tys. zł, co stanowiło 89,8% planu rocznego, z tego:

- dotacje celowe z budżetu państwa na zadania bieżące (własne, z zakresu administracji rządowej oraz realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej) zrealizowane zostały w wysokości 1.124.273 tys. zł, tj. 90,2% planu rocznego,
- dotacje celowe z budżetu państwa na zadania inwestycyjne (własne, z zakresu administracji rządowej oraz realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej) zrealizowane zostały w wysokości 928.135 tys. zł, czyli 87,3% planu rocznego,
- dotacje celowe na zadania bieżące wykonywane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowane zostały w wysokości 13.106 tys. zł, tj. 95,7% planu rocznego,
- dotacje celowe na zadania inwestycyjne wykonywane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowane zostały w wysokości 191.834 tys. zł, co stanowiło 99,2% planu rocznego,
- dotacje z funduszy celowych na zadania bieżące zrealizowane zostały w wysokości 10.010 tys. zł, czyli mniej o 12,1% niż planowano,
- dotacje z funduszy celowych na zadania inwestycyjne zrealizowane zostały w wysokości 62.962 tys. zł, co stanowiło 95,9% planu rocznego.

Z ogólnej kwoty zrealizowanych dotacji celowych w wysokości 2.330.320 tys. zł, na dotacje na zadania bieżące przypadła kwota 1.147.389 tys. zł, co stanowiło 90,2% planu rocznego tej dotacji, a na zadania inwestycyjne 1.182.931 tys. zł, czyli 89,5% planowanej dotacji na ten cel.

W strukturze planowanych przez województwa dochodów ogółem, dotacje celowe stanowiły 51%.

W porównaniu do dotacji zrealizowanych w 2002 r., dotacje przekazane w 2003 r. były wyższe o 13,8%. Zwiększenie dotyczyło głównie dotacji z budżetu państwa na zadania inwestycyjne w dziale Rolnictwo i łowiectwo związane z budową i utrzymaniem urządzeń melioracji wodnych i usuwaniem skutków klęsk żywiołowych.

1.3.1. Dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej

Planowane przez samorzady województw dochody z tytułu dotacji celowych z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej, wykonano ogółem w wysokości 960.837 tys. zł, co stanowiło 91,2% planu rocznego.

Wysokość dotacji celowych przekazanych z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej, w podziale na zadania inwestycyjne i bieżące, w poszczególnych działach, przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Dotacje na zadania z zakresu administracji rządowej		
	Ogółem	z tego na zadania:	
		bieżące	inwestycyjne
tys. zł			
1	2	3	4
Ogółem	960.837	623.144	337.693
Rolnictwo i łowiectwo	422.811	85.496	337.315
Transport i łączność	397.828	397.828	-
Gospodarka mieszkaniowa	2	2	-
Działalność usługowa	4.692	4.692	-
Administracja publiczna	1.341	1.341	-
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	2	2	-
Ochrona zdrowia	133.783	133.783	-
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	378	-	378

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw samorządowych za 2003 r. (Min. Fin.)

Dotacje na realizację zadań z zakresu administracji rządowej w 64,9 % przeznaczone były na wykonywanie zadań bieżących, natomiast 35,1% stanowiły dotacje na inwestycje.

W przekazanych dotacjach celowych z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej, główną pozycję stanowiły dotacje w dziale:

- Rolnictwo i łowiectwo przeznaczone przede wszystkim na budowę i utrzymanie urządzeń melioracji wodnych (161.852 tys. zł) oraz na usuwanie skutków klęsk żywiołowych (258.504 tys. zł),
- Transport i łączność (397.828 tys. zł), które w całości przeznaczone zostały na dopłaty do pasażerskich przejazdów autobusowych z tytułu stosowania obowiązujących ulg ustawowych,
- Ochrona zdrowia (133.783 tys. zł) na finansowanie staży podyplomowych lekarzy, lekarzy stomatologów, pielęgniarek i położnych (132.677 tys. zł), ratownictwa medycznego i opłatę składek na ubezpieczenie zdrowotne dla osób nie objętych obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego.

Łącznie, dotacje dla ww. działów przekazano w kwocie 954.422 tys. zł, co stanowiło 91,2% ich planu rocznego.

Pozostałe dotacje na zadania z zakresu administracji rządowej realizowane przez województwa (6.415 tys. zł), przeznaczone były m. in. na finansowanie zadań związanych z prowadzeniem wojewódzkiego zasobu geodezyjnego i kartograficznego, opracowania kartograficzne itp.

1.3.2. Dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań własnych

Planowane na 2003 r. dochody samorządów województw z tytułu dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych wyniosły 1.137.655 tys. zł. Dotacje te, w strukturze planowanych dochodów ogółem, stanowiły 23,6%.

W 2003 r., dochody z tytułu dotacji, przekazanych na realizację zadań własnych, zostały wykonane w wysokości 1.079.494 tys. zł, co stanowiło 94,9% planu rocznego tych dotacji, przy czym:

- dotacje celowe na realizację bieżących zadań własnych wyniosły 494.754 tys. zł, co stanowiło 98,4% ich planu,
- dotacje celowe na realizację zadań inwestycyjnych wyniosły 584.740 tys. zł, co stanowiło 92,1% ich planu.

Wysokość dotacji celowych z budżetu państwa na realizację zadań własnych, według działów, przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Ogółem			w tym: na zadania bieżące		
	Plan	Wykonanie	3:2	Plan	Wykonanie	6:5
	tys. zł		%%	tys. zł		%%
	1	2	3	4	5	6
Ogółem	1.137.655	1.079.494	94,9	502.986	494.754	98,4
z tego:						
Rolnictwo i łowiectwo	4.819	4.814	99,9	310	305	98,5
Rybołówstwo i rybactwo	6.600	6.600	100,0	-	-	-
Przetwórstwo przemysłowe	78.976	76.133	96,4	59.466	56.901	95,7
Transport i łączność	491.844	478.715	97,3	263.390	263.140	99,9
Turystyka	2.186	2.103	96,2	455	455	100,0
Gospodarka mieszkaniowa	3.000	2.080	69,3	-	-	-
Działalność usługowa	11.413	8.404	73,6	339	331	97,6
Administracja publiczna	8.841	6.830	77,3	2.239	2.114	94,4
Oświata i wychowanie	5.511	5.139	93,2	3.110	3.088	99,3
Szkolnictwo wyższe	14.255	14.255	100,0	-	-	-
Ochrona zdrowia	249.566	225.196	90,2	43.818	38.706	88,3
Opieka społeczna	48.785	48.646	99,7	48.586	48.448	99,7
Edukacyjna opieka wychowawcza	1.761	1.761	100,0	270	270	100,0
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	30.376	30.219	99,5	-	-	-
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	163.422	153.299	93,8	81.003	80.996	100,0
Kultura fizyczna i sport	16.300	15.300	93,9	-	-	-

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw samorządowych za 2003 r. (Min. Fin.)

Strukturę dotacji celowych na zadania własne samorządów województw przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan			Wykonanie		
	Ogółem	z tego na zadania:		Ogółem	z tego na zadania:	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
	%%			%%		
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Rolnictwo i łowiectwo	0,4	0,1	0,7	0,4	0,1	0,8
Rybołówstwo i rybactwo	0,6	-	1,0	0,6	-	1,1
Przetwórstwo przemysłowe	6,9	11,8	3,1	7,1	11,5	3,3
Transport i łączność	43,2	52,4	36,0	44,3	53,2	36,9
Turystyka	0,2	0,1	0,3	0,2	0,1	0,3
Gospodarka mieszkaniowa	0,3	-	0,5	0,2	-	0,3
Działalność usługowa	1,0	0,1	1,8	0,8	0,1	1,4
Administracja publiczna	0,8	0,4	1,0	0,6	0,4	0,8
Oświata i wychowanie	0,5	0,6	0,4	0,5	0,6	0,4
Szkolnictwo wyższe	1,3	-	2,2	1,3	-	2,4
Ochrona zdrowia	21,9	8,7	32,4	20,9	7,8	31,9
Opieka społeczna	4,3	9,6	-	4,5	9,8	-
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,1	0,1	0,2	0,2	-	0,3
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2,7	-	4,8	2,8	-	5,2
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	14,4	16,1	13,0	14,2	16,4	12,3
Kultura fizyczna i sport	1,4	-	2,6	1,4	-	2,6

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw samorządowych za 2003 r. (Min. Fin.).

W strukturze zrealizowanych dotacji celowych na zadania własne samorządów województw dominowały dotacje w dziale:

- Transport i łączność - 44,3%
- Ochrona zdrowia - 20,9%
- Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego - 14,2%.

Łącznie, na finansowanie zadań realizowanych w tych działach, przekazano dotacje w kwocie 857.210 tys. zł, co stanowiło 79,4% kwoty dotacji celowych na zadania własne.

W 2003 r., udział dotacji celowych z budżetu państwa na zadania własne województw samorządowych, w podziale na dotacje na zadania bieżące oraz na zadania inwestycyjne, ukształtował się następująco.

Wyszczególnienie	Plan			Wykonanie		
	Ogółem	z tego na zadania:		Ogółem	z tego na zadania :	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
%%						
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem	100,0	44,2	55,8	100,0	45,8	54,2
Rolnictwo i łowiectwo	100,0	6,4	93,6	100,0	6,3	93,7
Rybołówstwo i rybactwo	100,0	-	100,0	100,0	-	100,0
Przetwórstwo przemysłowe	100,0	75,3	24,7	100,0	74,7	25,3
Transport i łączność	100,0	53,6	46,4	100,0	55,0	45,0
Turystyka	100,0	20,8	79,2	100,0	21,6	78,4
Gospodarka mieszkaniowa	100,0	-	100,0	100,0	-	100,0
Działalność usługowa	100,0	3,0	97,0	100,0	3,9	96,1
Administracja publiczna	100,0	25,3	74,7	100,0	31,0	69,0
Oświata i wychowanie	100,0	56,4	43,6	100,0	60,0	40,0
Szkolnictwo wyższe	100,0	-	100,0	100,0	-	100,0
Ochrona zdrowia	100,0	17,6	82,4	100,0	17,2	82,8
Opieka społeczna	100,0	99,6	0,4	100,0	99,6	0,4
Edukacyjna opieka wychowawcza	100,0	15,3	84,7	100,0	15,3	84,7
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	100,0	-	100,0	100,0	-	100,0
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	100,0	49,6	50,4	100,0	52,8	47,2
Kultura fizyczna i sport	100,0	-	100,0	100,0	-	100,0

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw samorządowych za 2003 r. (Min. Fin.)

Dotacje celowe z budżetu państwa, na dofinansowanie bieżących zadań własnych samorządów województw w 2003 r., przekazane w kwocie 494.754 tys. zł, głównie przeznaczone były na:

- dofinansowanie zadań województw w dziale Transport i łączność w wysokości 263.140 tys. zł z przeznaczeniem na zadania w zakresie organizowania i dotowania kolejowych regionalnych przewozów pasażerskich. Dotacje na ten cel przekazano w kwocie 262.835 tys. zł, co stanowiło 99,9% planu rocznego. Udział dotacji w tym dziale był najwyższy i wynosił 53,2% ogólnej kwoty dotacji przekazanej na bieżące zadania własne samorządów województw,
- dofinansowanie zadań z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w tym głównie zadań związanych z prowadzeniem instytucji kultury przejętych przez samorządy województw z dniem 1 stycznia 1999 r. W 2003 r. przekazano dotację w kwocie 80.996 tys. zł, co stanowiło 100% kwoty planowanej na ten cel,
- zadania z zakresu ochrony zdrowia – 38.706 tys. zł - dotyczące realizowanych programów działań osłonowych i restrukturyzacji oraz zadań medycyny pracy.

Łącznie, na wyżej omówione cele, z budżetu państwa przekazano dotacje w kwocie 382.842 tys. zł, co stanowiło 77,4% dotacji do własnych zadań bieżących województw.

Dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie inwestycji własnych województw samorządowych zaplanowano w kwocie 634.669 tys. zł. W 2003 r. dochody województw z tego tytułu wyniosły 584.740 tys. zł, co stanowiło 92,1% planu rocznego.

W układzie działów klasyfikacji budżetowej, wysokość planowanych i przekazanych dotacji na inwestycje własne zawiera poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2	Struktura wykonania
	tys. zł		%%	
1	2	3	4	5
Ogółem	634.669	584.740	92,1	100,0
z tego:				
Rolnictwo i łowiectwo	4.509	4.509	100,0	0,8
Rybołówstwo i rybactwo	6.600	6.600	100,0	1,1
Przetwórstwo przemysłowe	19.510	19.232	98,6	3,3
Transport i łączność	228.454	215.576	94,4	36,9
Turystyka	1.731	1.648	95,2	0,3
Gospodarka mieszkaniowa	3.000	2.080	69,3	0,3

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2	Struktura wykonania
	tys. zł		%%	
1	2	3	4	5
Działalność usługowa	11.074	8.074	72,9	1,4
Administracja publiczna	6.602	4.714	71,4	0,8
Oświata i wychowanie	2.401	2.051	85,4	0,4
Szkolnictwo wyższe	14.255	14.255	100,0	2,4
Ochrona zdrowia	205.747	186.490	90,6	31,9
Opieka społeczna	199	198	99,5	-
Edukacyjna opieka wychowawcza	1.492	1.491	99,9	0,2
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	30.376	30.219	99,5	5,2
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	82.419	72.303	87,7	12,4
Kultura fizyczna i sport	16.300	15.300	93,9	2,6

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw samorządowych za 2003 r. (Min. Fin.)

Z powyższego zestawienia wynika, iż wśród dotacji celowych z budżetu państwa na inwestycje własne samorządów województw, najwięcej środków było przeznaczonych na realizowane inwestycje w ramach działu Transport i łączność (36,9%) i Ochrona zdrowia (31,9%) oraz działu Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (12,4%).

1.3.3. Pozostałe dotacje celowe

Przekazane w 2003 r. dotacje na realizację przez samorzady województw zadań na podstawie porozumień z organami administracji rządowej oraz z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, jak również dotacje z funduszy celowych, wyniosły 289.989 tys. zł, co stanowiło 12,4% ogólnej kwoty dotacji celowych.

W grupie tej, największą pozycję stanowiły dotacje celowe na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego. Wyniosły one 204.940 tys. zł, z tego na zadania bieżące – 13.106 tys. zł., a na zadania inwestycyjne – 191.834 tys. zł.

Zawierane przez województwa samorządowe porozumienia z innymi jednostkami samorządu terytorialnego dotyczyły w szczególności:

- zadań realizowanych na drogach publicznych (92,4 % omawianej dotacji),
- zadań z zakresu kultury (3,4% omawianej dotacji).

Dotacje celowe na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej wyniosły 12.077 tys. zł, co stanowiło 10,2 % planowanej na ten cel kwoty dotacji, a dotacje z funduszy celowych 72.972 tys. zł, co stanowiło 94,7% kwoty planowanej.

2. Wydatki województw samorządowych

Łączne wydatki województw samorządowych na 2003 r. zostały zrealizowane w wysokości 4.712.741 tys. zł, tj. 93,0% planu i były wyższe niż w 2002 roku o 8,6%.

Dane o zrealizowanych w roku 2003 wydatkach województw samorządowych przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%	
1	2	3	4	5
WYDATKI OGÓŁEM	5.067.374	4.712.741	93,0	108,6
z tego:				
Wydatki majątkowe	1.804.093	1.570.718	87,1	124,5
w tym:				
inwestycyjne	1.772.392	1.545.991	87,2	124,1
Wydatki bieżące	3.263.281	3.142.023	96,3	102,1
z tego:				
wynagrodzenia, w tym:	708.226	699.199	98,7	107,0
wynagrodzenia osobowe	660.108	651.440	98,7	107,4
Pochodne od wynagrodzeń	138.858	134.827	97,1	106,1
Dotacje	1.377.754	1.337.309	97,1	100,3
Wydatki na obsługę długu	28.354	20.040	70,7	82,3
Wydatki z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji	16.388	846	5,2	0,0
Pozostałe wydatki	993.701	949.802	95,6	101,2

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów województw samorządowych za lata 2002 i 2003 (Min. Fin.)

W łącznej kwocie wykonanych przez województwa wydatków - wydatki bieżące zostały wykonane w wysokości 3.142.023 tys. zł, tj. 96,3 % planu rocznego, zaś wydatki majątkowe w wysokości 1.570.718 tys. zł, tj. 87,1% planu rocznego. Podobnie jak w poprzednim roku, wydatki na zadania inwestycyjne stanowiły blisko 100% wydatków majątkowych.

W stosunku do roku 2002 wydatki majątkowe województw wzrosły o 24,5%, w tym inwestycyjne o 24,1%. Na wydatki bieżące województwa przeznaczyły o 2,1 % środków więcej.

W 2003 r. najwyższe wykonanie wydatków bieżących odnotowano w grupie wynagrodzeń – 98,7% planu rocznego oraz dotacji – 97,1% planu rocznego.

Uwzględniając strukturę poniesionych wydatków, na wydatki bieżące przeznaczono 66,7%, a na wydatki majątkowe 33,3% środków finansowych ogółem. Udział wydatków majątkowych w porównaniu do 2002 roku zwiększył się o 4,2 punktu, zaś wydatków bieżących zmniejszył o 4,2 punktu.

Strukturę wydatków województw samorządowych, według rodzajów wydatków, w 2003 r. i 2002 r. przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	2002	2003
	%%	
1	2	3
WYDATKI OGÓŁEM	100,0	100,0
z tego:		
Wydatki majątkowe	29,1	33,3
w tym:		
inwestycyjne	28,7	32,8
Wydatki bieżące	70,9	66,7
z tego:		
wynagrodzenia, w tym:	15,1	14,8
wynagrodzenia osobowe	14,0	13,8
Pochodne od wynagrodzeń	2,9	2,9
Dotacje	30,7	28,4
Wydatki na obsługę długu	0,6	0,4
Pozostałe wydatki	21,6	20,2

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za lata 2002 i 2003 (Min. Fin.)

W grupie wydatków bieżących, największy udział miały dotacje - 28,4% oraz pozostałe wydatki – 20,2% wydatków ogółem.

Wydatki województw samorządowych w roku 2003 według działów zawiera poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Ogółem	5.067.374	4.712.741	93,0	100,0	108,6
z tego:					
Rolnictwo i łowiectwo	678.048	587.770	86,7	12,5	126,5
Leśnictwo	510	510	100,0	0,0	145,7
Rybołówstwo i rybactwo	6.620	6.601	99,7	0,1	825,2
Przetwórstwo przemysłowe	189.399	80.091	42,3	1,7	200,5
Transport i łączność	1.781.071	1.750.487	98,3	37,1	103,2
Turystyka	8.216	7.680	93,5	0,2	134,2
Gospodarka mieszkaniowa	28.507	24.202	84,9	0,5	256,8
Działalność usługowa	69.315	62.921	90,8	1,3	107,9
Nauka	170	170	100,0	0,0	303,4
Administracja publiczna	335.436	310.382	92,5	6,6	110,7
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	3	2	58,0	0,0	0,0
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1.701	1.687	99,2	0,0	122,8
Obsługa długu publicznego	51.753	27.471	53,1	0,6	80,4
Różne rozliczenia	6.554	52	0,8	0,0	17,3
Oświata i wychowanie	443.083	439.560	99,2	9,3	101,5
Szkolnictwo wyższe	16.671	16.574	99,4	0,4	184,3
Ochrona zdrowia	538.350	501.780	93,2	10,6	105,8
Opieka społeczna	72.216	71.508	99,0	1,5	109,7
Edukacyjna opieka wychowawcza	45.218	44.959	99,4	1,0	95,3
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	62.446	60.867	97,5	1,3	174,4

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	675.556	662.977	98,1	14,1	105,7
Kultura fizyczna i sport	56.531	54.490	96,4	1,2	107,4

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw samorządowych za 2002 i 2003 r. (Min. Fin.)

W dziale Rybołówstwo i rybactwo w 2002 r. realizacja wydatków zamknęła się kwotą 800 tys. zł, a w 2003 r. – 6.601 tys. zł. Wskaźnik wykonania wydatków w 2003 r. w stosunku do roku 2002 wyniósł 825,2%. W 2003 r. środki w tym dziale w 99,9% dotyczyły wydatków na zakupy inwestycyjne.

W dziale Nauka w 2002 r. wydatki województw zostały zrealizowane w wysokości 56 tys. zł, a w 2003 r. – 170 tys. zł. Wskaźnik wzrostu wydatków w 2003 r. w stosunku do 2002 r. wyniósł 303,4%. W 2003 r. środki w tym dziale zostały przeznaczone na dotacje z budżetu dla szkół oraz zakup usług pozostałych.

W dziale Gospodarka mieszkaniowa realizacja wydatków w 2002 r. wyniosła 9.423 tys. zł, a w 2003 r. – 24.202 tys. zł. Wskaźnik wzrostu wydatków województw samorządowych w tym dziale w 2003 r. w stosunku do roku 2002 wyniósł 256,8%. Wydatki tego działu w 2003 r. w 93,5% zostały przeznaczone na finansowanie kosztów inwestycji, uregulowanie należności z tytułu podatku od nieruchomości i zakup energii i usług pozostałych.

W dziale Przetwórstwo przemysłowe wydatki województw samorządowych zostały zrealizowane w 2002 r. w wysokości 39.953 tys. zł, a w 2003 r. – 80.091 tys. zł. Wskaźnik wykonania tych wydatków w stosunku do roku 2003 wyniósł 200,5%. W 2003 r. w 96,3% środki te przeznaczone były na dotacje przedmiotowe z budżetu, zakup usług pozostałych, finansowanie kosztów inwestycji oraz zakupów inwestycyjnych.

W dziale Szkolnictwo wyższe w 2002 r. zostały zrealizowane wydatki w kwocie 8.991 tys. zł, a w 2003 r. – 16.574 tys. zł. Wskaźnik realizacji tych wydatków w 2003 r. w stosunku do roku 2002 wyniósł 184,3%. Wydatki w tym dziale były zrealizowane z tytułu dotacji otrzymanych z budżetu oraz wypłat stypendiów i zasiłków dla studentów.

W dziale Gospodarka komunalna i ochrona środowiska wydatki województwa samorządowych zostały zrealizowane w łącznej kwocie 34.897 tys. zł, a w 2003 r. 60.867 tys. zł. Wskaźnik realizacji wydatków w 2003 r. w stosunku do roku 2002 wyniósł 174,4%. Wydatki te w 2003 r. w 99,8% zostały poniesione z tytułu wydatków na inwestycje i zakupy inwestycyjne, dotacji celowych na finansowanie kosztów realizacji kosztów inwestycji oraz zakupu usług pozostałych.

W dziale Leśnictwo realizacja wydatków w 2002 r. wyniosła 350 tys. zł, a w 2003 r. – 510 tys. zł. Wskaźnik wzrostu wydatków zrealizowanych w 2003 r. w stosunku do 2002 r. wyniósł 145,7%. W 2003 r. wydatki poniesione w tym dziale zostały przeznaczone na wynagrodzenia osobowe, zakup materiałów i wyposażenia, zakup usług pozostałych oraz zakupy inwestycyjne.

Jednocześnie, w dziale Różne rozliczenia wystąpił niski wskaźnik wzrostu realizacji wydatków w 2003 r. w stosunku do roku 2002, tj. 17,3%. W 2002 r. zrealizowano wydatki w wysokości 300 tys. zł, które przeznaczone były na pokrycie ujemnego wyniku finansowego i przejętych zobowiązań po likwidowanych i przekształcanych jednostkach. W 2003 r. realizacja wydatków w tym dziale wyniosła 52 tys. zł.

Najwyższy udział w zrealizowanych wydatkach ogółem w 2003 r. stanowiły wydatki poniesione w następujących działach: Transport i łączność – 37,1%, Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – 14,1%, Rolnictwo i łowiectwo – 12,5 % Ochrona zdrowia – 10,6 %, oraz Oświata i wychowanie – 9,3%.

Łącznie, udział wymienionych działów wynosił 83,6 % poniesionych przez te jednostki wydatków ogółem.

W działach Leśnictwo oraz Nauka wydatki zaplanowane na 2003 r. zostały zrealizowane w pełnej wysokości.

Wśród najistotniejszych w strukturze wydatków działach, najwyższe wydatki, w stosunku do planu rocznego, zostały dokonane w działach: Rybołówstwo i rybactwo – 99,7%, Edukacyjna opieka wychowawcza – 99,4%, Szkolnictwo wyższe – 99,4%, Oświata i wychowanie – 99,2%, Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa – 99,2%, Opieka społeczna – 99,0%, Transport i łączność – 98,3%.

Poprzez dział Oświata i wychowanie województwa samorządowe realizowały zadania z zakresu oświaty i wychowania, dotyczące utrzymania placówek i jednostek

oświatowych o znaczeniu ogólnopolskim i regionalnym oraz na udzielanie dotacji dla niepublicznych placówek o takim charakterze, prowadzonych przez osoby prawne i fizyczne. Poprzez dział Transport i łączność województwa samorządowe finansowały głównie wydatki związane z utrzymaniem dróg wojewódzkich.

Wydatki majątkowe województw wyniosły w omawianym okresie 1.570.718 tys. zł i w odniesieniu do kwoty zaplanowanej na 2003 r. zostały wykonane w 87,1% i stanowiły 33,3 % wydatków ogółem tych jednostek.

Wykonanie oraz strukturę działową wydatków majątkowych zrealizowanych przez województwa w 2003 r. prezentuje poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Ogółem	1.804.093	1.570.718	87,1	100,0	124,5
z tego:					
Rolnictwo i łowiectwo	478.511	389.336	81,4	24,8	146,4
Leśnictwo	20	20	100,0	0,0	0,0
Rybołówstwo i rybactwo	6.600	6.600	100,0	0,4	825,0
Przetwórstwo przemysłowe	97.822	22.104	22,6	1,4	142,7
Transport i łączność	676.039	654.125	96,8	41,6	119,0
Turystyka	2.019	1.915	94,8	0,1	394,0
Gospodarka mieszkaniowa	11.969	10.712	89,5	0,7	382,7
Działalność usługowa	21.539	18.117	84,1	1,2	214,4
Administracja publiczna	26.477	21.444	81,0	1,4	186,7
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	656	655	99,9	0,0	117,0
Różne rozliczenia	623	0	0,0	0,0	0,0
Oświata i wychowanie	9.710	8.592	88,5	0,5	44,9
Szkolnictwo wyższe	15.586	15.586	100,0	1,0	203,3
Ochrona zdrowia	266.225	243.848	91,6	15,5	100,8
Opieka społeczna	4.012	3.984	99,3	0,3	242,8
Edukacyjna opieka wychowawcza	2.753	2.708	98,4	0,2	54,0
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	58.377	57.883	99,2	3,7	179,2
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	108.303	97.247	89,8	6,2	115,2
Kultura fizyczna i sport	16.852	15.842	94,0	1,0	115,3

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za lata 2002 i 2003
(Min. Fin.)

W dziale Rybołówstwo i rybactwo w 2002 r. zrealizowano wydatki w wysokości 800 tys. zł, a w 2003 r. – 6.600 tys. zł. Wskaźnik realizacji wydatków w 2003 r. w stosunku do roku 2002 wyniósł więc 825,0%.

W dziale Turystyka zrealizowane w 2002 r. wydatki zamknęły się kwotą 486 tys. zł, a w 2003 r. – 1.915 tys. zł. Wskaźnik wykonania wydatków w 2003 r. w stosunku do roku poprzedniego wyniósł 394,0%.

W dziale Gospodarka mieszkaniowa w 2002 r. województwa samorządowe zrealizowały wydatki w kwocie 2.799 tys. zł, a w 2003 r. – 10.712 tys. zł. Wskaźnik wykonania wydatków w stosunku do roku 2002 wyniósł 382,7%.

W dziale Opieka społeczna w 2002 r. zrealizowane wydatki w tym dziale w wysokości 1.641 tys. zł, a w 2003 r. – 3.984 tys. zł. Wskaźnik wykonania wydatków w 2003 r. w stosunku do roku 2002 wyniósł 242,8%.

W 2002 r. w dziale Działalność usługowa zostały zrealizowane wydatki w wysokości 8.450 tys. zł, a w 2003 r. – 18.117 tys. zł. Wskaźnik realizacji wydatków w stosunku do roku 2002 wyniósł 214,4%.

W dziale Szkolnictwo wyższe w 2002 r. województwa samorządowe zrealizowały w tym dziale wydatki majątkowe w wysokości 7.667 tys. zł, a w 2003 r. – 15.586 tys. zł. Wskaźnik wzrostu realizacji tych wydatków wyniósł więc w 2003 r. - 203,3%.

W dziale Administracja publiczna w 2002 r. realizacja wydatków majątkowych zamknęła się kwotą 11.488 tys. zł, a w 2003 r. – 21.444 tys. zł. Wskaźnik wzrostu realizacji tych wydatków w 2003 r. wyniósł 186,7%.

W 2002 r. w dziale Gospodarka komunalna i ochrona środowiska zostały zrealizowane wydatki majątkowe w łącznej kwocie 32.301 tys. zł, a w 2003 r. – 57.883 tys. zł. Wskaźnik wzrostu realizacji wydatków w tym dziale wyniósł 179,2%.

Przeważająca część środków budżetowych przeznaczonych przez województwa na wydatki majątkowe dotyczyła działów: Transport i łączność (41,6%), Rolnictwo i łowiectwo (24,8%), Ochrona zdrowia (15,5%) oraz Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (6,2%). Łącznie, wydatki na inwestycje w tych działach stanowiły 88,1 % wszystkich wydatków majątkowych tych jednostek.

Wykonanie oraz strukturę działową wydatków na wynagrodzenia zrealizowanych przez województwa w 2003 r. prezentuje poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik (3:2)	Struktura	Wykonanie 2003/2002
	tys. zł		%%		
1	2	3	4	5	6
Ogółem	708.226	699.199	98,7	100,0	107,0
z tego:					
Rolnictwo i łowiectwo	69.708	69.626	99,9	10,0	102,9
Leśnictwo	172	172	100,0	0,0	105,2
Transport i łączność	89.977	89.195	99,1	12,8	104,0
Działalność usługowa	21.279	21.177	99,5	3,0	101,5
Administracja publiczna	164.183	157.480	95,9	22,5	112,8
Oświata i wychowanie	293.482	292.370	99,6	41,8	106,8
Ochrona zdrowia	4.912	4.944	100,6	0,7	106,0
Opieka społeczna	37.724	37.605	99,7	5,4	108,9
Edukacyjna opieka wychowawcza	26.704	26.578	99,5	3,8	99,6
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	33	0	0,0	0,0	0,0
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	52	52	100,0	0,0	400,0

Zródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw samorządowych za 2002 i 2003 r.
(Min. Fin.)

Wydatki na wynagrodzenia we wszystkich działach łącznie zaplanowane w wysokości 708.226 tys. zł, wykonane zostały w wysokości 699.199 tys. zł, tj. w 98,7% planu rocznego.

W dziale Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego wystąpił wysoki wskaźnik realizacji wydatków na wynagrodzenia (400,0 %).

W strukturze wydatków na wynagrodzenia przeważająca część środków budżetowych przeznaczonych przez województwa na wydatki na wynagrodzenia dotyczyła działów: Oświata i wychowanie (41,8%), Administracja publiczna (22,5%), Transport i łączność (12,8%), Rolnictwo i łowiectwo (10,0%), Opieka społeczna (5,4%). Łącznie, wydatki na inwestycje w tych działach stanowiły 92,5 % wszystkich wydatków na wynagrodzenia zrealizowanych przez te jednostki.

Wykonane w 2003 r. wydatki ogółem województw przeliczone na 1 mieszkańca wyniosły 123,3 zł i były wyższe niż w 2002 r. o 10,9 zł.

Wydatki ogółem zrealizowane w 2003 r. przeliczone na 1 mieszkańca w województwach samorządowych, według głównych kierunków ich rozdysponowania, przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w zł
1	2
Wydatki ogółem	123,3
z tego:	
Wydatki majątkowe, w tym:	41,1
inwestycyjne	40,5
Wydatki bieżące, z tego:	82,2
wynagrodzenia, w tym:	18,3
wynagrodzenia osobowe	17,0
Pochodne od wynagrodzeń	3,5
Dotacje	35,0
Wydatki na obsługę długu	0,5
Pozostałe wydatki	24,9

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw samorządowych za 2003 r. (Min. Fin.)

Wydatki ogółem – w przeliczeniu na 1 mieszkańca – poniesione przez województwo o najwyższym wskaźniku w wysokości 163,1 zł były o 32,2 % wyższe niż średnie wydatki tych jednostek obliczonych dla kraju oraz o 26,0% wyższe niż w województwie o najniższym wskaźniku.

3. Wynik budżetów województw samorządowych

W 2003 r. samorzady województw zrealizowały zbiorczo deficyt w wysokości 146.991 tys. zł., przy planowanym deficycie w wysokości 241.351 tys. zł.

Z 16 samorządów województw, 4 województwa wypracowały nadwyżkę budżetową na kwotę 16.292 tys. zł, a 12 województw zamknęło rok deficytem na kwotę 163.283 tys. zł.

Województwa zrealizowały w 2003 r. przychody w łącznej wysokości 326.925 tys. zł, natomiast rozchody w łącznej kwocie 80.409 tys. zł.

Na podstawie sprawozdań zestawiono poniżej strukturę przychodów i rozchodów województw samorządowych.

Wyszczególnienie	Struktura
	%%
1	2
Przychody ogółem	100,0
z tego:	
Kredyty i pożyczki	82,6
Spląty pożyczek udzielonych	0,9
Nadwyżka budżetu województw z lat ubiegłych	6,4
Obligacje	0,0
Inne	10,1
Rozchody ogółem	100,0
z tego:	
Spląty kredytów i pożyczek	73,5
Pożyczki udzielone	26,5

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetów województw za 2003 r. (Min. Fin.)

W 2003 r. województwa wykazały największe przychody z tytułu kredytów i pożyczek (82,6,8%) .

Natomiast w rozchodach województw największy udział miały spląty kredytów i pożyczek (73,5%) i udzielone pożyczki (26,5%).

4. Zobowiązania według tytułów dłużnych i należności województw samorządowych

Ze sprawozdań województw o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych, wynika, iż na koniec 2003 r. stan zadłużenia tych jednostek wynosił 642.518 tys. zł i były to zobowiązania wobec podmiotów krajowych, z tego na zobowiązania długoterminowe przypadała kwota 591.323 tys. zł.

Zobowiązania wystąpiły we wszystkich województwach. Wskaźnik zadłużenia liczony jako udział zobowiązań ogółem w wykonanych dochodach ogółem w 2003 r. wynosił 14,1% i w stosunku do 2002 r. wzrósł o 3,8 punktu.

W kwocie zobowiązań ogółem, wykazanych przez województwa, przypada na:

- kredyty i pożyczki - 77,6%,
- emisję papierów wartościowych - 19,4%,
- zobowiązania wymagalne - 3,0%.

Poniższe zestawienie przedstawia liczbę zadłużonych województw samorządowych w relacji zadłużenia do wykonanych dochodów tych jednostek.

Województwa samorządowe	Liczba jednostek					
	ogółem	zadłużonych	poniżej 10%	10%-20%	20%-30%	30%-40%
2002	16	16	9	4	3	-
2003	16	16	6	5	4	1

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetów samorządów województw za 2003 r. (Min. Fin.)

Z zamieszczonych danych wynika, że w 2002 r. i w 2003 r. wszystkie województwa samorządowe wykazały w sprawozdaniach zadłużenie. Najlicniejsza grupa tych jednostek znajduje się zarówno w 2003 w przedziale o zadłużeniu poniżej 20% dochodów ogółem. Liczba jednostek w tej grupie stanowiła w 2003 r. 68,8% łącznej jednostek zadłużonych.

Zobowiązania wymagalne w wysokości 19.072 tys. zł stanowiły 3,0% zobowiązań ogółem. Zobowiązania wymagalne w 70,7% dotyczyły zobowiązań z tytułu dostaw towarów i usług.

Z danych wykazanych przez województwa, w części dotyczącej poręczeń i gwarancji, wynika, że jednostki te w 2003 r. udzieliły poręczeń i gwarancji na łączną kwotę 44.412 tys. zł – co stanowiło 1,0% dochodów ogółem tych jednostek.

Ze sprawozdań województw o stanie należności wg tytułów wynika, iż na koniec 2003 r. kwota należności tych jednostek wynosiła 77.453 tys. zł. Całość tej kwoty stanowiły należności krajowe, z tego na należności długoterminowe przypadała kwota 7.798 tys. zł.

Należności wystąpiły we wszystkich województwach. Udział należności ogółem w wykonanych dochodach ogółem w 2003 r. wynosił 1,7%.

W kwocie należności ogółem wykazanych przez województwa 32,6% przypadało na kredyty i pożyczki.

Wymagalne należności w wysokości 52.168 tys. zł stanowiły 67,4% należności ogółem. Należności wymagalne w 65,4% dotyczyły należności z tytułu dostaw towarów i usług.

5. Przychody i wydatki zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych, środków specjalnych województw samorządowych

Przychody i wydatki jednostek organizacyjnych w województwach w 2003 r., w porównaniu z planem, przedstawiały się następująco:

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2
	tys. zł		%%
1	2	3	4
Ogółem			
1. Przychody	328.028	300.120	91,5
w tym: dotacje z budżetów województw	18.090	17.960	99,3
2. Wydatki	333.304	297.071	89,1
w tym: wpłaty do budżetów województw	129	1.173	909,3
Zakłady budżetowe			
1. Przychody	146.506	129.096	88,1
w tym: dotacje z budżetów województw	17.703	17.588	99,4
2. Wydatki	143.659	129.107	89,9
w tym: wpłaty do budżetów województw	5	674	13.480,0
Gospodarstwa pomocnicze			
1. Przychody	102.835	97.973	95,3
w tym: dotacje z budżetów województw	387	372	96,1
2. Wydatki	102.724	97.768	95,2
w tym: wpłaty do budżetów województw	51	406	796,1
Środki specjalne			
1. Przychody	78.687	73.051	92,8
w tym: dotacje z budżetów województw	0	0	0,0
2. Wydatki	86.921	70.196	80,8
w tym :wpłaty do budżetów województw	73	93	127,4

Źródło: Sprawozdania roczne województw samorządowych z wykonania planów finansowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych za 2003 r. (Min. Fin.)

Dotacje dla wojewódzkich zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych według działów przedstawiono poniżej.

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	3:2	Struktura
	w tys. zł		%%	
1	2	3	4	5
Dotacje ogółem	18.090	17.959	99,3	100,0
z tego:				
Rolnictwo i łowiectwo	4.881	4.881	100,0	27,2
Przetwórstwo przemysłowe	351	351	100,0	2,0
Transport i łączność	607	607	100,0	3,4
Turystyka	100	100	100,0	0,6
Gospodarka mieszkaniowa	280	280	100,0	1,6
Działalność usługowa	1.010	995	98,5	5,5
Oświata i wychowanie	8.072	8.072	100,0	44,9
Ochrona zdrowia	600	600	100,0	3,3
Kultura fizyczna i sport	2.189	2.073	94,7	11,5

Źródło: Sprawozdania roczne województw samorządowych z wykonania planów finansowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych za 2003 r. (Min. Fin.)

Dotacje dla wojewódzkich zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych zostały zrealizowane w wysokości 17.959 tys. zł, tj. w 99,3% planu.

W strukturze działowej tych dotacji przeważają dotacje na Oświatę i wychowanie – 44,9%, Rolnictwo i łowiectwo – 27,2% i Kulturę fizyczną i sport 11,5%.

5.1. Zakłady budżetowe województw samorządowych

W województwach jedną z form organizacyjnych są zakłady budżetowe. W ogólnej kwocie przychodów: zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych województw, przychody zakładów budżetowych województw stanowiły 43,0%, a kierowano do nich 97,9% dotacji z budżetów województw.

W 2003 r. przychody zakładów budżetowych województw wyniosły 129.096 tys. zł, z tego z dotacji z budżetów województw pochodziło 17.588 tys. zł, tj. 13,6%. W stosunku do planu, przychody zrealizowano w 88,1%, a dotacje w 99,3%.

Wydatki zakładów budżetowych wyniosły 129.107 tys. zł, tj. 89,4% planu, w tym wpłaty do budżetów województw 674 tys. zł stanowiące 13.480,0% planu.

Deficyt stanu środków obrotowych zakładów budżetowych województw zwiększył się z 807 tys. zł na początku roku do w wysokości 1.326 tys. zł na koniec roku 2003, tj. o 519 tys. zł czyli o 64,3%.

5.2. Gospodarstwa pomocnicze województw samorządowych

W 2003 r. gospodarstwa pomocnicze zrealizowały przychody w wysokości 97.973 tys. zł, tj. 95,3% planu. Stanowiły one 32,6% przychodów zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych województw.

Dotacje z budżetów województw przekazane zostały gospodarstwom pomocniczym w wysokości 372 tys. zł, tj. 96,2% planu. W ogólnej kwocie przychodów gospodarstw pomocniczych, dotacje z budżetów województw stanowiły 2,1%.

Wydatki gospodarstw pomocniczych wyniosły 97.768 tys. zł, w tym wpłaty do budżetów województw wyniosły 406 tys. zł, przy planie 51 tys. zł.

Stan środków obrotowych zmniejszył się z 2.639 tys. zł na początku roku do 2.100 tys. zł na końcu roku 2003, tj. o 539 tys. zł czyli o 58,3%.

5.3. Środki specjalne województw samorządowych

Przychody środków specjalnych województw zrealizowane w wysokości 73.051 tys. zł, stanowiły 24,3% przychodów: zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych województw i zostały zrealizowane w 92,8% wielkości planowanej.

Zrealizowane wydatki wyniosły 70.196 tys. zł i były niższe o 19,2% niż planowano.

Stan środków obrotowych wzrósł z kwoty 16.681 tys. zł na początku roku do 19.501 tys. zł na koniec roku 2003, tj. o 2.820 tys. zł czyli o 16,9%. Stan środków obrotowych na koniec roku był o 227,0% wyższy niż planowano.

Wyniki finansowe wojewódzkich zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych zamieszczono w tabeli w załączniku.

6. Fundusze celowe województw samorządowych

W 2003 roku w województwach samorządowych występowały dwa fundusze celowe:

- Terenowy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych,
- Wojewódzki Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym,

Stan środków funduszy celowych ogółem w województwach samorządowych zmniejszył się z 84.687 tys. zł na początek roku do 70.416 tys. zł na koniec roku 2003, tj. o 14.271 tys. zł, czyli o 16,9%. Przychody funduszy wyniosły 147.978 tys. zł. Środki funduszy celowych w województwach zostały rozdysponowane w kwocie 162.250 tys. zł, w tym 65.757 tys. zł, tj. 40,5% w formie dotacji.

6.1. Terenowy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych

Stan środków Funduszu w województwach samorządowych w 2003 r. zmniejszył się z kwoty 64.478 tys. zł na początek roku do 47.381 tys. zł na koniec 2003 roku, tj. o 17.097 tys. zł, czyli o 26,5%. Przychody Terenowego Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych w 2003 roku w województwach wyniosły 113.234 tys. zł. Środki te zostały rozdysponowane w kwocie 130.331 tys. zł, z czego 65.117 tys. zł, tj. 50,0%, stanowiły dotacje.

6.2. Wojewódzki Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym

Stan środków Funduszu zwiększył się z 20.209 tys. zł na początek 2003 roku do 23.035 tys. zł na koniec roku, tj. o 2.826 tys. zł, czyli o 14,0%. Przychody Wojewódzkiego Funduszu Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym w 2003 roku wyniosły 33.745 tys. zł.

Środki Funduszu zostały rozdysponowane w kwocie 31.919 tys. zł, z czego 640 tys. zł, tj. 2,0%, stanowiły dotacje.

Zgodnie z ustawą z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. Nr z 2000 r., Nr 100 poz. 1086 z późn. zm.), przychodami funduszy wojewódzkich są wpływy ze sprzedaży map oraz innych materiałów i informacji z zasobów wojewódzkich, z opłat za czynności związane z prowadzeniem tych zasobów, wpłaty z funduszy powiatowych w wysokości 10,0% ich wpływów, a także inne wpływy. Fundusze wojewódzkie mogą być uzupełniane dotacją z funduszu centralnego.

Środki Funduszu są przeznaczone na uzupełnienie środków budżetowych niezbędnych na finansowanie zadań związanych z aktualizacją i utrzymaniem państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego oraz zakup urządzeń i wyposażenie lokali niezbędnych do prowadzenia tego zasobu.

Część V

Zbiornicze wykonanie budżetów związków jednostek samorządu terytorialnego

Związki jednostek samorządu terytorialnego zostały objęte obowiązkiem sporządzania sprawozdań z wykonania swoich budżetów od 2001 roku.

Z wykazanych w sprawozdaniach danych ze 162 związków jednostek samorządu terytorialnego wynika, że dochody ogółem zrealizowane przez związki w 2003 roku wynoszą 620.327 tys. zł, co stanowi 93,7% kwot zaplanowanych na ten rok.

Wśród związków, 97 jednostek, tj. 59,9% łącznej ich liczby, zamknęło swoje budżety nadwyżką na łączną kwotę 16.346 tys. zł, a 59 jednostek, tj. 36,4% łącznej ich liczby, zrealizowało deficyt na łączną kwotę 11.786 tys. zł, a w 6 jednostkach budżet był zrównoważony.

Dochody własne wykonane zostały w kwocie 562.825 tys. zł, co stanowi 94,9% planu rocznego, zaś dotacje celowe w kwocie 57.502 tys. zł, co stanowi 83,4% planu rocznego.

W porównaniu do roku 2002, dochody ogółem związków jednostek samorządu terytorialnego zmniejszyły się o 2,3%, przy czym dochody własne zmniejszyły się o 3,1%, a dotacje celowe wzrosły o 6,3%

W strukturze dochodów ogółem związków, dochody własne stanowiły 90,7%, natomiast dotacje celowe 9,3%.

W strukturze dochodów własnych, wpływy z usług oraz wpływy z wpłat gmin i powiatów na rzecz innych jednostek samorządu terytorialnego oraz związków gmin lub związków powiatów na dofinansowanie zadań bieżących, wyniosły 87,4%, a dochody z majątku stanowiły 3,4%.

W strukturze dotacji dla związków środki na zadania własne stanowiły 39,9 %, na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego - 32,9%, a środki pochodzące z funduszy celowych - 27,2%, przy czym na zadania inwestycyjne łącznie przeznaczonych zostało 65,8% dotacji celowych.

Wydatki ogółem, wykonane w kwocie 617.761 tys. zł, stanowią 90,5% kwoty planowanej na ten rok, przy czym wydatki majątkowe zostały zrealizowane w wysokości 81.995 tys. zł, tj. 65,9% planu rocznego, zaś wydatki bieżące w kwocie 535.766 tys. zł, tj. 95,9% planu rocznego.

W strukturze wydatków ogółem wydatki majątkowe stanowią 13,3%, a na wydatki bieżące przypada 86,7%.

W grupie wydatków bieżących, 7,1% stanowią wydatki na wynagrodzenia wraz z pochodnymi, zaś 91,6% zajmują wydatki z tytułu zakupu pozostałych usług. Na obsługę długu oraz z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji, związki wydały 1.580 tys. zł, co stanowi 0,3 % ich wydatków bieżących.

Związki jednostek samorządu terytorialnego zaplanowały na 2003 rok deficyt w wysokości 21.065 tys. zł, tj. na poziomie 3,2% zaplanowanych dochodów. Związki zamknęły swoje budżety zbiorczo nadwyżką w kwocie 2.566 tys. zł, co w odniesieniu do dochodów wykonanych w tym okresie stanowi 0,4%.

Stan zobowiązań związków jednostek samorządu terytorialnego na koniec 2003 roku wynosił 72.758 tys. zł, przy czym zobowiązania wymagalne wynosiły 5.472 tys. zł, tj. 7,5% łącznej kwoty zobowiązań związków. Łączna kwota zadłużenia związków stanowiła 11,7% dochodów ogółem związków jednostek samorządu terytorialnego.

Stan należności związków jednostek samorządu terytorialnego na koniec 2003 roku wynosił 14.079 tys. zł, przy czym należności wymagalne stanowiły 99,7% łącznej kwoty należności związków. Łączna kwota należności związków stanowił 2,3% dochodów ogółem związków jednostek samorządu terytorialnego.

Spis tablic

- Tablica 1. Sprawozdanie z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2003 roku
- Tablica 2. Dochody, wydatki i wynik jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca
- Tablica 3. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej jednostek samorządu terytorialnego według województw
- Tablica 4. Dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego według województw
- Tablica 5. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie porozumień z organami administracji rządowej według województw
- Tablica 6. Przychody i wydatki zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych jednostek samorządu terytorialnego
- Tablica 7. Przychody i wydatki funduszy celowych jednostek samorządu terytorialnego
- Tablica 8. Sprawozdanie z wykonania budżetów gmin w 2003 roku
- Tablica 9. Dochody, wydatki i wynik gmin na 1 mieszkańca według województw
- Tablica 10. Zestawienie dochodów, wydatków, wyniku oraz zobowiązań gmin według województw
- Tablica 11. Zestawienie planu części oświatowej subwencji ogólnej, dotacji celowych i wydatków gmin w dziale 801 - Oświata i wychowanie i 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza (w układzie wojewódzkim)
- Tablica 12. Zestawienie wykonania części oświatowej subwencji ogólnej, dotacji celowych i wydatków gmin w dziale 801 – Oświata i wychowanie i 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza (w układzie wojewódzkim)
- Tablica 13. Zestawienie dochodów z tytułu części oświatowej subwencji ogólnej, dotacji celowych wykazanych przez gminy w dziale 801 - Oświata i wychowanie i 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza oraz wydatków poniesionych w tych działach
- Tablica 14. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej gmin i „części gminnej” miast na prawach powiatu według województw
- Tablica 15. Dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań

własnych gmin i „części gminnej” miast na prawach powiatu według województw

- Tablica 16. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań realizowanych przez gminy i „część gminną” miasta na prawach powiatu na podstawie porozumień z organami administracji rządowej według województw
- Tablica 17. Wydatki gmin według działów i rodzajów
- Tablica 18. Wydatki gmin wiejskich według działów i rodzajów
- Tablica 19. Wydatki gmin pozostałych według działów i rodzajów
- Tablica 20. Zestawienie wykonania wydatków, wydatków bieżących oraz wydatków bieżących w dziale 750 – Administracja państwowa i samorządowa w gminach według województw
- Tablica 21. Wydatki majątkowe i inwestycyjne gmin według województw
- Tablica 22. Przychody i wydatki gminnych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych
- Tablica 23. Przychody i wydatki gminnych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych – gminy pozostałe
- Tablica 24. Przychody i wydatki gminnych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych- gminy wiejskie
- Tablica 25. Sprawozdanie z wykonania budżetów powiatów w 2003 roku
- Tablica 26. Dochody, wydatki i wynik powiatów na 1 mieszkańca według województw
- Tablica 27. Zestawienie dochodów, wydatków, wyniku oraz zobowiązań w poszczególnych powiatach
- Tablica 28. Zestawienie planu części drogowej subwencji ogólnej, dotacji celowych i wydatków powiatów w dziale 600 – Transport i łączność
- Tablica 29. Zestawienie wykonania części drogowej subwencji ogólnej, dotacji celowych i wydatków powiatów w dziale 600 – Transport i łączność
- Tablica 30. Zestawienie dochodów z tytułu części drogowej subwencji ogólnej i dotacji wykazanych przez powiaty w dziale 600 – Transport i łączność oraz wydatków poniesionych w tym dziale
- Tablica 31. Zestawienie planu części oświatowej subwencji ogólnej, dotacji celowych i wydatków powiatów w dziale 801 – Oświata i wychowanie i 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza
- Tablica 32. Zestawienie wykonania części oświatowej subwencji ogólnej, dotacji celowych i wydatków powiatów w dziale 801 – Oświata i wychowanie i 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza

- Tablica 33. Zestawienie dochodów z tytułu części oświatowej subwencji ogólnej, dotacji celowych wykazanych przez powiaty w dziale 801 – Oświata i wychowanie i 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza oraz wydatków poniesionych w tych działach
- Tablica 34. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej powiatów i „części powiatowej” miast na prawach powiatu według województw
- Tablica 35. Dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych powiatów i „części powiatowej” miast na prawach powiatu według województw
- Tablica 36. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań realizowanych przez powiaty i „część powiatową” miast na prawach powiatu na podstawie porozumień z organami administracji rządowej według województw
- Tablica 37. Zestawienie wykonania wydatków, wydatków bieżących oraz wydatków bieżących w dziale 750 – Administracja państwowa i samorządowa w poszczególnych powiatach
- Tablica 38. Wydatki majątkowe i inwestycyjne powiatów według województw
- Tablica 39. Wydatki powiatów według działów i rodzajów
- Tablica 40. Przychody i wydatki powiatowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych
- Tablica 41. Sprawozdanie z wykonania budżetów miast na prawach powiatu w 2003 roku
- Tablica 42. Dochody, wydatki i wynik miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca według województw
- Tablica 43. Zestawienie dochodów, wydatków, wyniku oraz zobowiązań w poszczególnych miastach na prawach powiatu
- Tablica 44. Zestawienie planu części drogowej subwencji ogólnej, dotacji celowych i wydatków miast na prawach powiatu w dziale 600 – Transport i łączność
- Tablica 45. Zestawienie wykonania części drogowej subwencji ogólnej, dotacji celowych i wydatków miast na prawach powiatu w dziale 600 – Transport i łączność
- Tablica 46. Zestawienie dochodów z tytułu części drogowej subwencji ogólnej i dotacji celowych wykazanych przez miasta na prawach powiatu w dziale 600 – Transport i łączność oraz wydatków poniesionych w tym dziale
- Tablica 47. Zestawienie planu części oświatowej subwencji ogólnej, dotacji celowych i wydatków miast na prawach powiatu w dziale 801 – Oświata i wychowanie i 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza

- Tablica 48. Zestawienie wykonania części oświatowej subwencji ogólnej, dotacji celowych i wydatków miast na prawach powiatu w dziale 801 – Oświata i wychowanie i 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza
- Tablica 49. Zestawienie dochodów z tytułu części oświatowej subwencji ogólnej, dotacji celowych wykazanych przez miasta na prawach powiatu w dziale 801 – Oświata i wychowanie i 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza oraz wydatków poniesionych w tych działach
- Tablica 50. Wydatki miast na prawach powiatu według działów i rodzajów
- Tablica 51. Zestawienie wykonania wydatków, wydatków bieżących oraz wydatków bieżących w dziale 750 – Administracja państwowa i samorządowa w poszczególnych miastach na prawach powiatu
- Tablica 52. Wydatki majątkowe i inwestycyjne miast na prawach powiatu według województw
- Tablica 53. Przychody i wydatki zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych w miastach na prawach powiatu
- Tablica 54. Sprawozdanie z wykonania budżetów województw w 2003 roku
- Tablica 55. Dochody, wydatki i wynik województw na 1 mieszkańca
- Tablica 56. Zestawienie dochodów, wydatków, wyniku oraz zobowiązań w poszczególnych województwach samorządowych
- Tablica 57. Zestawienie planu części drogowej subwencji ogólnej, dotacji celowych i wydatków województw w dziale 600 – Transport i łączność
- Tablica 58. Zestawienie wykonania części drogowej subwencji ogólnej, dotacji celowych i wydatków województw w dziale 600 – Transport i łączność
- Tablica 59. Zestawienie dochodów z tytułu części drogowej subwencji ogólnej i dotacji celowych wykazanych przez województwa w dziale 600 – Transport i łączność oraz wydatków poniesionych w tym dziale
- Tablica 60. Zestawienie planu części oświatowej subwencji ogólnej, dotacji celowych i wydatków województw w dziale 801 – Oświata i wychowanie i 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza
- Tablica 61. Zestawienie wykonania części oświatowej subwencji ogólnej, dotacji celowych i wydatków województw w dziale 801 – Oświata i wychowanie i 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza
- Tablica 62. Zestawienie dochodów z tytułu części oświatowej subwencji ogólnej, dotacji celowych wykazanych przez województwa w dziale 801 – Oświata i wychowanie i 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza oraz wydatków poniesionych w tych działach

- Tablica 63. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej województw
- Tablica 64. Dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych województw
- Tablica 65. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań realizowanych przez województwa na podstawie porozumień z organami administracji rządowej
- Tablica 66. Wydatki województw według działów i rodzajów
- Tablica 67. Zestawienie wykonania wydatków, wydatków bieżących oraz wydatków bieżących w dziale 750 – Administracja państwowa i samorządowa w poszczególnych województwach
- Tablica 68. Wydatki majątkowe i inwestycyjne województw
- Tablica 69. Przychody i wydatki wojewódzkich zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych oraz środków specjalnych
- Tablica 70. Sprawozdanie z wykonania budżetów związków jednostek samorządu terytorialnego w 2003 roku